Vilhelm Bergsøe

Bruden fra Rørvig

Bibliotek 1800

Vilhelm Bergsøe

Bruden fra Rørvig

eBibliotek 1800

2023

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Vilhelm Bergsøe: *Bruden fra Rørvig* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Vilhelm Bergsøe: *Bruden fra Rørvig* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal*

context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

1

For den gammeldags københavner, der på sin trestolede kapervogn ikke kommer længere end til "Skoven", ja, selv for den mere civiliserede, der med dampsporvognen når Dyrehaven, står Sjælland som en idyl, et lyrisk digt af Kristian Winther, smykket med bøgeløv og anemoner, kranset af havet og indesluttende dybe, stille skovsøer, hvor vildanden dukker sig imellem rørene, når den sky hjort i forbifarten spejler sine takker i voven.

"Det bugter sig i bakke, dal," sang han fordum romantisk glad, når han den lune sommeraften kørte ned fra Fortunen for at nå "Bakken"s bakkantiske glæder. Og når han sent om aftenen fra den bugtede Strandvej så månens blanke skive genspejle sig i Øresund, mens den kastede et drømmende genskær over Tychos sagnrige ø, var han fuldt og fast overbevist om, at ingen plet var yndig som Sjølund, og at Gefion havde haft smag, da hun med sine øksne pløjede det ud af Sveas ryg og lod "brødrene" beholde vandet til erindring.

Men de rigtig gammeldags københavnere kan dog endnu erindre noget, der ikke ganske passer ind i den her udkastede idyl. De mindes endnu med et vist vemodigt tungsind det hvide, dybe sand, hvori hestene tungt arbejdede sig frem, når holstensk-vognen var nået noget forbi Slukefter, og man begyndte at skimte toppen af "Charlottes Bøgelund". Sandet hørte dengang med til en dyrehavsturs fataliteter. Marehalmen og strandtidslen var ikke, som nu, afdøde bekendte, og først

Mac Adam rev dyrehavsgæsterne ud af den drømmerige stemning, som hjulenes synken i det bløde sand, støvet og sommerdagens hede frembragte hos skovlivets dyrkere. Dengang eksisterede der en egen race af menneskebørn, hvidhovedede Skovshoved-drenge i hvide lærredsbukser med blå seler over den åbentstående skjorte, væsner, som halede ud efter vognen med et bønligt: "Å, må jeg bø'ste Dem, go'e herre! Å, hva', hiv!" – Dengang hørte de til som naturlige produkter af jordbunden; nu er de forsvundne, forsvundne som marehalmen, som strandtidselen, som det skinnende hvide sand, der strakte sig ud fra Slukefter.

Men denne natur kommer igen på andre punkter af Sjælland, kommer igen i så store, så fyldige træk, at man ikke vil tro sine egne øjne, men fristes til at antage, at en eller anden moderne Gefion har skåret en bræmme ud af Vestjyllands klitbakker, for i overmodig kådhed at slynge den ind på Sjællands nordkyst, begravende frugtbare marker og frodige enge under det fine, hvide flyvesands letbevægelige, men golde tæppe. Et sådant lille stykke Vestjylland er Rørvig Sande. Læseren har vel næppe noget begreb om, hvor dette mystiske punkt befinder sig, og havde ikke Goldschmidt i sine "Kærlighedshistorier fra mange Lande" malet "Guds Engel fra Rørvig" som en fin romantisk skikkelse, mere svarende til det fine, hvide sand med dets letbevægelige flugt, end til den idylliske frodighed, hvori han lader denne figur fremtræde, da havde vel mange hørt navnet Rørvig for første gang; for det gamle digt om Bruden fra Rørvig er vist mere kendt af en ældre, allerede forsvunden slægt, end af den nulevende.

Rørvig Sande kaldes det øde klitdrag ved Rørvig, et større fiskerleje, hvor endog de lavere og mere uanselige huse synes ligesom træerne at have fået et drag i nakken fra nordvest, og alle at ville falde mod sydøst, når engang deres time kommer. Det ligger ved Isefjordens vestlige munding, og skulle man gå efter navnet, måtte man vel nærmest tænke sig det som liggende ved en sid vig af fjorden, frodigt bevokset med rør og andre vandplanter, og vidende sig ud i engdrag på begge sider af vigen. Det kan også gerne være, at Rørvig i gamle dage har ligget under sådanne forhold; men nu er alt forandret – det er ikke uden grund, at tillægget "Sande" er kommet til. Fordum, fortæller de ældste fiskere, havde lejet frugtbare marker og et vænge, der slog til for tredive høveder, hestene ikke iberegnede. Da var der frugtbarhed og gode dage i Rørvig, og når en af de rige fiskere gav sin datter bort, kom stadsmusikanterne fra Kalundborg for at spille op ved brylluppet. Da blev det en sommer en stærk tørke og et usædvanligt lavvande. Havet trak sig så langt tilbage, at man kunne gå tørskoet til de nærmeste vrag, og Rørvig fiskere skal have "reddet" ikke så lidt dengang. Men da tørken havde varet i tre uger, fik man et Herrens vejr fra nordvest med en storm, som ingen mand der i egnen kunne mindes at have kendt mage til. Sandet rejste sig og dansede som snefogshvirvler ind over land; det føg sammen i driver overalt, hvor det traf en hindring på sin vej. Det tilstoppede vigen, tilsandede engene, føg over mur og hegn, dækkede og begravede dem; det væltede som sandfald ned over de lave huse, trængte ind igennem hver sprække, hver åbning, hver skorsten, og tvang som askeregnen i Pompeji de ulykkelige beboere til at søge frelse i flugten. I tre dage stod orkanen på, og da beboerne

den fjerde dags aften ved solnedgang søgte tilbage, kunne ingen kende sin barndoms egn igen. Markerne, vænget, ja selv vigen var borte, og hvor husene før havde ligget, rødnede nu de golde klitter i den nedgående sols sidste stråler. Der var intet skel, intet hegn, intet træ mere at opdage – alt var bløde, hvide klitbakker, og midt imellem disse ragede kirkens sorte spir med sin guldfløj tungsindigt frem, som vimplen på skibsmasten over det sunkne vrag, "Det var Guds straf, fordi beboerne havde plyndret vragene," sagde præsten; men han var ikke så ganske at lide på, mente fiskerne i Rørvig, for han havde forstrandsretten. Efter den tid blev der nød og fattigdom, stadsmusikanterne fra Kalundborg spillede aldrig mere op ved noget bryllup, og den meste musik, man fra den tid hørte i lejet, var nordveststormen, som hvert for- og efterår spillede op til dans, når den piskede gennem marehalmen og de forkrøblede fyrre på de høje klitbakker,

Det er nu meget muligt, at den her skildrede ødelæggelse af det gamle Rørvig hører til en af de fastslåede fabler, hvorpå historien er så rig, og at disse gamle fortællinger må gå ind under de samme fantasisyner, som bringer Vestjyllands fiskere til at fortælle om store, fordum folkerige stæder, der ligger skjulte på havets bund, men hvis kirkeklokker man endnu kan høre, når man en stille søndag ror hen over vandene. Muligt er det, at denne sandflod går langt længere tilbage i tiden, og som de sunkne stæder ved Vesterhavet står i forbindelse med kanalens gennembrud og dannelsen af Nordsøen, hvis mægtige springflod jog grus og sten lige op til højderyggen af Jylland; men vist er det, at den giver egnen et særegent præg af øde, sørgmodig forladthed, et præg, der fra naturen er gået over på

menneskene, navnlig fiskerne, der her er mere tavse, ordknappe og indesluttede og i det hele mere lignende deres brødre fra Skagens og Ringkøbings klitsatte kyster.

Det var en efterårsaften i begyndelsen af september, at jeg med en vens befordring kom rullende fra Mandshøj og de grønne skove ved Nykøbing til den stille, øde plet, hvor jeg agtede at anstille naturhistoriske undersøgelser. Vejen var, alt som vi kørte, blevet mere og mere tung, med dybe hjulspor og lyngklædte vejkamme, ganske som man ser det på hederne i Jylland. Hestene trak tungt, og for ikke at gøre mere ulejlighed end nødvendigt, sprang jeg af, så snart jeg øjnede de første tangklædte hytter, lod kusken vende og begyndte med ranselen på ryggen og en lille vadsæk i hånden min besværlige vandring til fods i det dybe sand. Den første tanke, der påtrængte sig mig, var muligheden eller snarere umuligheden af at finde et gæstgiversted, og da jeg havde nået en ussel rønne, hvor et par unge, barbenede piger var i færd med at rense garn, råbte jeg dem an og spurgte om vejen til et sådant. De stirrede på mig med sky, næsten forvildede blikke, vekslede et par ord med hinanden, kastede så skørtet over hovedet, og fo'r som to skræmte kaniner ind ad den åbne dør, som de stængede indefra, uden at sige et ord. Havde det været på Ørkney-øerne, kunne man ikke være blevet modtaget mere gæstfrit, og grundende over fænomenet gik jeg til den næste rønne, uden for hvilken en kone skættede blår.

"Vi har ingen brug for bissekram her," var det barske svar, idet hun på en truende måde hævede skættetræet og baglæns trak sig tilbage til stuedøren, som smældedes i lige for næsen af mig. Der stod jeg.

Atter fortsatte jeg min vandring for at nå det egentlige fiskerleje, der lå et godt bøsseskud fra disse egentlige udflytterhuse, da jeg på én gang så en stærk, sværlemmet fisker, iført vandstøvler, islandsk nattrøje og en sydvest, komme skridende hen imod mig, skydende genvej tværs over markerne. På den bare, hvide sandflade med dens lave gyvelbuske, tog han sig forunderlig høj og stor ud, som han der tegnede sig mod horisonten i den begyndende skumring, og han ville have forekommet mig endnu større, hvis han ikke havde haft denne ludende holdning og synken i knæene, der så ofte findes hos vore sømænd. Uden at sige et ord skrævede han over den brede vejgrøft, der skilte mig fra ham, og uden at tage hænderne ud af de langskaftede støvler, der tjente dem som bukselommer, og uden at besvare mit "godaften" stillede han sig lige i vejen for mig, løftede hovedet en kende og sagde med en ejendommelig betoning imellem tænderne: "Hvem er I? Hvor skal I hen?"

Jeg studsede lidt over disse ejendommelige spørgsmål og måden, hvorpå de blev fremført. Han blev stående foran mig med en holdning, som ville han spærre mig vejen og derved give anledning til klammeri, og jo mere jeg så på manden, desto tydeligere blev det mig, at det sidste var hans egentlige hensigt. Sydvesten, der skjulte det meste af hans temmelig lave pande, dækkede ikke ganske for et kulsort, stridt og noget uredt hår. Hans ansigt var vejrslaget, brunet af solen og i visse måder ganske kønt; men der var i hans små, mørke øjne et udtryk af noget ondt og om hans tykke læber et træk af brutal slagsbrodertrods, som ikke behagede mig. Imidlertid var jeg mig intet ondt bevidst, og svarede kort: "Til Rørvig."

"Øster i!" sagde han og pegede med den udstrakte hånd ind over marken.

"Ja, men jeg skal til Rørvig Sande," sagde jeg, idet jeg forsøgte at komme uden om ham.

"Hvad fanden vil I der?" råbte han og stillede sig atter i vejen for mig.

"Samle insekter," svarede jeg, idet jeg med et spring satte ind på marken.

"Dem kan I ta'e i jert eget hoved, københavner-laps!" råbte han og var med et spring inde efter mig. Men jeg var hans tunge vandstøvler for let, og et øjeblik efter var der hundrede alen imellem os, hvilket dog ikke forhindrede, at adskillige drøje eder og skældsord slyngedes efter mig som luftige kastevåben, indtil hans svære skikkelse tabte sig i tusmørket.

Det gør aldrig noget behageligt indtryk at blive modtaget et fremmed sted på denne måde, og betydelig nedstemt i min forventning om fiskernes gæstfrihed nåede jeg lejets hovedgade, hvis en sandvej, belagt med store rullesten og gryntende grise, overhovedet kan betegnes således. Atter nærmede jeg mig en gammel kone og spurgte, om der var et herberge.

"Jo, her er både kro og kippe, gud bedre os," svarede hun arrigt.

"Ja, tak, mo'er; jeg ønsker blot en plads for i nat."

"Her er knap plads for os selv," sagde hun, mens hun gennede en af grisene bort fra noget, der skulle ligne en kartoffelhave. "Ellers kan I spørge jer for oppe hos lodsoldermanden, hos Lars Hansen. Kan nogen tage jer, så kan han; han selv står hisset nede ved den store båd og snakker med mændene – vil du væk,

din satan!" Nu skingrede hun op og slog pludselig ud med begge arme, så at jeg veg tilbage i den tro, at det var mig, hun mente, men så, at det gjaldt en kammerat til den bortgennede gris, som lumskelig havde nærmet sig os fra siden og nu satte af sted med en kartoffelvisk i flaben.

Varligt balancerende hen over de store rullesten og jævnligt hørende et "Nej kors, sikken en!" fra de åbentstående vinduer, nåede jeg forbi ruser, bundgarn og vod ned til en stor, nyligt tjæret båd, hvor der stod en gruppe fiskere og diskuterede et eller andet maritimt spørgsmål, som jeg vistnok forstod mig lige så meget på som de tørre flyndere, der i rigeligt mål fandtes ophængte på vanterne af en i sandet kuldsejlet jagt. Det var ikke nødvendigt at spørge sig frem efter Lars Hansen; et eneste blik var nok til at sige mig, hvem "manden" var mellem "mændene". Der stod min senere så gæve vært med sin tykke sælskindshue trykket noget skævt ned over det venstre øre, som om den ikke rigtig kunne få plads på hans lyse, krusede hår; der stod han i sin mørkeblå sømandspjækkert med de vidunderligt store hornknapper, og så sikkert og med en sådan holdning af jævn selvbevidsthed stak hans kraftige ben ned i de med en mægtig krave forsynede vandstøvler, at man straks måtte få indtrykket af noget udpræget lodsoldermandsmæssigt, hvis ikke den gamle læderbetrukne kikkert under hans arm og den korte kridtpibe, der truede hans røde skæg med ildsvåde, havde fortalt, at han var "manden"; for de andre havde kun deres øjne og en skrå.

"Kan jeg få plads hos lodsoldermanden?" spurgte jeg, idet jeg tog min hat af og på høfligt københavnsk gjorde et skrabud,

som belærte mig om, at flyvesand ikke er gunstigt til den slags øvelser.

Alles ansigter vendte sig imod mig med blikke, som var jeg faldet direkte ned fra Månen; men der kom ikke et ord.

"Er De ikke lodsoldermanden?" spurgte jeg med en henvendelse til kikkerten og kridtpiben.

"Jo, det er jeg vel," brummede det inde fra kridtpibens mundstykke. "Hvad vil I?"

I frisk erindring om svaret fra den sorthårede fisker undveg jeg snildelig spørgsmålets ligefremme besvarelse og sagde: "Jeg kommer for at undersøge egnen."

"Nå-å," svarede oldermanden og lukkede det venstre øje, idet han med det højre blinkede til mændene, "ja så!"

Der opstod en dødsstilhed, i hvilken jeg troede at læse ordet "toldbetjent" i hvert eneste ansigt. Jeg så formelig ned ad mig selv for at forvisse mig om, at jeg ikke var i uniform.

"Er her noget ledigt på lejet?" spurgte Lars Hansen, mere henvendt til sine vandstøvler end til mændene omkring ham.

"Jens Nielsen har nok ingen svin på sin sti," sagde en.

Jeg forstod ikke den mystiske hentydning i disse ord, men følte, at stillingen var håbløs. Tag over hovedet måtte jeg have, i det mindste for den nat.

"I er vel krydser?" spurgte en af mændene, mønstrende mig med et falkeblik.

Denne betegnelse gjorde alt klart, og jeg svarede; "Jeg har intet med toldvæsenet at skaffe. Jeg er kommet herop fra København for at samle insekter; jeg er naturforsker – –"

"Nå, så De er naturfusker!" udbrød Lars Hansen og fik pludselig kridtpiben af munden, "ja, dem har jeg set nok af."

"Så! Hvor da?"

"Ih, på *Galatea*, da vi fo'r Jorden rund. De lå altid og rodede ovre i læ med deres spande og var til svær ulejlighed. Der var en spulen og pudsning, hver gang de fyre havde været på dækket med deres kram. Kaptajnen bandte på, at han ville knække deres hals, hvis han turde. Naturfuskere – jo, dem kender jeg!"

Mændene tilkastede deres oldermand et beundrende blik, og idet jeg tog ham i nydelsen af denne lille triumf, sagde jeg: "Kan jeg ikke bo en dags tid hos Dem? Jeg vil blot se mig om mellem klitterne, og De skal ikke komme til at spule dæk efter mig."

"Ja, vi kan jo tale til mutter om det, hr, professor," sagde lodsoldermanden med en helt anden betoning end før, "huset ligger hist oppe under bakken, og når De vil tage lejligheden, som den falder, så – –" Resten forsvandt mellem skægget og gik bort i en dampsky, hvorpå piben bankedes ud mod en stejle [Note 1)], og uden at tage nogen afsked med mændene, som stirrede efter os, begav vi os op ad den sandede vej, som førte til hans hjem.

Da vi havde gået et par hundrede skridt, standsede han og spurgte betænkeligt: "Holder professoren af salt?"

Jeg kunne ikke andet end bejae dette spørgsmål og bemærkede, at mangel på salt var et skrækkeligt savn.

"Å, ja," sagde Lars Hansen, "somme tider mere end somme tider."

Atter gik vi en stund i tavshed, da sagde min vært dybsindigt: "Holder professoren af billard?"

"Å, ja," svarede jeg. "Har De et billard?"

"Ja, vi købte et efter købmand Jensen, som gik fallit i Nykøbing. Jeg ville nu ikke ha'e det; men vor mo'er syntes, det

fyldte så godt oppe i storstuen. Der står det; for vi manglede en tomandsseng."

Atter var det bedemandsstil for mig; men da jeg ikke ville støde min vært ved unødvendige spørgsmål, fortsatte vi vejen i al tavshed op ad den sandede klitbakke, indtil vi standsede ved et ganske anseligt hus, hvor lodsoldermanden stak piben i lommen, idet han sagde: "Nu skal jeg snakke med mutter, så kan professoren se på vor have imens."

Det var ikke uden stolthed, at Lars Hansen fremførte disse sidste ord; for her under klitbakkens skærmende kam og i læ af en dobbelt række mørke fyrre, som vred deres krogede stammer hen ad jorden, inden de rejste sig i vejret, havde han ved hjælp af tilført muld og gødning fået lavet en lille haveplet, som var venlig og hyggelig at se til. Store stokroser knejste i yppig fylde ved lågen, reseda kantede bedene, som indeholdt brogede asters og georginer, og et par bikuber, indrettede efter Dzierson's metode, viste, at Lars Hansen ikke var ganske ubekendt med kulturens nyeste fremskridt. Huset selv var hvidtet og pudset som en orlogsmand; men den omstændighed, at alt bjælkeværket var sortmalet, og at de små, blyindfattede ruder var anbragte i sorte rammer, gav det et vist præg af tungsindighed og mørke, som forhøjedes ved den tætte fyrrerække, der på de tre sider kun lod nogle blomsterbede og en smal gang imellem sig og huset. Havde jeg været i hans sted, havde jeg lagt det oppe på toppen af klitbakken med fri udsigt ud over Kattegat. "Men man skal ikke bygge sit hus på sand," forklarede Lars Hansen mig senere. "Lå det der, havde vi vendt bunden i vejret på skuden med den første nordveststorm, og det havde mutter ikke syntes om."

Jeg kan allerede gerne her indskyde den historiske oplysning, at mutters mening i reglen var afgørende for Lars Hansen, samt at den dengang bevirkede, at jeg fik lov til at blive længere ude i haven, end mig egentlig lystede.

I den anledning fik jeg lejlighed til at se mig nærmere om, og i køkkenhaven bag ved huset fandt jeg en sjælden sandplante, som jeg ville tage med som det første udbytte af mine rørvigske studier. Idet jeg rejste mig op med planten i hånden, faldt mit blik ind ad det lave vindue lige for mig, hvor jeg så en ung lyshåret pige, som med et udtryk af sky forskrækkelse trak sig tilbage til det indre af stuen. Heri var der nu intet mærkeligt; men hvad der slog mig med en underlig fornemmelse, jeg kan gerne sige af gru, var denne unge piges blege, forvildede træk, og det udtryk af nagende kummer, som jeg havde set i hendes store, mørkeblå øjne. Hun havde været i færd med at belure mig, mens jeg stak planten op, det kunne jeg tydeligt se på det udtryk af pludselig angst, hvormed hun fo'r tilbage fra vinduet; nu kom hun atter frem, sky og forsigtig som en skræmt hind, stirrede et øjeblik på mig bag ved gardinet og fo'r så på ny ind i stuen med et skrig, hvis årsag jeg ikke kunne forklare. I det samme prajede Lars Hansen mig fra vejen, og uden at kunne forfølge det underlige syn videre, trådte jeg ud i haven for at blive forestillet for mutter.

Karen, som hendes mand kaldte hende, havde i sin ungdom upåtvivlelig været en ligefrem skønhed, derpå tydede ikke alene hendes figur, som trods årene havde holdt sig ualmindelig rank og fyldig, men i hendes blik og i hele hendes holdning var der noget, som lå over hendes stand, og som viste, at hun hørte til denne nu til dags desværre sjældne race af nordsjællandske

fiskerpiger, som i sig bærer et billede af hele den nordiske types ejendommelige skønhed. Hun betragtede mig et øjeblik venligt, men forskende, ja forundret, og hviskede så noget til manden, som jeg ikke forstod.

"Mutter siger, at professoren gør os for stor ære," sagde Lars Hansen, og snappede med den udstrakte pegefinger vadsækken fra mig. "Lejligheden er kun ringe, og når professoren ikke er vant til billard – –"

"Lad mig sørge for det, Lars," afbrød hans ægtefælle ham. "Professoren kan få hele storstuen, og blive, så længe han lyster. Doktoren har engang ligget der, og han sagde – –"

"Ja, han sagde, at han havde været vant til at ligge på billard i sine unge dage," faldt Lars hende i talen.

"Professoren er da heller ikke så gammel endda, så kan han vel også," sagde hun og forsvandt i huset med den bemærkning, at om en times tid skulle nadveren være færdig.

Jeg har altid haft stor lyst til, når jeg besøgte en ny og ejendommelig natur, da straks at tage et overblik over egnen, som kunne lede mig på de næste dages vandringer. Uagtet skumringen faldt på, besluttede jeg at anvende den ledige time til dette, og meddelte Lars Hansen det, idet jeg bad ham lægge min ransel op i storstuen til det øvrige.

"Jeg har ikke godt stunder til at følge med nu, ellers skulle jeg gerne gøre konvoj; men professoren må tage sig i agt for to ting: først for at gøre falsk bestik mellem klitterne og dernæst for kviksandene. – Å, jeg får dog nok gå med alligevel," føjede han til, og langede ranselen ind i forstuen.

Jeg tog ned i lommen og viste ham, at jeg var forsynet med et lille kompas; derpå spurgte jeg ham, hvad kviksandene var.

"Ja, de har nu sådan sin egen art," sagde han. "Vi kalder det nu for kviksande; det kan gerne være, at de højlærde har et andet navn og ved bedre besked. Når De ved foden af en klitbakke ser rigtigt grønt græs, der gror ligesom i en ring, da skal De holde skarpt udkig og passe på, hvor De sætter Deres ben; for kommer de først inden for ringen, smækker sandet sammen over hovedet på Dem, og jo mere de arbejder for at komme op, desto dybere kommer De ned. Der er nu et sted, vi kalder for Kogryden; det er det største af dem alle, og der bobler kildevældet op i sandet, som var det grød, der kogte. En aften kom Ole Greis fra Rørvig drivende med en ko; den bissede for ham midt på vejen og tog så fart lige ud i kviksandet. Han så den aldrig mere – fra den dag kalder vi det Kogryden."

Jeg takkede min forsigtige vært for hans underretning, som jeg foreløbig tog for en fabel, og begav mig ene på vejen, der i begyndelsen strakte sig langs stranden og den med rullesten belagte havstok, for derpå at bøje af til venstre og løbe ind under tætte rækker af lave, mørkegrønne fyrretræer, der undertiden vekslede med hvidelle og nogle enkelte birke, som havde forvildet sig ind, hvor der var læ og tilstrækkelig fugtighed i bunden. Snart var jeg inde mellem klitterne – hvilket øde, hvilken stilhed, hvilken forunderlig tomhed og fattigdom, hvilken trykkende tavshed i denne golde, sørgelige natur. Overalt bløde, afrundede banker af det fine, glimmerhvide flyvesand, og på disse marehalmens gule aks og grågrønne løv, hvorigennem vinden sukkede som i en uhyre æolsharpe. Hist korallav, lidt lyng, nogle enkelte dværgfyrre lig melankolske cypresser på en kirkegård; så en bugtning af vejen, der førte ind mellem nye klitbanker med nyt marehalm og en

enkelt forpjusket gyvel busk med de sorte bælge raslende i vinden. Så atter sand, tomhed og stilhed – det var, som gik jeg på en tilsneet kirkegård mellem kæmpegrave, hvorunder alt liv lå slukt uden håb om opstandelse. Træt af at vade gennem denne ørken, satte jeg mig ned i sandet, for ikke engang en sten afbrød denne uhyre ensformighed, og tænkte på, hvorledes et menneske målte være til mode, når det bestandig skulle bo her, bærende på en eller anden sorg, eller endnu værre på en brøde, som skulle skjules for menneskene. Jeg ved ikke, hvorledes denne tanke kom over mig, men den blev med ét så levende, at den blev uudholdelig, og fra slige tanker er der kun et skridt til det uhyggelige. "Sæt nu," tænkte jeg, "at du herude mødte en forhærdet forbryder eller en vanvittig, som var undsluppet sine vogtere, hvad ville du så gøre. Du ville kæmpe med ham på liv og død, men lydløst, stille, for der ville ikke være en sjæl, som kunne høre dine skrig, og hørte man dem, ville ingen finde dig i denne labyrint af gravhøje. Du ville bukke under, kvæles i det fine sand, og den første efterårsstorm ville kaste en af klitterne ned over dit hoved og begrave dig for bestandig."

Jeg fo'r op ved tanken om dette. Månen var stået op, kastede sit blege lys ned mellem klitbakkerne og faldt usikkert hen over en mørk skikkelse, som kom skridende henne for enden af hulvejen. Jeg stirrede på den – nej, det var kun en af de sorte dværgfyrre, hvorunder sandet var skredet ud, og som nu hang skråt ud over vejen, af og til bevægende sig i aftenvinden. Stilheden, ødet, manglen på alt levende, selv om det kun var en fugl, blev mig pludselig så utålelig, at jeg for første gang følte en ubestemt, men panisk skræk nærme sig, den samme, som jeg har fornummet i dybe, stille skove, når lavet bestandig rasler

under ens fjed; men her var kun det vigende sand, og idet jeg hastede frem ad vejen, følte jeg, hvordan det veg under mine fødder dybere, bestandig dybere, så at jeg pludselig troede at være kommet ud i kviksandene, hvor man synker tungere og tungere ned, jo mere man arbejder på at komme op.

Endelig nåede jeg en lille gruppe fyrre, som jeg syntes at kende fra udvejen, og udmattet kastede jeg mig ned, ikke langt fra at le over mig selv; så forunderligt vekslende er overgangene i det menneskelige sind. Jeg gav mig alvorligt til at ræsonnere over min barnagtige angst, som havde fået mig til at forfejle vejen, uden at jeg havde mærket det. Jeg ville forfølge mit spor tilbage til det sted, hvor angsten var kommet over mig, men nu kunne jeg heller ikke finde dette – den ene klit så ganske ud som den anden, og sporene var så hurtigt veget ud i det bløde sand, at de ikke gav noget fast kendemærke. Af og til hørte jeg det risle og rinde – det var sandet, der skred ned fra det øverste af bakkerne, når det ved tyngdens love blev sat i bevægelse, men lyden tog sig forunderlig uhyggelig ud i den dybe stilhed, og de lange trævlede rødder af klittaget og hjelmrøret dannede fantastiske figurer, der som luftige spøgelser viftede og vinkede fra højderne, mens jeg ilede forbi.

Ved hjælp af mit kompas havde jeg imidlertid fundet retningen mod nord, og til dels ledet af Kattegattets hule brusen, besteg jeg, skønt ikke uden møje, en af de højeste klitbanker, der efter min mening måtte ligge ud imod havet. Jeg havde heller ikke skuffet mig. Kattegattet lå som en uhyre flade næsten lige under mine fødder, og dets tunge, taktfaste dønninger brød sig mod den bræmme af rullesten, som beklædte havstokken i hele dens vidde og som frembragte en

underlig tung, halvt rullende, halvt sukkende lyd, hver gang den tilbagevigende bølge rev stenene med sig. Bag ved mig lå de klare, hvide klitbanker med deres sparsomme vegetation, kastende mørke slagskygger hen over de dybe dalstrøg, og til højre havde jeg Isefjordens bugtede kyst, Rørvig kirke og det fattige fiskerleje, som månestriben hen over vandene syntes at berøre. Jeg hørte en hund gø i det fjerne, og inde fra klitterne klang pludseligt skriget af en ugle; men ellers var alt tyst som i graven, intet levende væsen var at øjne, og havde jeg ikke set lysene blinke fra fiskerhusene i lejet, kunne jeg gerne have troet mig hensat på en af vulkanerne på Månen med udsigt til andre lige så golde sandvulkaner rundt omkring.

Nu først forstod jeg, hvorfor sagnet har ladet marsk Stig blive jordfæstet i Rørvig kirke. Den fredløse kongemorders ben var godt gemte på dette øde sted, og hemmeligheden kunne kun Kattegattets bølger forråde. Hvor hurtigt udviskes ikke selv de historiske erindringer i denne egn, tænkte jeg. Hist ude, hvor man i fordums tid kårede Danmarks konger på tingstenene ved det gamle Ysaora, ser man nu kun et splintret vrag rage op af det våde sand. Det gamle Isby eller Isseby, som gav fjorden dens navn, er nu sporløst forsvundet, og det ny Rørvig breder sig på dets plads. Ja, selv nutidens begivenheder forsvinder heroppe, som var de skrevet i flyvesandet selv og der behøves kun nogle få års efterårsstorme for at udviske dem således, at man ikke ved, om man har at gøre med sagn eller historiske kendsgerninger. For hundrede år siden, lyder fortællingen, så man en aften et stort skib til ankers ude i Kattegattet, og det blev af de Rørvig fiskere holdt for en russisk orlogsmand. Samme nat bankedes der hårdt på præstens dør, og da han kom

ud, så han en flok bevæbnede i sære, fremmede dragter, som ved løfte om guld, samt ved svære trusler tvang ham til at iføre sig sit ornat og følge med til kirke. Da han kom til kirken, som ligger langt ude på heden, fandt han den til sin store forundring oplyst, og lyden af mange stemmer klang derinde. Han trådte da frem for alteret og så et prægtigt brudefølge; men bruden manglede, og da hun kom, var hun som en døende. Da præsten havde forrettet vielsen og erklæret dem for rette ægtefolk at være, faldt der pludselig et skud, som strakte bruden død hen foran alteret. Det fremmede følge stimlede tæt sammen, greb liget og forlod skyndsomt kirken, hvor det for præstens øjne tabte sig i mørket. Den næste dag var det fremmede skib borte; men fra den nat var det ude med præstens fred, og han døde kort efter i stor åndelig elendighed, så at man endnu den dag i dag ikke ved, om det har været et natligt syn, der har omtåget hans forstand, eller om der foreligger en forbrydelse, som man aldrig har fået opklaret.

Mindet om denne begivenhed påtrængte sig mig uvilkårligt, da jeg i den stille, månelyse septemberaften betragtede Rørvig kirke med sit firkantede tårn og sit smukke spir, der som en obelisk rejser sig ude fra heden; men idet mit blik drog sig tilbage derfra, for atter at glide ud over havet, mødte det pludseligt en skikkelse, der ligesom syntes at dukke op mellem de store rullesten nede ved kysten. Omtrent et par hundrede favne fra mig, ud imod Rørvig, så jeg en mand komme gående op over rullestensbæltet. Han gik tungt og bøjet, som bar han en svær vægt på sin ryg; men inden jeg kunne få øje på, hvori den bestod, var han forsvundet mellem klitbakkerne. Lidt efter så jeg skikkelsen komme frem inde mellem klitterne selv, og i

den tanke, at det måtte være en fisker, der bar noget af sted til hjemmet, ilede jeg ned af banken i håb om at kunne indhente ham og gøre ham følge til Rørvig.

Klitterne er imidlertid ligesom de labyrinter, man finder i gamle, franske haveanlæg, hvor de vildledende gange løber mellem høje, tætklippede hække af alm eller taks. Så snart man kan overse hækkene, er problemet løst; men er man inde mellem dem, kommer den ene forvildende tværvej efter den anden. Ganske således gik det mig her, og jeg var allerede på vej til at forsøge en ny klitstigning, da jeg ikke ret langt fra mig hørte en lyd, som jog blodet fra mine kinder og fik mig til at standse, halvt i angst, halvt i forundring. Til højre, ikke langt fra mig, skar en dyb kløft sig ind mellem klitbankerne, en kløft, der først var bar og sandet, men i dybden endte med et tæt krat af pile, elle og temmelig høje birke. Der inde fra lød med korte, bestemte mellemrum en hul, plumpende lyd, som når man kaster et tungt legeme i vandet, og undertiden troede jeg mellem disse plump at høre en hæs, rallende lyd, som man kunne antage for latter. Det hele havde noget så uforklarligt, men tillige rædselsvækkende ved sig, at jeg ikke vovede at gå lige til stedet, men nøjedes med at trænge ind mellem en tæt gruppe dværgfyrre, der i frodig yppighed skød sig frem på randen af kløften. Her hørte jeg atter de samme tunge, dybe plump og derpå igen denne forunderlige, skogrende lyd, der havde så megen lighed med en rørdrums pauken, at jeg virkelig til sidst troede, at det var denne fugl, skønt jeg ikke antog, at den fandtes i klitterne. Jeg ville lige til at forlade mit skjul – da bevægede birkene sig stærkt nede i kløften, og hvad skildrer min forbavselse, da jeg så, ikke en rørdrum, men derimod en

høj, svær fisker komme frem med en tom sæk i hånden, han så sig flere gange om, gik så videre med ludende hoved og slentrende skridt, idet han brummede noget ved sig selv, som jeg på grund af afstanden ikke kunne høre. Tæt neden for de fyrre, hvor jeg holdt mig skjult, stod han pludselig stille og så endnu en gang med et betænkeligt blik hen imod det sted, han havde forladt.

Månelyset faldt klart og skarpt på hans ansigt, mens hans figur var skjult i klittens slagskygge. Han løftede den tomme sæk i vejret, foldede den sammen med en betænksom mine og kastede den over skuldrene, idet han tydeligt sagde: "Nogle omgange endnu, så hjælper det vel!"

Jeg behøvede ikke mere. Stemmen, det trodsige ansigt, det sorte hår og den store sydvest, alt kendte jeg igen – det var den svære fisker oppe fra udflytterhuset, som havde insulteret mig ved min ankomst.

Jeg behøver vel næppe at fortælle, at jeg holdt mig så stille som en mus, indtil han havde forladt kløften, for i ham havde jeg næppe fået noget behageligt følgeskab til Rørvig. Først da jeg så ham forsvinde mellem klitbankerne og tage vejen ned imod stranden, forlod jeg mit skjul og klatrede ned i bunden af kløften for at undersøge det sted, han nylig havde forladt; for jeg var fuldt og fast overbevist om at have med en eller anden smuglerhistorie at gøre, og følte mig over for denne fisker særdeles oplagt til at blive en "krydser", selv om jeg derved skulle fornærme min skikkelige vært, Lars Hansen, tillige med mændene fra lejet. Fuld af hævngerrige planer skred jeg altså rask fremad gennem kløften, bøjede buskene til side, trængte ind imellem ellene, og – sank pludseligt i til midt på livet med

en sådan voldsomhed, at hvis jeg ikke havde fået fat i rødderne af en udhængende birk, var jeg upåtvivleligt gået til bunds med det samme. Med stort besvær og ikke uden alvorlig fare fik jeg mig arbejdet op igen; for hver gang jeg tog et stærkere tag, svajede og gyngede birken tillige med de omstående elle, som var de plantet på den løse hængesæk, man finder i vore tørvemoser. Ja, selv da jeg var kommet op, måtte jeg med stor forsigtighed træde på rødderne tæt ved træernes stammer for ikke på ny at slippe ned i det vigende sand, på hvis troløshed jeg havde fået et håndgribeligt bevis. Til sidst lykkedes det mig dog at komme op på klitten, der var beklædt med et tæt buskads af birk og gråpil og først herfra kunne jeg i fuld udstrækning overse den fare, jeg var undsluppet.

Nede i bunden af kløften, tæt ud for den store birk, der havde tjent mig som frelser, boblede og skummede sand og vand imellem hinanden, som var det en uhyre gryde, der kogte her i aftenens stilhed, næret af en underjordisk ild. Vandet, der boblede op fra det mægtige kilderør i midten, sugedes lige så hurtigt ind af det fine, porøse sand, og fugtigheden i dette var atter grunden til den rige, næsten yppige plantevækst, som endogså strakte sig helt op ad klittens ellers så golde sider. Den uhyggelige kaglende eller skogrende lyd, som jeg havde hørt i afstand, skyldtes ligeledes kilden, hvis vandstråle svagt skød op over overfladen, for derpå ligesom at synke sammen i sig selv, hvirvlende sandet og de kviste, jeg kastede ud, langt ned i dybden med sig. Jeg stod i højt, tæt græs næsten til knæene, og dette fortsatte sig som en bræmme rundt om den spøgelsesagtige plet. Nu vidste jeg, hvor jeg var – det måtte være "Kogryden", jeg havde for mig.

Pilebuskene og birkene, der omgav mig til alle sider, viste sig snart at være uigennemtrængelige, så meget mere som slåentorn og brombær var indblandede imellem dem, og skønt jeg længere fremme troede at kunne skimte vej, måtte jeg dog, hvis jeg ville ud af det kaotiske virvar, atter gennem kløften. Men der kunne jeg møde den uhyggelige fisker, hvis han skulle komme tilbage, som han jo havde antydet. Jeg var fanget i en ruse, hvor Kogryden dannede det sidste skrækkelige kammer, og da jeg mindst af alt ønskede at mødes med den ubekendte her, dukkede jeg mig ned mellem pilene, så våd som jeg var.

Vist over en halv time sad jeg således i tavs forventning, forbandende min tåbelige nysgerrighed; da raslede det atter i bunden af kløften, birkene og ellene svajede og gav sig, som gik der et vindstød gennem deres toppe, og frem imellem dem kom min uven, denne gang med en fyldt sæk på skuldrene og en lang pulsestage [Note 2)] i hånden. Han gik tungt og stønnende, men jeg måtte beundre den behændighed, hvormed han, trods sin svære byrde, forstod at finde sikkert fodfæste under træerne, idet han af og til benyttede den tunge stang til at støtte sig på ved de farligste steder.

Han vedblev at gå frem, svang sig med et mægtigt spring op på klittens side, og stod nu så nær ved pilene, at han ville have trådt på mig, hvis han blot var gået tre skridt længere til siden. Uvilkårligt lod jeg mig glide længere ned, men han havde hørt den svage raslen i løvet, for det gav et sæt i ham, og han udbrød: "Djævlen annamme mig! Tror jeg ikke, det spøger herude? Nå, jeg vil se, hvem der tør binde an med Niels Ilde, når Kogryden koger."

Det gav et sæt i mig ved disse ord, og jeg følte mig til mode som Odysseus, da kyklopen havde rullet stenen for indgangen til sin hule og nu famlede om mellem fårene for at finde ham. Det gjaldt at være rådsnild som han. Foreløbig trykkede jeg mig i løvet som musen for en hugorm, og så nu den mørke fisker kaste sin byrde fra sig i sandet, mens han kylede pulsestagen ind over pilene, så at den næsten berørte mig, dog var jeg endnu overbevist om, at det hele var en smuglerhistorie, og at sækken efter al rimelighed gemte et anker brændevin, som han ville skjule i kilden, ligesom de svenske smuglere sænker deres i havet tæt ved kysten for at hente det, når tid og lejlighed gives. Min overraskelse var derfor særdeles stor, da jeg så ham åbne sækken og fremtage en tung strandsten, som han uden besvær løftede op over sit hoved og derpå lod plumpe ud lige i midten af kildevældet. Vand og sand sprøjtede op over mig og betog mig i de første øjeblikke synet; derpå lød atter et plump, så et tredje og fjerde, hvorpå den stærke fisker greb sækken for enden og tømte dens øvrige betydelige indhold ud, lige så let som man hælder grønærter i et fad. Derpå kastede han sækken fra sig, greb pulsestagen og jog den ned i dybet lige til sin arm; men der var ingen bund, og stagen kom op igen, ligesom løftet i vejret af en underjordisk kraft.

Han gentog dette en fire til fem gange med nogle øjeblikkes mellemrum og slængte så stagen hen med en ed. Derpå krydsede han armene over det brede bryst og vedblev at stirre ned i vældet med en forskende mine, som grundede han over andre midler til at fylde det. Således stod han nogle minutter. Kildevældet vedblev at vælte det fine, hvide sand om mellem sine boblende strømme, men hver gang den forunderlige, halvt

rallende, halvt hvæsende lyd lod sig høre fra dybet, vendte han hovedet bort med et udtryk, der ikke var langt fra angst; så trådte han et skridt længere ned, prøvede, om fodfæstet var sikkert, greb pulsestagen og stirrede med den i hånden opmærksomt ud over det uhyggelige væld. I denne stilling troede jeg sikkert, at han måtte få øje på mig og belavede mig på det værste; men så stærkt var hans opmærksomhed henledt på bevægelserne i vandet, at han slet ikke vendte sig til den side, hvor jeg lå, og det var med et lettet hjerte, at jeg så ham træde tilbage, idet han brummede:

"Det er godt gemt! Nu bliver det liggende, hvor det ligger."

Med disse ord foldede han sækken sammen, kastede stagen over skulderen og var med et dristigt spring helt ovre under den hvide birk, hvor ellene lukkede sig efter ham.

Hvor drog jeg vejret frit, da han vel var borte. I et nu var jeg oppe, rystende af kulde, og idet jeg famlede efter min stok, det eneste værge, jeg havde haft med mig, beredte jeg mig til at forlade klitten, idet jeg lovede mig selv, at det skulle være sidste gang, at jeg ved nattetid kom i Kogrydens farlige nærhed. Imidlertid var stokken ikke til at finde, og først ved at rode om mellem det tørre løv under pilene fik jeg fat i dens dup, mens dens krumme håndtag, der vendte ned mod kilden, hang fast i noget blødt, som fulgte med, da jeg trak den til mig. Jeg tog det op og bredte det ud; det var en gammel, i vandet halvt forrådnet stortrøje af ubestemmelig farve og med store hornknapper langs den ene side, den var tung af vand og sand, og allerede ville jeg more mig med at se den males ned i kildestrømmen, da jeg fik fat i en snor, som hang ud af det ene ærmegab. Jeg trak

til, og med snoren fulgte en fingerring af fint guld, forestillende to hænder, der hver på sin side greb om en blå sten.

Lidt forundret over dette uventede fund, stak jeg den i min samlertaske og kastede stortrøjen ud i midten af gryden. Den svævede et øjeblik udbredt på overfladen af vandet, derpå sugedes den ned af hvirvlen med en hult hvæsende lyd, kastedes atter et par gange op, drejede sig rundt og forsvandt derpå for bestandig. Jeg så på denne underlige leg af vandene med en uhyggelig følelse; for hvor nær havde jeg ikke været ved at dele stortrøjens skæbne?

Note 1: **Stejle:** En stang, hvorpå garnene hænger til tørre.

Note 2: **Pulsestage:** En svær lægte med en rund træbrik for enden til at drive fisk ind i de såkaldte pulsvåd.

2

"Med gunstig forlov, hr, professor! Hvem fanden har pyntet Dem således?" klang en stemme bag ved mig, ligesom jeg trådte ud i månelyset ved den yderste klitrække. Det var min godmodige værts stemme, det var ham selv, der med kridtpiben i munden og en knortekæp op under den venstre arm stod og slog ild og nu pustede til tønderet. Med et par ord fortalte jeg om mit uheld uden dog at mæle noget om min avindsmand; for jeg ville være diplomat.

"Ja, tænkte jeg det ikke nok," sagde han, idet han stoppede fyrsvampen ned i piben og tog et par vældige drag for at få ild. "Det var dog godt, at jeg kom ud efter Dem! De højlærde folk kommer altid i suppen, skønt de har briller på næsen; det kender jeg nok fra korvetten. Nu er klitten så nær over tusinde tønder land, og Kogryden ikke større, end at jeg kan rage over den med en bådshage, og dog skulle professoren dumpe i den. – Med gunstig forlov?"

Med disse ord tog den ærlige lodsoldermand sin tykke pjækkert af og slog den om skuldrene på mig. Jeg nægter ikke, at dette lille træk rørte mig og forsonede mig med hans udtalelser om "de højlærde".

"Nu hjem til mutter!" sagde han, "så stærkt vi kan hale ud, og så en dram og en bid brød, og så til køjs; det er nu min medicin, og den fås ikke på apoteket."

Vi halede altså ud, dog ikke hurtigere, end at jeg fik tid til at spørge: "Kender De en fisker, som hedder Niels Ilde?"

Det var, som om dette navn havde en brod, der sårede; for han standsede med et ryk sin hurtige march, snurrede sig om imod mig og sagde i en næsten barsk tone: "Her løber rygter i by som alle vegne! Hvem fanden har nu fortalt professoren det?"

"Hvilket?"

"Å, jeg kan nok tænke, at det er den gamle historie," vedblev han i en ophidset tone, "men de folk i Rørvig skal beholde den for sig selv; min datter er ikke til at løbe fastelavn med."

"Deres datter? Har De en datter?"

"Ja," sagde han kort og lagde i det samme sagte til: "Desværre!"

Der var noget tungt og smerteligt i hans sidste ord, som uvilkårligt fik mig til at tvivle om hendes rygte. Jeg spurgte derfor ikke videre, men fortalte blot med et par ord, at jeg havde mødt Niels Ilde ved de yderste udflyttergårde, og hvorledes han havde behandlet mig.

"Det må professoren ikke tage fortrydeligt op," sagde Lars Hansen og rystede på hovedet. "Vi er ikke grove folk heroppe og tager altid vel imod fremmede, når det netop ikke er tolderne fra Rørvig eller andre sådanne krydsere."

"Hvad er egentlig en krydser?" spurgte jeg.

"Å, det kalder vi sådan alle slags lurendrejere og fukssvanser, som lister omkring for at stikke deres næser i vore sager og sladre af skole til tolderne. Han har troet, at De var en krydser, og han var noget humoristisk, da han gik fra os i eftermiddags."

Da jeg slet ikke kunne få syn på det humoristiske hos Niels Ilde, gjorde jeg en indvending, som fik Lars Hansen til at svare: "Ja, det er nu ikke til alle tider, han er det; men i eftermiddags var han nede hos mutter og ville tale med Marie, det fik han nu

ikke lov til, og når han ikke får det, bliver han noget humoristisk, og når han er humoristisk, så giver han tørre hug til hvem han møder – undtagen mig," lagde lodsoldermanden til med stille værdighed, "og dem, der er stærkere end han."

Da jeg nu så, at jeg nær var blevet et offer for den tørre humor, gjorde jeg ingen indvendinger, men spurgte blot: "Hvordan er han ellers lidt her på lejet?"

"Å, jo," sagde min vært og trak på det. "Nogle holder af ham, andre holder ikke af ham, det er nu, som de har fået prygl til."

"Slår han da så forskrækkeligt?"

"Gevaltig!" sagde Lars Hansen med en særegen tør betoning. "Der er aldrig et slagsmål på kroen, uden at Niels Ilde er den, der slår det første slag, men han er for en del undskyldt; de andre driller ham, til han bliver humoristisk."

"Hvormed da?"

"Å, sådan med forskellige dele, ligesom det nu kan falde sig. Hans fader ejede en gård i Rørvig, men måtte rømme landet, fordi han stak ild på den. Hans moder var rystende køn i sine unge dage; men hun hørte til taterfolkene og løb væk med en bande gøglere, der kom fra Nykøbing. Senere lod Niels hus og gård skøtte sig selv og tog hyre på en kinafarer. Hvordan det er gået ham derovre, er der ingen, som rigtigt ved; men nogle siger, at han gjorde mytteri og blev sat ud i en jolle af kaptajnen. Tre år efter kom han tilbage og havde så mange penge, at han godt kunne have købt sig en gård til i Rørvig. En flink sømand har han altid været, penge havde han, og så friede han – ja, han gjorde så," føjede Lars Hansen langsomt til, idet han bankede piben ud mod bagen af sin hånd.

"Til hvem?"

"Ja, det var netop sagen; det var det, jeg troede, De havde fået noget forkert at løbe med," sagde min vært i en alvorlig tone. "Der er nu groet græs over den historie, og hver får vel glemme sin del – så godt, han kan."

"Det var altså Deres datter?" frittede jeg.

"Ja det var så," sagde han langsomt og med eftertryk. "Marie har altid været en god pige og gjort, hvad jeg forlangte. Jeg havde intet mod Niels Ilde dengang, for han doblede og svirede ikke som nu. Men tøsen blev, som hun var bandsat; hun ville ikke lystre mig, og da jeg tog noget hårdt på vej og ville snakke hende til fornuft, spurgte hun, om jeg ville tvinge hende til at ægte en morder."

"En morder!" udbrød jeg studsende; for som jeg havde set Niels Ildes ansigt, var der noget, der slog mig ved betegnelsen.

"Å – hvem regner på, hvad sådan et barn siger?" sagde Lars Hansen roligt. "Hun var syg, og – blev syg fra den dag af. Niels Ilde skulle ikke være blevet ved at rende hende på døren, og jeg skulle ikke have taget så hårdt. I Guds navn! Vi har jo alle vore fejl!" fortsatte han og fo'r med hånden hen over ansigtet. "Jeg er hidsig og vil være mand i mit hus; men det havde været bedre, om jeg havde faret med lempe den gang. På kvindfolk og krudt skal man agte varligt, som kaptajnen sagde."

"Var der da nogen anden?" spurgte jeg efter en lang pause, hvori han tavs og med bøjet hoved var skredet frem ved siden af mig.

"Ja naturligt," sagde han. "Der var en ung fyr, som hed Halvor Johnsen, en bornholmer. Han havde faret sammen med Niels Ilde. Siden fik han hyre på toldkutteren, som den sommer havde station oppe ved Rørvig toldsted, og når han var i land,

traf Marie og han altid sammen; jeg ved, fanden ikke, hvordan. Han var en flink gut, han lignede noget Dem, – nå, det bliver De vel ikke vred for, hr. professor? Men han ejede kun de bukser, han gik i, og det hovede mig ikke, at han havde taget hyre om bord på krydseren – der er altid noget filureri ved den slags. Desuden lagde han ondt for Niels Ilde, skønt han var hans kammerat, og lod sig mærke med, at han nok vidste en del om hans kinesiske rejse. Så friede Halvor til pigen og fik ja; men hos mig fik han nej og ikke en trævl mere. Så var han en aften i land som sædvanligt; men om morgenen – nå, resten er det inte værd at tale om; der er bysnak nok i forvejen, og jeg render ikke med sladder."

Med disse slutningsord fik Lars Hansen sin sælskindspose frem og stoppede sig en pibe med en mine, som viste, at han ikke ville sige mere. For mig var Niels Ilde imidlertid blevet omgivet med en vis dæmonisk nimbus, og jeg rykkede derfor frem med, hvad jeg havde set, og betonede stærkt det mistænkelige i, at han slæbte sten fra stranden for at kaste dem i Kogryden. Men Lars Hansen slog ganske rolig ild til sin pibe og sagde: "Det skal De ikke bryde Dem om, hr. professor. Når Niels Ilde ikke er humoristisk, er han from som et lam, men han er tillige stædig som et mulæsel. I vinter væddede han en aften på kroen med Ole Gniben om, at han skulle have fyldt Kogryden med sten, inden året var omme; men det taber han, for den er bundløs. Havde han set Dem i pilene, kunne det jo nok være, at der havde vanket en lussing, for han holder ikke af, at folk går på hans veje. Lad mig se ringen, som De fandt; måske er det hans."

Jeg greb ned i tasken og ville tage den op; men den var der ikke. Forgæves undersøgte jeg alle de små rum; ringen var og blev borte, og et øjeblik efter stod vi ved Lars Hansens hus, hvor hans venlige kone bød os velkommen.

Med mange beklagelser over mit uheld, førte hun mig ind i forrestestuen, der indeholdt et tarveligt bohave, og hvor forskellige skilderier, dels forestillende slaget på Reden, dels vor hæderlige kamp med englænderne i åben sø, på én gang udgjorde Lars Hansens historiske bibliotek og hans galleri af kunstværker. Lysene brændte med lange tander og gav derved den dybe stue et mørkt, næsten uhyggeligt præg; men da Lars Hansen havde fået dem pudsede, og hans flinke kone havde sat husets hovedstykke, en gammeldags astrallampe, på det dækkede bord, antog omgivelserne et mere venligt præg. Uagtet alle mine protester måtte jeg ind i sovekammeret, for at iføre mig en fuldstændig sømandsdragt, og da jeg atter trådte ind og så mig selv i spejlet, brast jeg i en hjertelig latter, hvori jeg troede, at de andre ville deltage; men de blev begge underligt tavse, næsten alvorlige.

"Der er dækket til professoren oppe i storstuen," sagde konen med et kniks og greb lampen.

"Jeg spiser altid med de folk, jeg er hos," svarede jeg.

Lars Hansen gjorde et skrabud, der mindede om de første øvelsestrin hos en bjørn, som skal lære at danse; men hans kone åbnede døren til storstuen og kom tilbage med et lille opdækket bord. Nu først gik det op for mig, hvad Lars Hansen havde ment ved "salt". Det var stokfisk med kartofler i et vandfad, og smeltet smør med persille i et saltkar; jeg skylder imidlertid sandheden at bemærke, at der både var kniv og gaffel, ja

endogså en tallerken. Uden videre komplimenter flyttede jeg altså disse apparater over på det store bord, hvorpå måltidet begyndte, men i al tavshed. Kun da Lars Hansen havde skænket to anselige snapse, og tog til sin, sagde han "singgodt!", og tømte den så ud i ét drag,

Jeg holder nu slet ikke af stokfisk; det er en fejl, det ved jeg, men den deles af flere. Imidlertid gjorde jeg, for ikke at synes fornem, det ene fortvivlede indhug efter det andet, men den trykkende tavshed vedblev, og jeg lagde mærke til, at både Lars Hansen og Karen oftere tog mig i øjesyn og skottede til hinanden, når de troede at kunne gøre det ubemærket. Endelig blev tavsheden mig alt for trykkende; den virkede næsten kvælende, og med en pludselig anstrengelse for at tage ordet vendte jeg mig om mod konen og spurgte: "Hvor er Deres datter?"

Det gav et sådant sæt i hende, at hun tabte gaflen ned på gulvet. Lars Hansen tog den op og sagde på sin rolige måde: "Hun er til køjs, hr. professor. Barnet trænger til ro."

"Ja, Gud give hende den!" sagde Karen med et bekymret udtryk.

Der blev tavshed en stund igen; så sagde jeg, vistnok lidt uforsigtigt: "Har De aldrig siden spurgt nyt fra Halvor Johnsen? Han kunne jo komme igen."

"Herre Jesus!" udbrød Karen og rejste sig forskrækket. "Det var da aldrig så vel."

"Nej, han kommer ikke," sagde Lars Hansen. "Han har enten rømmet landet, eller er død."

"Er De vis på det?" spurgte jeg,

Lodsoldermanden hævede hovedet og stirrede på mig med et underligt blik; men hans kone rejste sig op, greb mig om håndleddet og sagde, næsten med et skrig: "Herre Jesus! I er da ikke Halvor Johnsen selv?"

Dette udråb greb mig på en særegen, uhyggelig måde, som var jeg i dette øjeblik i min fremmede dragt en virkelig dobbeltgænger; men Lars Hansen lagde beroligende sin brede hånd på sin hustrus arm og sagde: "Nå, nå, Karen! Husk på, han er jo en professor fra København."

Hun brast pludselig ud i en heftig gråd. "Ja, men se, Lars," hulkede hun, "hvor han ligner Halvor Johnsen. Han har hans øjne, hans næse og hans mund. Han taler, som var det Halvor selv, og da han kom ind, sad klæderne på ham, som var de skåret til Halvor."

"Det er jo heller ikke mine," brummede Lars Hansen, "men Eriks, som er til søs, ja vel ligner professoren Halvor Johnsen; jeg sagde det til ham ude i sandene, og det er ingen fornærmelse imod professoren, for han var en brav gut."

"Ja, det var han," sagde konen, og tørrede sine øjne.

Det hele optrin havde berørt mig pinligt, jeg vidste næppe selv hvorfor. Jeg takkede min vært, og lidt efter fulgte hans venlige kone mig op i storstuen, bærende den store astrallampe foran sig.

"Ja, professoren må tage lejligheden, som den nu falder," sagde hun og satte lampen fra sig på bordet, "og så må professoren ikke tage mig min enfoldige snak ilde op! Jeg kom sådan til at tænke på Halvor Johnsen, da De kom ind i Eriks klæder, at jeg et øjeblik næsten troede, at De var Halvor selv."

"Det gør ikke noget," sagde jeg, "men kald mig ikke professor, jeg er kun doktor."

"Nå, så professoren er doktor!" udbrød hun overrasket. "Ak, ja! Vi har haft doktorer nok; kunne De blot gøre noget for vor stakkels Marie!"

"Desværre," sagde jeg, "jeg er ikke doktor for mennesker."

"Ja, så er det vel for kreturet," svarede hun, "ja, ja, de skal jo også have deres."

"Nej, jeg er doktor i filosofien," sagde jeg lidt stødt, for min hat var dengang temmelig ny.

"Jøsses, så De er doktor for Fille Sofie!" udbrød hun overrasket, "ja, det er jo en af de kongelige, så kan professoren vel ikke være bekendt at se til nogen her i sognet." Og uden at give mig tid til nogen nærmere forklaring over filosofiens egentlige natur og væsen, trak den skikkelige Karen sig tilbage med en slags ærbødighed, som jeg var meget ked over at have vakt hos hende.

Og dog havde hun tit en vis grad ret. Filosofien er tankens kongelige barn, og systemet hendes trone; men der er kludret og kvaksalvet så meget både på hende og den, at det ikke hjælper noget, at man hvert år udnævner nye doktorer til hendes behandling.

Jeg så mig om i mit værelse. Det var et meget stort, temmelig uhyggeligt rum, rigtigt svarende til, hvad man på landet kalder en øverstestue. Vinduerne, der vendte ud til to af værelsets sider, var talrige og uden gardiner; bjælkeværket lå frit under loftet; men hvad der gav stuen et særegent præg af trist uhygge og forladthed, var den omstændighed, at den med undtagelse af et bord og en stol var fuldstændig blottet for bohave. Der var

to døre, hvoraf den ene førte ind til forrestestuen, den anden til et rum, som lå et trin højere oppe. Tæt op til den sidste stod en seng af et højst mærkeligt udseende; den var så lang og så bred, at man meget godt kunne fare vild i den, og tilmed så høj, at jeg måtte benytte en stol, hvis jeg ville op. Ved den nærmere undersøgelse fik jeg fat i nogle mærkelige små net, som hang ud af dens hjørner, og nu gik pludseligt det andet af Lars Hansens spørgsmål op for mig i dets fulde glorie. Det var virkelig et billard, og snart lå jeg *in salvo*, idet jeg af frygt for at karambolere med lampen, som jeg havde stillet ved sengen, lagde mig så pres til banden som muligt.

Med stort besvær fik jeg fra disse luftige højder lampen slukket nede i dybet, hvad jeg dog ikke skulle have gjort så tidligt; for der begyndte nu en meget mærkelig proces, som mindede mig om det bundløse havs dybder, og hvorpå jeg slet ikke var forberedt. Bygget op af luftige gåseduns dyner, som var lagt oven på hinanden i utroligt antal, begyndte underlaget sagte at vige, så at jeg sank dybere og dybere, mens de ubønhørlige dyner lukkede sig oven over mig. Imidlertid må jeg vel være faldet i søvn under den langsomme synken, for jeg vågnede med den tanke, at jeg lå i Kogryden, og fandt endelig mig selv så dybt nede på billardets bund, at jeg havde meget besvær med at arbejde mig op til overfladen, hvor endnu et bjerg af dyner betyngede mig. Hvor forunderligt tog ikke Lars Hansens øde storstue sig ud, da jeg endelig havde fået nogle af de sværeste overliggere kastet over bord, og i det hele taget befandt mig i en tilstand, så at jeg kunne glæde mig over lyset og livet. Jeg siger udtrykkelig lyset; for Månen kastede sine kolde, klare stråler ind gennem de mange vinduer og oplyste

værelset med en sådan glans, at jeg i begyndelsen troede, at en uhyre kæmpe var i begreb med at stige ned til mig for at tage sin lige så store seng i besiddelse. Det var imidlertid kun Lars Hansens vandstøvler, som hang lige over mig, og hvad jeg havde antaget for kæmpens hoved og flagrende hår, var en bunke hør, som i et stort net var ophængt i salens modsatte hjørne.

Jeg har altid haft den ejendommelighed ikke at kunne sove, når Månen kaster sine stråler ind i mit værelse; jeg ved ikke, hvoraf det kommer, men denne blege, halvklare glans, der på én gang belyser genstandene og dog tilslører dem eller forandrer deres omrids, har altid påvirket mig langt mere, end Solens lyse, blændende stråler. Måske er det, fordi Månens skin sætter fantasien i bevægelse, måske fordi det, som alt reflekslys, har en ubehagelig indvirkning på øjet, nok er det, det har altid holdt mig vågen og bragt mig i en tilstand, hvor lugten og hørelsen ligesom skærpes, mens mål og afstande forvirres for øjet. I Lars Hansens storstue, hvor Månens fulde stråler faldt ind gennem fire vinduer, som alle var uden gardiner, var tilstanden aldeles utålelig, tilmed da der ingen genstande fandtes, hvorpå blikket kunne finde hvile. Udenfor susede det i de mørke fyrre, som kastede strejfskygger ind over de blåmalede vindueskarme; en lænkehund gøede langt borte, og af og til kunne jeg høre en hul, brummende lyd, som, måtte skyldes havets dønning mod kysten. Uvilkårligt droges min tanke atter ud i klitterne, og på ny så jeg det hvide, blinkende sand, Kogryden og den skumle fiskers ildevarslende blik. Ved et tankespring stod pludseligt den unge piges ansigt klart for mig, således som jeg havde set det om eftermiddagen, og uden at jeg kunne gøre mig selv regnskab for det, syntes jeg, at det måtte sættes i forbindelse

med Niels Ilde. Hun havde set så bekymret, lidende og sorrigfuld ud, der var et sådant præg af kummer i hendes blik, da hun fæstede det på mig, og et sådant udtryk af forskrækkelse og gru, da jeg gengældte det, at man upåtvivlelig måtte have gjort hende meget ondt, og dette onde henførte jeg uvilkårligt til min avindsmand fra udflyttergårdene. Skulle denne fine skikkelse med de blege træk og de melankolske øjne være Marie, så måtte hendes værelse efter husets ydre at dømme ligge ved siden af mit; men der var tyst og stille som i graven.

Nogen tid gik hen, da hørte jeg et suk lige ved siden af mig, og derpå nogle tunge, dybe åndedræt så tæt ved mig, at jeg rejste mig op i sengen for at overbevise mig om, at der ingen var i stuen. Atter lagde jeg mig ned, vendte hovedet mod væggen, og alt blev stille som før. Jeg lyttede til de fjerne, langsomme dønninger, og var halvt på vej til at falde i søvn, da jeg fornemmede et klagende: "Ak, herregud da, hvor sorgen er tung!" udtalt så lige umiddelbart i min nærhed, at jeg fik en ubestemt angst for, at det spøgede i Lars Hansens øverstestue. Jeg rejste mig op, men atter klang det samme klagende udråb, udtalt i en blød, vemodig tone, men med et så smerteligt udtryk, at det næsten forfærdede mig. Jeg hørte skuffer blive lukket op og i, klæder taget frem og foldet ud, lette, hastige trin fare over gulvet ved siden af mig, og af og til igen det samme udbrud, udtalt med den samme blide, sørgmodige stemme. Så blev alt stille igen, dog ikke ganske stille, en svag nyslen og puslen lod sig stundom høre, og træt af aftenens vandring var jeg endelig faldet i søvn og brødes i drømme med Niels Ilde, da jeg pludselig hørte tre slag på døren, så tydelige og bestemte og dog så spøgelsesagtigt dæmpede, at jeg fo'r op i forskrækkelse.

Månen måtte for længst være gået ned eller have skjult sig bag skyer, for et tæt mørke herskede rundt omkring mig, og jeg kunne kun høre fyrrene, som susede derude. Jeg var endnu uvis, om jeg ikke havde drømt, da hørte jeg atter de samme tre dæmpede slag og en blid stemme, som hviskede: "Halvor, luk mig ind!"

"Hvem er det?" råbte jeg og fo'r i vejret.

"Halvor, luk mig ind! Det er Marie!" klang igen den samme vemodige stemme.

"Her kan ingen komme ind; her er ingen Halvor!" råbte jeg barsk og vendte mig om.

"Ak, herregud da, hvor sorgen er tung!" klang det atter uden for døren med den samme sorgfulde betoning,

De skar mig i hjertet, disse klagende ord, og jeg fortrød min uvilkårlige barskhed; men der var intet at gøre ved det. Jeg hørte nogen med lette trin fjerne sig fra døren; atter lød den samme nyslen og puslen som før, atter blev skabe og kister lukket op og i, klæder foldet ud og lagt hen – så blev alt stille, og jeg faldt i søvn.

Da drømte jeg, at jeg sad ude i klitterne ved pilene og så ned i Kogryden. Den boblede og kogte ligesom aftenen før, men med en underligt surrende og snurrende lyd, som var det en stor kat, der spandt. Ude i vældet hævede kildestrålen sig op, snart højere, snart lavere, men hver gang den kom op på overfladen, løftede den et menneskeligt hoved i sit blege, sandblandede vand; det formede sig mere og mere til et ansigt, med dybe, blå øjne, et smertefuldt udtryk og lange, flagrende, gule lokker, der flød ud mellem vandene. Det syntes mig at tilhøre den unge pige, som jeg havde set ved vinduet, og når det hævedes højt

nok op, åbnede det de blege læber og hviskede sagte: "Ak, herregud da, hvor sorgen er tung!" Så snurrede og surrede det på ny i væld et, det blege ansigt forsvandt, men op af kilden dukkede Niels Ilde med sit mørke, trodsige udtryk, knyttede hånden ad mig og sank så til bunds igen. Da var det pludselig, som om kildestrålen ved en indre, mægtig kraft hævedes højt i vejret, og idet den foldede sig ud, blev den til den unge pige, men i en skønhedsfylde, som var aldeles ubeskrivelig. Hun satte sig ved siden af mig, tog min hånd og gav sig til at synge med en mild, bevæget stemme; ordene kunne jeg vel høre, men ikke samle til et hele, og dog greb de mig med en sådan magt og satte mig hen i et sådant tungsindigt vemod, at jeg måtte græde ved det. Da gav det et pludseligt ryk – jeg vågnede, og dagningens første, grå morgenskær listede sig ind ad vinduerne; men alligevel forekom det mig, at jeg hørte kildestrålen snurre og surre tæt ved siden af.

Det kan lidt være vanskeligt at finde sig til rette i overgangen mellem drøm og virkelighed, og således gik det mig her. Den underlige surren i kildevældet vedblev, og af og til lød de klagende toner af den samme sang, som jeg havde hørt i drømmen; men først lidt efter lidt blev det mig klart, at det måtte være Marie, som spandt på en snurrende rok inde ved siden af mig, og at det var hendes klagende sang, som havde blandet sig ind i mine syner. Hun spandt og spandt, som gjaldt det livet, men ofte hørte jeg tråden briste for hende, og når hun da knyttede den igen, kom på ny det samme sorgfulde udbrud og jog søvnen fra mine øjne. Så spandt hun atter, nynnede først svagt, så stærkere, men bestandig den samme, ensformige melodi, der greb mig ved sin simpelhed og sin sorg. Endelig gik

det over til sang – vemodig dæmpet, næsten åndeagtigt klang det derinde. Der var ingen formkunst i denne poesi, ja mange ville måske ikke anerkende den som sådan. Jeg skrev ikke ordene op og har aldrig gjort det; for de trængte ind til det inderste af min erindring, og har siden aldrig forladt den.

Hun sang:

Sig mig, min lille pige, hvi har du gråd på kind?
Hvad fører du i klage og i kære?
Og sig mig, har du mistet din fader eller mo'er,
Hvad eller har du mistet din ære?

Og ikke har jeg mistet min fader eller mo'er,
Ej heller har jeg mistet min ære.
Min fred har jeg mistet, den kommer ej igen,
Og ene skal i verden jeg være.

Du trøste dig, min pige, du tørre bort din gråd,
Forladt du skal i verden ej stande!
Min broder ejer perler og guld mer end nok,
Han slynger dem i krans om din pande.

Hvad agter jeg din broder, hans perler og hans guld,
Hvad gælder det mod tårerne, som falde?
Gud hjælpe den, som sviges af sin eneste ven,
Han sviges og forlades af alle!

Her endte sangen og afløstes af et dybt, kvalfyldt: "Ak, herregud da, hvor sorgen er tung!" Så satte den rastløse rok sig atter i bevægelse, sangen nynnedes om med svagere stemme, tråden brast og knyttedes på ny – men jeg kunne ikke holde det ud længere; jeg klædte mig på og ilede ud, ud mellem

marehalmen og de mørke fyrre, mellem de nøgne klitter og de urolige bølger, som med deres ensformige sang væltede sig mod kysten. Først da Solen var stået op og havde bredt sit milde, velgørende skær over det blånende hav og landets kridhvide banker, vendte jeg atter tilbage til Lars Hansens.

3

Mange kunne måske synes, at de golde, ufrugtbare omgivelser, som jeg allerede har skildret, ikke i nogen synderlig grad er gunstige for det liv af planter og dyr, som en naturforsker sætter som den første betingelse for en videnskabelig udflugt; men de tager fejl. Det golde sand, der næppe synes at kunne indeholde nogen næring, avler dog en vegetation af særegne, for sandet ejendommelige planter, og i læ af disse breder der sig atter en hel lille verden af forskellige dyr, som det frugtbare land savner, ørken- og strandformer, hvis liv frembyder den største interesse for den, der har gjort detaljerne i naturen til sit studium. Langs klitbankerne strakte sig jo desuden det vide Kattegat, der som ethvert hav gemmer forunderlige skatte i sine tangbevoksede dybder – intet under altså, at her var nok at bestille, at nattens forskelligartede indtryk svandt bort for de syner, der åbnedes i klitterne, så at de næsten var glemt, da jeg efter en formiddags vandring langs stranden og en eftermiddagstur på havet sent ud på aftenen atter nåede til Lars Hansens bo.

Hvor velsignede jeg ikke den gamle, venlige astrallampe, dette auktionsstykke fra en eller anden præstegård, som tillod mig at fortsætte mine undersøgelser længe efter, at alt var gået til ro. Jeg huskede ikke, at jeg atter havde fået "salt" til aften, jeg glemte, at jeg sad i Eriks stortrøje og havde hans sydvest på hovedet, jeg fordybede mig helt og holdent i meduser og aktinier og mærkede næppe, hvorledes eremitkrebsene med

deres sneglehus på ryggen bestandigt entrede op ad vandfadets glatte skråning og atter faldt tilbage for at begynde på ny med en sisyfos-tålmodighed, som ville have vakt enhver tilskuers beundring.

Jeg var lige i færd med at notere de sidste linjer om dagens righoldige fangst – og jeg måtte skynde mig, for lampen truede med at gå ud – da bankede det pludselig på døren, tre sagte, afmålte slag, og uden at vende blikket fra bogen, råbte jeg: "Kom ind!"

Jeg hørte en dør blive åbnet og derpå sagte skudt i, raslen og glitren af tøj, og så blev alt stille.

"Hvad vil De, madam Hansen?" spurgte jeg og gjorde et forsøg på at skrue lampen i vejret.

Der kom intet svar, jeg mærkede kun nogle lette fjed, og i det samme lagde en hånd sig på min skulder.

Jeg fo'r op som ved en elektrisk berøring. Lampen gik ud, og i den underlige overgang fra dens blændende skær til månelyset syntes jeg at se en ung pige foran mig, smykket som til fest med bånd og brogede tørklæder. Bleg og ubevægelig stod hun tæt ved mig, månelyset glimrede i den sølvkæde, hun bar på sit bryst, og kastede et usikkert skær hen over en vissen blomsterkrans, der var snoet i hendes guldgule hår.

"Halvor!" sagde hun blidt og rakte hånden ud imod mig.

Jeg tørnede tilbage imod bordet; der var noget så åndeagtigt udbredt over hendes pludselige fremtræden, noget så koldt, glasagtigt stirrende i hendes blik, at jeg nær havde givet et skrig – det var, som så jeg et spøgelse.

"Halvor!" sagde hun, halvt angst, halvt klagende, "kender du mig ikke igen? Jeg er jo Marie."

Jeg kunne endnu intet svare, men vedblev at stirre på disse forunderlige, glasklare øjne, idet jeg støttede mig til bordet.

"Halvor!" sagde hun bønligt, "stir ikke sådan på mig, du gør mig så angst. Du så så venligt på mig før. Føl, hvor jeg ryster."

Hun rakte mig sin hånd; den var kold som is.

"Kom og følg med, Halvor!" hviskede hun, og der kom pludselig liv i det før så glasagtige blik, "så går vi bag om huset og ned ved stranden. Jeg længes sådan efter at tale med dig – ak, du har jo været så længe, længe borte, og aldrig et eneste brev. Hver nat, når jeg har våget, har jeg tænkt på dig. Du ved ikke, hvor man kan længes! Jeg troede somme tider, jeg skulle dø; men nu har jeg dig igen. Du rejser jo ikke mere bort? Ak nej, ak nej, Halvor! Ikke sandt, du gør det ikke? Du vil ikke dræbe din stakkels Marie?"

Hun lænede hovedet op imod min skulder, så jeg følte de visne blomster strejfe min kind. Jeg vidste endnu ikke, hvad jeg skulle svare, eller hvorledes jeg skulle tage hende. Hun vedblev at læne sit hoved trygt imod min skulder, idet hun den ene gang efter den anden hviskede: "O, Halvor, hvor jeg er lykkelig! Du rejser jo ikke?"

Uvilkårligt gjorde jeg en bevægelse, så at hendes hoved gled bort; men idet hun på ny greb min hånd, hviskede hun ømt: "Stakkels Halvor! Er du træt?"

"Nej!" sagde jeg vaklende, og trak min hånd til mig,

"Ak, kom så med, lad os gå! Vi vil spadsere ind mellem klitterne, så at de ikke ser os nede fra byen. Ikke sandt, Månen skinner så dejligt, og det er så længe, længe siden, jeg gik med dig. Kan du huske den store sten, hvor vi mødtes første gang, og hvor jeg gav dig min ring, da solen gik ned? Stenen ligger der

endnu; men isen har skruet den lidt højere op mod land. Jeg har siddet der så mangen aften, når Solen gik ned, og hver gang, jeg så en sejler, tænkte jeg, det var dig, der kom. Men så måtte jeg ikke sidde der mere; man bandt mig og spærrede mig inde her i dette mørke kammer. O, Halvor, jeg har lidt så forfærdeligt!"

"Stakkel!" hviskede jeg uvilkårligt.

"O, du skal ikke bryde dig om det," sagde hun med et lyksaligt smil, mens tårerne én for én trillede ned ad hendes kinder. "Jeg var så syg, og led så meget her, herinde. Jeg havde aldrig ro. Han kom så tit; han løb bag ved mig og kastede den mørke skygge foran mig, hvor jeg gik. O, men nu er det glemt. Jeg er så lyksalig, så jublende glad; jeg kunne gerne danse af lykke, min egen, elskede Halvor!"

Hun greb min hånd med en bevægelse, som ville hun presse den mod sin mund; men pludseligt standsede hun, så skarpt på mig og sagde angst, bebrejdende: "Halvor, hvor er ringen? Du lovede mig aldrig at tage den af, hvor du så kom i havn. Den er borte! Ak, Halvor, har du givet den til en anden?"

Hun så så bleg, så bekymret, så forsørget ud, at nu måtte det briste eller bære,

"Jeg er ikke Halvor Johnsen," sagde jeg kort og bestemt. Dobbeltheden blev mig utålelig.

"Er du ikke Halvor?" sagde hun langsomt og huskende sig om. "Hvorfor vil du prøve på at narre mig? Tror du, at du har forandret dig så meget i den tid, du har været borte? Ak, Halvor, kære, elskede ven, du må ikke spøge således, det gør så ondt i mit hoved. Sig blot, at du ikke har givet den til en anden, så vil jeg tro dig. Du er ikke af dem, som har en fæstemø i hver en havn, er du vel, Halvor?"

Jeg havde troet, at min bestemte benægtelse skulle have rystet hende op eller givet anledning til et voldsomt udbrud; men hun klyngede sig kun tættere op til mig med et barns hele rørende tillid. Jeg nærede i dette øjeblik ikke længere nogen tvivl om, at hun var sindsforvirret; men jeg krympede mig ved at ryste hende for meget ved at tilkalde forældrene og ville nu gå den modsatte vej: at gå ind i hendes tankegang. Det er et farligt middel, som man ikke skal prøve; men det vidste jeg ikke dengang.

"Nej, jeg har ikke givet den bort," sagde jeg, "den faldt over bord."

Hun udstødte et let skrig og blev ligbleg. "Over bord," gentog hun langsomt, "det er et ondt varsel, Halvor!"

"Tror du?" spurgte jeg.

"Ak ja," sagde hun med sagte stemme, "det er et ondt varsel. Jeg ville ikke have det for meget godt. Jeg havde fæstet dig med den, og du havde svoret aldrig at løse den af din finger, den og du hører sammen, og hvor den er, vil du også komme til at være. Ak, jeg frygter, der skal times dig en stor ulykke dér, lille, elskede ven. Hvor var det?"

"Ved revet på Sjællands Odde," svarede jeg, idet jeg greb det første, det bedste punkt.

"Ak, Halvor!" hviskede hun på ny med en usigelig angst i det tårefyldte blik. "Der druknede jo Frederik. Havde han blot været hjemme, så var meget ondt ikke sket; han tog sig altid af sin søster. O, Halvor, kom aldrig der mere; jeg ved, at på det sted vil der hænde dig en ulykke. Ikke sandt, det lover du mig?"

"Ja!" sagde jeg og tog hendes fremstrakte hånd.

"Det er silde," udbrød hun pludselig med nogen uro i sin stemme. "Fader og moder sover, og det er koldt. Jeg fryser – jeg vil ikke gå ned til søen l aften. Kan du høre, hvor den bruser? Vi får ondt vejr i nat, du må ikke gå om bord på kutteren; du må ikke forlade mig. Hører du? Du skal blive hos mig. Jeg har haft så travlt, mens du var borte. Jeg har spundet på vort udstyr, sømmet duge og lagener. Jeg har så meget derinde, som er færdigt; kom med, så skal du se."

Atter greb hun min hånd og drog mig med sig hen imod det værelse, hvorfra jeg natten i forvejen havde hørt den snurrende rok og de åndeagtige toner. Hun åbnede døren, et stærkt lysskær faldt mig i møde. Værelset var oplyst ved mange små stumper lys, som stod spredt på stole, skabe og dragkister. Jeg så mig omkring; gardinerne var trukket tæt sammen for det vindue, der vendte ud til haven, og værelset indeholdt mange møbler; men de stod alle mere eller mindre fjernede fra deres plads, nogle væltede, andre i forkerte stillinger, alt uden orden og symmetri, som havde der leget en flok børn derinde. Stumper af linned og klæde lå spredt hist og her, enten stablet op i små dynger, eller lagt ved siden af hinanden, skønt ulige i farve og størrelse. Nøgler af slet spundet, sammenfiltret garn hang ned fra messingdupperne på den gamle bilæggerovn, og midt på gulvet stod en rok, hvis hørtot næsten var afspundet.

Nu først så jeg, hvor forunderligt hun var klædt. Lapper af silketøj og brogede bånd var fæstede på hendes ærmer, skuldre og barm. Brogede tørklæder omhyllede hendes bryst og hen over dette drog sig i tætte vindinger en blank sølvkæde med mange nedhængende små sølvmønter, og på det udslagne hår bar hun en krans af visne kornblomster. Og dog var hun trods

dette vilde, fantastiske ydre tiltalende, ja smuk. Hendes figur var fin og spinkel, hendes bevægelser små og hurtige, fulde af virkelig ynde, og da hun med et glædestrålende blik viste mig om i stuen, som var det et palads, hun førte mig ind i, vat hun, trods sin ulykkelige tilstand, ligefrem rørende skøn.

"Se, Halvor," sagde hun, "hvor jeg har pyntet op, og hvor jeg har været flittig. Hver nat har jeg spundet et helt nøgle. Se blot!" Og med disse ord åbnede hun døren til et gammelt skab, fra hvis indre der væltede en mængde uredt garn ud, som spredte sig på gulvet.

"Hjælp mig, Halvor!" udbrød hun, idet hun bukkede sig ned og ivrigt begyndte at samle de spredte smånøgler op. "Hvor Jens Væver vil få travlt! Her er til 12 par lagener, og hvert eneste har jeg spundet selv."

Hun stoppede dem atter omhyggeligt ind og lukkede skabsdøren til; derpå greb hun en bunke småklude fra en stol og begyndte at brede dem ud på bordet foran mig.

"Ser du, hvor jeg har været flittig?" vedblev hun. "Alt dette er sømmet, mærket og syet, både håndklæderne og dugene, og her er kniplinger til dynevårene, ja, det er mit udstyr af klæder, som ligger der på dragkisten; men du må ikke røre det, det er ikke færdigt. Du skal se, hvor jeg bliver smuk, og du får en flink og flittig lille kone, Halvor, i dit ny hjem. Gør du ikke, min elskede?"

Hun gjorde en bevægelse, som ville hun kaste sig i mine arme, og jeg veg et par skridt tilbage. Atter kom det samme angstfulde, forpinte udtryk frem i hendes ansigt, og hun sagde med rørende simpelhed: "Halvor! Hvorfor kysser du ikke din brud? Du var ikke således i gamle dage, før du drog bort. Du er

så rolig og alvorlig. Har du glemt mig i de fremmede lande? Har du fået en anden kær? O, Halvor, sig mig det. Ringen faldt ikke over bord; jeg føler det på mig – der er en anden, som bærer den, en anden, som nu venter på dig. O, sig mig det kun – jeg vil hellere dø af sorg, end leve med angst og tvivl i mit hjerte."

Hun lagde hovedet mod mit bryst, omslyngede begge mine arme og græd sagte. Jeg var dybt grebet af medlidenhed med denne stakkels, ulykkelige skabning, hvis ord, selv i deres forvildelse, åndede den dybeste kærlighed og ømhed, langt mere end jeg her formår at gengive ved at nedskrive dem. Men min stilling blev for hvert øjeblik mere og mere pinefuld. Jeg vidste ikke, hvorledes jeg skulle rede mig ud af den; for hun vedblev at holde mig fast omslynget og tog ikke hovedet fra mit bryst et øjeblik. Lysene var næsten brændt ned, om et øjeblik ville der blive mørkt, og jeg var alene med den ulykkelige, hvis næste skridt jeg ikke var i stand til at beregne. Da slog klokken tolv. Den stærke blæst måtte bære lige på; for jeg hørte klokkeslagene fra Rørvig kirke så tydeligt, som lå den på klitbakken lige oven over os.

Hun sank pludseligt sammen med en skælven. Derpå slap hun mig, fo'r ud på gulvet i et eneste spring og sagde med en underlig vild betoning: "Hører du, Halvor? Nu ringer bryllupsklokkerne fra Rørvig kirke! Man har spottet og hånet mig, peget fingre ad mig og kaldt mig "Bruden fra Rørvig". Hør, nu hujer og skriger de igen! Hvor de stimler sammen derude for at se mig tage i kirke! Ja, lad dem kun råbe, hvad bryder jeg mig om det? Nu er brudelysene tændt, nu skal der være glæde og lystighed og dans tre hele dage i træk. Alle byens folk skal med; men ikke Niels Ilde. Nej, nej, jeg vil ikke have ham med!

Hør, nu hujer de igen; de er onde imod mig. Det er, som der står i den gamle vise –"

Og nu sang hun med et forunderligt, klagende udtryk:

Det mindste barn, der på gaden går
– Herre Jesus han trøster og husvaler –
Det håner og forbander, opvækker hjertets sår.
Stander alle ud af synd! Vender om og gør pønitens i tide!

"Ja, de skal gøre pønitens!" vedblev hun, idet hun med urolig heftighed ilede omkring i stuen og hastigt fæstede flere af de små lapper på sig. "De skal gøre pønitens, når de ser mig køre til kirke med dig, som de sagde var død og borte. Se, nu går brudelysene ud, men der er lyst og dejligt i kirken, der er fred og velsignelse ved din side. Kom, min elskede Halvor, vi vil ikke lade dem vente derude! Hører du, hvor musikanterne spiller op? Skynd dig, her er mit brudeslør – kom, kom, før det bliver for silde!"

"Hvorhen?" spurgte jeg ængstelig.

"Til kirken! Til kirken! Det ringer og kimer, det synger og lysner. Kom med, Halvor! Ser du, hvor solen skinner, og hvor blomsterne spirer, hvor vi går frem? Nu kommer bruden fra Rørvig!"

Jeg sprang frem for at holde hende tilbage; for hun havde allerede åbnet døren, og svøbt i et lagen, som hun antog for sit brudeslør, styrtede hun ud ad den modsatte dør, som førte til en forstue, der vendte ud til køkkenhaven. Men det var for silde; hun havde allerede åbnet den ydre dør. Da, ligesom hun trådte ud i den af Månen stærkt oplyste have, standsede hun pludselig og råbte med et hvinende skrig: "Hjælp! Hjælp! Skyggen er foran mig! Det er Niels! – Frels mig!"

En rødlig lysning trængte ud i den mørke gang, en bragende knitren fulgte efter, og en brændt lugt opfyldte rummet. Jeg fo'r atter ind; et af lysene var faldet ned, havde antændt gardinerne omkring sengen og en bunke hør, som lå på en stol foran den. Jeg råbte om hjælp, løb efter vand, og lige som jeg havde fået ilden nogenlunde slukket, kom Lars Hansen og hans kone, begge kun halvt påklædte, styrtende ud til mig. Et par ord var tilstrækkeligt til at forklare dem alt. Konen græd stille, men Lars Hansen råbte: "Rap dig, mutter! Min stortrøje og min kabuds! Hvor løb barnet hen, hr. professor?"

Jeg pegede ud mod klitbakken; den lå hvid og klar i måneskinnet, men intet var at se. Konen kom tilbage med klæderne, og Lars Hansen sagde, som det syntes mig temmelig hårdt: "Nå, mutter, flæb nu ikke for det! Tøsen er jo rendt fra os før, og altid har vi fundet hende igen."

"Men folkene i byen!" hulkede konen.

"Dem skal jeg stoppe munden på, så sandt jeg hedder Lars Hansen og er oldermand i lejet," sagde min vært, idet han med urolig hast iførte sig stortrøjen, "sludder og bysnak skal *jeg* sætte en pind for. – De går jo nok med, hr. professor? Fire øjne ser altid bedre end to; jeg gider ingen vække i byen."

Han fo'r ud i haven, greb en bådshage, som stod lænet op til taget, og entrede med den i hånden som en kat op ad den stejle klitbanke, så hurtigt, at jeg knap kunne følge. Da jeg kom derop, stod han med hånden over brynet og stirrede skarpt ind ad klitterne til. Der var ikke en mine, ikke et træk forandret i hans ansigt; han kunne lige så gerne have stået og stirret ud efter et skib; men jeg lagde mærke til, at knæene rystede under

ham, og at han knugede bådshagen, så at årerne i hans senestærke hånd svulmede ved det.

"Ser De noget, hr. professor?" spurgte han.

"Nej, intet."

"Jeg heller ikke," sagde han med et modløst udtryk. "hun plejer ellers kun at løbe ned her ved stranden, så får hun gerne et krampeslag, så hun bliver liggende. Gud forlade mig min synd! Hun er borte, mit stakkels svage barn – jeg ser intet!" Og Lars Hansens stemme dirrede ved disse ord.

"Hør!" udbrød han pludselig og rettede sig i vejret. "Var det ikke et skrig? Nå, det var vel uglerne inde i klitterne. Vi må finde hende, hr. professor, før det bliver for silde! Jeg skal finde hende, om jeg så skal gå i klitterne til daggry." Og Lars Hansen kastede med en energisk bevægelse bådshagen over skulderen og begyndte ilsomt at stige ned mod søen.

Natten var bidende kold af en septembernat at være. Det blæste stift af nordvest, og sandet fra klitterne, blandet med skum fra stranden, røg mig i øjnene, mens jeg kæmpede mig frem for at følge min urolige vært. Månen stod endnu temmelig højt, men dens lys dæmpedes af mørke, forbidrivende skymasser, og ude i horisonten lå der en banke, som spåede alt andet end godt.

"Hvor går vi hen?" spurgte jeg Lars Hansen, da jeg indhentede ham nede på stranden.

"Til Havfruestolen," svarede han mørkt, "den ligger hisset ude ved det første klitdrag. Der plejede hun ofte at sidde, når Solen gik ned; måske er hun løbet derhen."

"Til Havfruestolen?" gentog jeg,

"Ja, sådan kalder vi den store sten, De kan skimte hisset ude. Isen har skruet den en kende højere op mod land. Vi har forsøgt på at sprænge den, for den kan endnu være farlig ved højvande, men krudtet ville ikke rigtig bide; der røg blot et stykke ud af den og slog ham fordærvet, som gjorde det. Siden den tid får den ligge, som den er."

Vi nærmede os den omtalte sten, der virkelig lignede et sæde, der vendte ud imod havet. Pludselig så vi en hvid skikkelse rejse sig lige foran den og sætte sig på den; men i næste øjeblik hørte vi et hvinende skrig, og skikkelsen var forsvundet. Da vi kom til stenen, var der atter intet at se, intet at høre.

Lars Hansen stod stille og sagde med tilkæmpet fatning:

"Det var Marie! Der er kun to veje, hun kan være gået; enten er hun løbet videre langs med stranden, eller hun er slået af her til venstre og løbet ind i Draget. Kender De det?"

"Nej."

"Det går ind imod Kogryden," sagde Lars Hansen med en stemme, hvis uro han forgæves søgte at skjule. "Tag bådshagen her og løb så alt, hvad De kan. De løber i længden dog hurtigere end en gammel mand, og er der noget sted, hvor hun kan komme til ulykke, så er det der. Løb alt, hvad De kan. Jeg følger stranden, den er jeg kendt med."

Jeg greb bådshagen; han trykkede min hånd og hviskede med brudt stemme:

"Hr. professor, for Guds skyld, løb alt, hvad De kan! Jeg har kun den ene datter. Forstår De?"

Jeg forstod ham kun alt for vel, og uden at sige et eneste ord ilede jeg frem i det løse sand, mens han endnu tiltordnede mig:

"Husk på kløften, hr. professor! Op på klitten, når det grønne begynder og hold skarpt udkig til hver en kant!"

Buske og træer dansede forbi mig, mens jeg i fortvivlet fart fo'r igennem klitdraget, så sandet stod mig om ørene. Klitten var let at finde, og få øjeblikke efter var jeg atter ved Kogryden; men der var intet at se, intet at høre: de øde klitter lå i deres kolde, månebelyste stilhed, som kun afbrødes, når det sukkede i vældet, eller når et enkelt vindstød pibende fo'r igennem marehalmen.

Hvor tydeligt erindrer jeg ikke nu, mens jeg nedskriver dette, de timer, jeg stod vagt på dette øde, næsten spøgelsesagtige sted. Jeg lyttede efter den ringeste støj, fo'r sammen, når et hvinende vindpust strøg ned over kløften, og var vist de snese gange på springet til at ile frem, når jeg i det usikre månelys troede at skimte et eller andet, som da opløste sig til at være en for vinden svajende busk eller skyggen af de forrevne skyer, der som sælsomme, natlige uhyrer jog frem under måneskiven. Snart lå kløften og vældet i det dybeste mørke, snart oplystes det boblende vand af de bedrageriske lysstråler, og det kom mig da undertiden for, som var min drøm blevet til virkelighed, og som om der ude i vældet viste sig et blegt ansigt med ubestemte træk, som snart hævede sig, snart sukkende droges nedad i dybet. Lidt efter lidt fik mine sanser ved den uophørlige spænding en næsten unaturlig skarphed. Jeg syntes at høre snart klagende, snart trøstende toner i det evigt sladrende vand, og forbi mit øje drog snart grå, snart hvide skikkelser, der opløste sig i luften som det fine flyvesand, der ved vindstødene fejedes bort fra klitternes undergravede rande. Pludselig hørte jeg et skarpt og skærende skrig; en skikkelse, som jeg straks

kendte som Maries, viste sig på toppen af klitbakken lige over for mig, så at kun den bratte skråning og vældet var imellem os. Fulgt af en anden styrtede hun ned ad banken med rivende fart; jeg udstødte et advarende råb, men det var for silde, eller hun hørte det ikke i sin vildelse. Ned fo'r hun med flagrende hår og fremstrakte arme, som en skiløber på den fygende sne – da brast det under hende, armene hævede sig højt over hovedet, og i samme nu var hun forsvundet, mens det bløde sand gyngede rundt omkring, så at jeg kunne føle det under mine fødder.

Der var et øjeblik, hvor jeg frygtede, at Lars Hansen ville dele hendes skæbne; men pludselig stod han stille, som var han groet ned i sandet, og råbte med stentorstemme:

"Hagen ned, så dybt De kan!"

Jeg adlød mekanisk, og stødte til i blinde på det sted, hvor hun var sunket. Dybere og dybere borede jeg den ned, jeg havde ikke et kvarter af dens skaft tilbage – da følte jeg, at den tog fat i noget blødt. Jeg drog til mig af al magt – en tung genstand fulgte med, et ligblegt ansigt med de lange, gule hår svømmende i overfladen af vandet kom til syne, og i det næste øjeblik havde jeg hende så nær inde, at jeg kunne gribe fat i hendes klæder. Jeg drog hende op, men hun var kold og livløs. Lars Hansen kastede sig over hende og rystede hende i sine arme med en så smertelig voldsomhed, at jeg uvilkårligt vendte mig bort fra dette sørgelige syn.

"Hun lever!" udbrød han pludselig med jublende røst, lagde hende tilbage i sandet og omfavnede mig med en så stormende heftighed, at jeg troede at skulle kvæles i dette gigantiske favntag. "Hører De," vedblev han, idet han rakte begge hænder op imod himlen, "hun lever, hun lever! Gud har ikke villet straffe

mig, han har ikke villet tage mit håb fra mig, han har ikke villet berøve mig min stakkels, min elskede Marie. O Gud, jeg takker dig for det!" Og den hårde, jernstærke Lars Hansen kastede sig atter ned over hende, strøg de våde lokker tilbage fra hendes pande og græd som et barn. Jeg var ikke langt fra at gøre det samme.

"Hr. professor!" sagde han endelig, idet han rejste sig op og rakte mig hånden. "De er, ja jeg vil ikke bande i denne højtidelige stund, men De er en brav gut og har ført en bådshage før. Tag til takke med, hvad en simpel sømand kan byde Dem, og vær velsignet i al evighed!"

Han trykkede min hånd ærligt og trofast, mens tårerne trillede ned ad hans kinder. Så tog han sin kostbare byrde varligt på armen, og langsomt gik det nu hjemad gennem det tunge sand med den bevidsthed, at et menneskeliv var reddet, var det så også kun til nye genvordigheder og prøvelser.

Det var mørke, sørgelige dage, der nu drog hen over det øde hus under klitbakkerne. Lægen fra Nykøbing kom hver dag, og mere end én nat vågede jeg hos den ulykkelige pige, hvis liv i de første otte dage hang som i et spindelvæv. Nu først lærte jeg al den ømhed, al den kærlighed at kende, der kan huses selv under det fattigste tag. Jeg var med et blevet medlem af familien, ja, jeg var blevet mere, en kær søn, som delte dens sorger og bekymringer, og for hvem intet dulgtes. Før havde der været en sky hos ægteparret for at udtale sig om deres datter og blotte hendes egentlige tilstand; nu var dette glemt, og mangt et rørende træk fortalte de om hendes kærlighed og tålmod. Kun med én ting kunne jeg ikke rigtigt komme på det rene; det var de forhold, der havde fremkaldt hendes tilstand. Her gik de

begge af vejen for mig, især manden, som bar han på et hemmeligt nag, han ikke kunne forvinde. Konen talte ikke så sjældent om Halvor Johnsen og om Maries kærlighed til ham; men spurgte jeg om hans skæbne, gav hun undvigende svar eller brast pludselig i gråd og gik ud af stuen. Også for Marie fik jeg hver dag en dybere og dybere sympati. Vel begyndte fantasierne på ny, da hun var kommet noget til kræfter; men hun antog mig ikke længere for Halvor, skønt hun tit nævnede ham i de ømmeste, mest brændende udtryk. Hvor rørende var ikke hendes klager, når hun, som hun troede ubemærket, talte med sig selv, og hvor forunderligt sikkert til andre tider hendes håb om, at han ikke var død, men ville vende tilbage og gøre hende lykkelig. Men så kom synerne med skyggen, med Niels Ilde atter igen, og under slige anfald kunne hun blive vild, ja ubændig. Kærlighed sårer, og kærlighed læger, den giver død, og den bringer liv, det lærte jeg i disse dage at kende på en måde, som jeg aldrig havde drømt om.

Efter en otte dages forløb drog mine forretninger mig atter tilbage til byen. Lægen fra Nykøbing havde tilbudt mig en plads i sin vogn, og da vi ud på aftenen sad i hans stue, for med ægte dansk gæstfrihed havde han tilbudt mig at blive natten over, faldt talen naturligvis på Marie, som han desværre anså for uhelbredelig, og der undslap ham en ytring om, at Lars Hansen havde meget at svare for.

"Kender De hendes historie?" spurgte jeg.

"Fuldstændig," svarede han, "og jeg skal gerne fortælle Dem den; for den frembyder i visse punkter meget usædvanligt."

Hermed rejste han sig, stoppede en pibe, og efter at han havde sat sig til rette i sofaen, fortalte han følgende:

"Jeg har kendt Marie fra lille af. Hun var et klogt, ja begavet barn, og skulle jeg klage over noget, ville det være hendes hang til det fantastiske, eller, måske rigtigere udtrykt, hendes fantasi. Som lille pige kunne hun løbe timevis ved stranden under klitbakkerne, skilt fra de andre børn, som hun ikke brød sig om, og som for det meste havde deres legeplads foran kroen, til liden gavn især for drengene, som her ofte var vidner til forargelige optrin. Når jeg besøgte min lille yndling og så hende tumle sig ganske alene på det hvide sand, som i den muntreste leg, spurgte jeg hende ofte, hvad det var, hun bestilte. Hun pegede da på de store strandsten og svarede, at hun havde travlt, fordi hun havde fremmede. Når jeg da indvendte, at det var sten, lo hun og spurgte mig, om jeg ikke kunne se, at det var de blevet, fordi jeg kom, ellers var de levende. Hun havde navne til hver af dem, vidste hvordan hver var klædt, hvor de hørte hjemme og mange andre ting. Til andre tider kunne jeg træffe hende længere ude i klitterne, siddende på den såkaldte Havfruestol, især når Solen gik ned og kastede sin rødlige glans hen over havet og de kridhvide klitbanker. Da kunne hun sidde og stirre på en egen åndsfraværende måde, og når jeg spurgte hende, hvad det var, sagde hun, at hun så Guds engle i skyerne og havfruer, som dansede over dybet.

En St. Hansdags aften gik jeg alene med hende i klitterne. Jeg havde taget nogle kager med hjemmefra, og hun løb foran mig i sin stumpede kjole med kagerne i hånden. Da stod hun pludselig stille, stirrede atter frem for sig med det samme indadvendte blik og rakle med et smilende ansigt en kage frem, idet hun sagde: 'Vil du have den?'

'Der er jo ingen,' sagde jeg.

'Ser du da ikke den lille pige?' spurgte hun.

'Nej.'

'Hende i den lyseblå kjole? Hun har guldbælte om livet og kornblomster i håret; hun siger, at hun vil følge hjem med mig.'

Jeg stod som lynslagen, og min forbavselse forøgedes, da jeg så hende tage den usynlige skikkelse ved hånden og vandre hen ad vejen med den, med ord og lader, som var det et virkeligt barn, der gik. Nu begyndte jeg at blive urolig over hendes mentale tilstand, og rådede forældrene til at lade hende lege dagligt med de andre børn. Dette gik hun også lidt efter lidt ind på; men hver aften ved solnedgang vandrede hun ud i klitterne for at møde Mitra, således kaldte hun sin usynlige veninde. Det hjalp slet ikke, at man efter min anvisning lukkede hende inde; for da kom Mitra til hende, bestandig hver aften ved solnedgang, og forældrene kunne høre, hvorledes hun lo og spøgte med hende inde i værelset ved siden af. Men det forunderligste ved det hele var, at Marie lidt efter lidt kom med vendinger og udtryk, ja med rene kendsgerninger, hvis oprindelse jeg ikke var i stand til at spore, men som hun sagde, at Mitra havde lært hende. En aften vendte hun meget sent tilbage fra klitterne og fortalte grædende, at nu havde Mitra sagt hende farvel, fordi hun blev forstyrret alt for meget. Marie var da omtrent fjorten år, og fra den aften viste hendes lille legekammerat sig ikke mere; men hun selv var ofte tankefuld, ja næsten melankolsk.

Tre år efter var hun den smukkeste pige i sognet, og flere end én af de unge fiskere havde lyst til at følge hende, når hun ved aftentide vandrede alene til Havfruestolen eller ud i klitterne; men Lars Hansen forstod ikke spøg, hvad det punkt angik.

På den tid vendte Niels Ilde tilbage fra sin kinesiske rejse. Han var ubetinget lejets matador; for ikke blot havde han en gård efter sin fader, men en vægtig pose spanske piastre fulgte med fra rejsen i de fjerne have. Der gik dengang adskillige, forunderlige rygter om ham. Nogle sagde, at han havde givet sig af med sørøveri, andre at han havde dræbt sin kaptajn i Shanghai; men når folk har noget og får mere ved man jo nok, hvad der siges, især på så lille et sted. Hvordan det nu end hang sammen, så var Niels Ilde en flink sømand, og jeg tror, at dette talte meget til gunst for ham hos Lars Hansen; "for der skal jo et vist geni til at tage mod en tørn, og også noget talent til at stikke en trosse i land," som han dengang sagde til mig.

Nok var det, Niels friede til Marie, og jeg tror ikke, at hun gav ham noget bestemt afslag. Når Niels Ilde dengang kom gående over til lodsoldermandens i sine nankings-bukser, sin blå trøje med de blanke knapper og et rødt kinesisk silketørklæde skødesløst slynget om den hvide skjortekrave, mens et gult tittede ud af hans brystlomme, var han også et ganske kønt stykke karl, og når han om aftenen tog sig et slag kort, og ikke var bange for at stikke et par af de spanske piastre ud til en bolle punch til fiskerne, eller for at pigerne kunne få sig en svingom, så viste han sig tillige som en flot kammerat, der ikke kneb på skillingen, men lod daleren springe. Alligevel tror jeg ikke, at Marie elskede ham – ja, jeg tror næppe, at hun blot sådan i almindelighed holdt af ham. Hun elskede havet, klitterne, solen og de blomster, som den tryllede frem af den fattige jordbund, men elske et menneske, navnlig en mand, var hende noget så forunderligt fremmed og ubekendt, at hun veg tilbage for det som for en gåde, der i visse øjeblikke kunne have noget

tiltrækkende, for i andre at støde hende tilbage ved sin fuldkomne ubegribelighed. Niels Ilde mærkede det, og som alle rå naturer trængte han kun endnu heftigere på og gjorde tit den menneskesky pige forfærdet ved sin lidenskabelighed. Når hun da undveg ham, tyede han til kroen, lod nogle af de blanke piastre springe og bankede så i drukkenskab en eller anden halvt fordærvet, før han ravede hjem. Marie så ham engang i en sådan tilstand, og det indtryk, han gjorde på hende, forvandt hun aldrig. Hun løb straks sin vej, langt ud i klitterne, og kom først tilbage henad midnat. Derhjemme havde de siddet oppe efter hende med angst og uro. Da faderen skændte og tog hårdt på vej, var hun ham første gang ulydig, og erklærede rent ud, at hun aldrig ville ægte Niels. Hun havde mødt Mitra ved Havfruestolen, sagde hun. Hun var ikke vokset det mindste, men hun havde sagt til hende, at hun aldrig måtte gifte sig med Niels Ilde; for da skulle det gå dem begge, som han hed. Og dermed havde hun givet hende en ring og sagt, at hun ville se hende to gange endnu, men så aldrig mere."

"Havde hun da en ring?" spurgte jeg.

"Ja, vist havde hun," sagde doktoren. "Det var en fingerring af fint guld med to hænder og en lille, blå sten i midten. Hun har naturligvis fundet den i klitterne."

"Den ring har jeg!" udbrød jeg uvilkårligt og rejste mig op.

Lægen stirrede forbavset på mig. "Det var pokker!" sagde han, "for den skulle ligge på havsens bund."

Jeg fortalte nu hele min historie om uheldet ved Kogryden. Udtrykket i den gamle doktors ansigt blev mere og mere spændt, alt som jeg rykkede frem i min fortælling. Endelig

udbrød han: "Lad mig se den; jeg kender den til punkt og prikke."

"Desværre, jeg må have tabt den i klitterne," sagde jeg. "Den var på en ubegribelig måde borte, da jeg fem minutter efter ville vise den til Lars Hansen."

"Hum-hum!" brummede den gamle doktor og pustede nogle forfærdelige røgskyer ud af sin store pibe. "Kogleri kan man ikke tro på i vore tider; der må være en grund til alt. Blot De havde ringen! Den historie hover mig ikke."

"Der kan jo være mange ringe af den slags," bemærkede jeg.

"Nej, det er der netop ikke," svarede lægen. "Jeg er lidt kender af antikviteter, og denne ring havde noget ejendommeligt, som jeg ikke har set hos de moderne. Greb hænderne ikke om stenen, hver på sin side?"

"Jo, så vidt jeg husker."

Atter uddampedes nogle vældige røgskyer, og lægen sagde: "Nej, det hover mig ikke; for nu skal De høre videre. En sildig aften bankede det på min dør, og ind trådte Niels Ilde. Han var ikke ædru; men han var dog på den anden side ikke mere drukken, end at han godt vidste, hvad han sagde og gjorde. 'Sig mig, doktor,' sagde han, 'hvad koster det at knække armen på et menneske?' – 'Er De gal?' spurgte jeg. – 'Nej,' sagde han, 'men jeg vil blot vide det.' – 'Ja, det kan De komme på vand og brød for,' bemærkede jeg. – 'Det er ikke det, jeg mener,' svarede han, 'det har jeg tænkt på; men hvad koster det i smerte og svie?' – 'Å, en snes daler, tænker jeg.' – 'Og i badskærløn? Hvad vil De have?' – 'Lige så meget.' – 'Ikke mere!' brummede han. 'Jeg havde tænkt at spendere sådan et hundrede daler. Hvad ville det da koste, hvis jeg brød begge benene på ham?' Han sagde dette

med et særegent ondt og hævngerrigt udtryk i sit fortrukne ansigt, og jeg svarede: 'Ja, så kunne det vel nok blive de hundrede.' – 'Men, hvis jeg nu slog hovedet ned i maven på ham, så han kunne bruge sin navle til lorgnet, den københavnerlaps? Hvad vil det koste, doktor?' fnyste han og strakte med en trodsig mine sin senestærke, knyttede hånd flere gange på en meget betegnende måde mod min næse. 'Hvad vil det koste at få det lavet igen, doktor?' – 'Jeg tror, De raser, Niels Ilde!' råbte jeg; 'det er jo aldeles inkurabelt; intet menneske kan få det lavet igen.' – 'Nå, jaja!' brummede han, 'så får det blive siddende dernede; for ha'en skal han alligevel, den Onde myrde mig, om jeg så skulle blive evig ulykkelig!' Og dermed vendte han sig om og ville til at gå. – 'Hvem er det, De vil traktere på den måde?' spurgte jeg og trådte i vejen for ham. – 'Inte Dem, hr. doktor, inte Dem!' brummede han, 'og for så vidt kan det jo være Dem det samme. Men vil De vide min mening, så kunne det jo nok hænde sig, at det nærmest var denne Halvor Johnsen, som jeg ønskede at kærtegne på en venskabelig måde. Sådan en toldforvalter! Sådan en bornholmsk udhaler! Sådan en københavnsk gallionsskraber! God rolig nat, hr. doktor, og mange tak for Deres villighed.'

Der er om sommeren ikke megen sygdom blandt fiskerne, og det varede derfor en stund, inden jeg blev kaldt op til Rørvig. Da der endelig engang kom vogn efter mig, var det til Lars Hansens; Marie var blevet syg. Legemligt fejlede hun egentlig ikke noget, men hun var blevet betaget af en så dyb tungsindighed, at hun aldrig talte, selv ikke engang til forældrene, og hverken smilede eller lo, selv om man spøgte nok så meget med hende. Desuden var hun åndsfraværende, græd

tit i enrum og vandrede hver aften ved solnedgang ud til den store sten ved klitterne, hvor hun kunne blive siddende, indtil man kom og hentede hende hjem. Mod den slags dårlighed hjælper kun Sganarels berømte *Matrimonium Petri*, men hvordan jeg skulle forskaffe mig det, vidste jeg ikke. Jeg henvendte mig derfor til moderen, som ved slige lejligheder altid er den klogeste, og nu fik jeg nyt at vide.

Der havde ganske rigtigt været en ung bornholmer ved navn Halvor Johnsen. Han havde ligget med toldkutteren på station ved Rørvig; men havde dog af og til haft lejlighed til at komme i land, da han var vel lidt af assistenten. Også i Rørvig var han blevet vel anset på grund af sit djærve, frejdige væsen og vakre udvortes, men på den tavse, menneskesky Marie havde han gjort et indtryk, som nu, i forbindelse med hans afrejse, var grunden til hendes sygdom. Men med denne afrejse hang det ikke rigtigt sammen, eller rettere sagt, ingen vidste, om han var rejst, eller om han var blevet borte. At han var blevet forlovet med Marie, var der ingen tvivl om; hun havde selv betroet moderen det og fortalt, at hun en sommeraften var blevet trolovet med ham ved Havfruestolen, og at hun havde givet ham det dyreste, hun ejede, den ring, hun havde fået af Mitra. Den næste dag havde Niels på ny overhængt hende, hvorpå hun rent ud havde sagt ham at hun var trolovet med Halvor, og at hun ikke ville vide noget af ham at sige. Niels havde ikke svaret et ord til det, men havde gået bort så bleg som et lig, sagde hun, og samme aften var han taget til Nykøbing – det kunne omtrent passe med den aften, han havde været hos mig. Nogle dage efter havde Halvor Johnsen haft landlov, og han og Marie havde truffet hinanden dybt inde i klitterne; men for at det ikke skulle

vække opsigt, havde han ikke fulgt hende tilbage til Rørvig, men taget afsked med hende ved Havfruestolen. Hun havde bedt ham så indstændigt om ikke at gå til kroen den aften, da hun frygtede for Niels Ilde, og han havde da sagt, at han ville besøge nogen af sin slægt, som boede lidt inde i landet, og så gå om bord i fartøjet. Den næste morgen kom der bud fra assistenten ude på kutteren, at Halvor Johnsen straks skulle komme om bord, ellers lettede de uden ham. Han var ikke kommet om bord forrige aften, og kutterens jolle var borte, så at folkene havde måttet praje en forbisejlende båd for at komme i land. Der gik da straks et ridende bud op til den gård, som Halvor Johnsen havde besøgt; men det kom tilbage med den besked, at han havde forladt gården klokken ti for at gå om bord i kutteren. Nu blev der en spørgen og en renden, men ingen kunne få nogen redelighed i tingen. Niels Ilde havde været på kroen den aften og spillet kort som sædvanlig. Nogle ymtede om, at det vist ikke hang rigtigt sammen mellem ham og Halvor, og en gammel kone, der havde været oppe noget efter midnat for at gøre ild i bryggerset, påstod, at hun havde hørt råb inde fra klitterne, da hun stod ude i vedkasten. Andre derimod sagde, at Niels Ilde havde givet Halvor Johnsen nogle af de spanske piastre for at blive ham kvit, og at de ganske tidligt om morgenen havde set en båd, der lignede kutterens, borde en russisk brig, som kort efter havde sat sejl til og var stået Kattegattet ud nordefter. Niels Ilde blev imidlertid belagt med arrest og underkastet forskellige forhør, som dog ikke førte til noget. Han kunne bevise sit alibi, og man løslod ham derfor hurtigt igen, så meget mere som der nogle dage efter kom en lods fra Gniben og meddelte, at han om bord på den

russiske brig havde set en jungmand, som nok kunne være Halvor Johnsen, skønt han nu bar et andet navn. Denne jungmand var dagen før kommet om bord ved Rørvig og havde givet lodsen et brev med, men det var gået over bord i en byge tillige med stortrøjen, hvori det lå. Hermed syntes sagen at få en naturlig afslutning, og nogen tid efter var der ingen, der spurgte efter Halvor Johnsen, så meget mindre som han kun havde været en flygtig gæst og ikke hørte til lejets faste stok. Den eneste, der gjorde en undtagelse, var Marie; hun sørgede dybt og bittert, men i al stilhed. Hun kunne jo ikke få nogen trøst hos moderen, og til faderen turde hun ikke betro sig, da denne havde givet Halvor et bestemt afslag. Således stod sagerne, da jeg kom, og de var jo bedrøvelige nok. Jeg forestillede Lars Hansen, at hans datter var af en svag og skrøbelig natur, og at denne begyndende melankoli måske kunne føre til noget værre, hvis han ikke løste hende fra Niels Ilde. Han svarede dertil kort og godt, at denne havde hans ord, men at han af hensyn til Maries tilstand ville vente et år. Kom Halvor Johnsen ikke tilbage til den tid under sådanne omstændigheder, at han kunne sørge for pigen, skulle Niels have hende. Det havde han sagt til Marie, da Halvor friede, og det havde han meddelt Niels, og dermed var den sag klar – Vor Herre måtte så styre for resten.

Jo mere jeg vedblev at foreholde ham det urigtige i hans adfærd, desto ubøjeligere blev han; ja, det var endogså, som om den stædige trods, jeg mødte hos ham, fyldte ham med en slags selvtilfredshed. 'Jeg er herre i mit hus,' sagde han, 'og før skal tøsen sidde ungmø alle sine dage, end leve med en stodder.' Det var hele det svar, jeg fik af ham, og da jeg forlod ham, pålagde

jeg ham endnu en gang ansvaret for følgerne. 'Det tager jeg på mig,' sagde han og gik fløjtende ud af stuen.

Jeg havde før stået på en ganske god fod med Lars Hansens, og hvad Marie angik, så havde jeg for hende mere været en faderlig ven end læge. Nu forandrede dette forhold sig ganske. Hver gang jeg kom, mødte jeg et bekymret ansigt hos moderen og et vredt hos Niels Ilde. Ja, engang lod han sig endog forlyde med, at jeg trak sygdommen i langdrag for at få et større honorar, men at han nok skulle betale mig. Mine besøg hos lodsoldermanden blev derfor sjældnere og sjældnere, så meget mere som Maries tilstand blev uforandret.

Et år sneg sig således hen, og endelig kom den dag, da der efter gammel skik skulle holdes ja-ord hos brudens forældre. Den aften var jeg tilfældigvis i Rørvig hos en syg, og kunne, mens jeg sad der, høre violinerne fra lodsoldermandens, hvor man spillede op til dans, og jeg nægter ikke, at mine tanker i det øjeblik mere dvælede hos Marie end ved den sygeseng, hvorved jeg sad. Pludselig hørte jeg høje stemmer uden for huset, døren blev revet op, og Niels Ilde tumlede ind med stive øjne og vaklende holdning. 'Kom nu, doktor!' råbte han. 'Nu spøger det ved højlys dag i Lars Hansens hus. Kan I klare den byge, giver jeg jer så mange piastre, som I kan slæbe hjem på jer ryg!' Dermed gjorde han omkring og styrtede som en vanvittig atter ud af huset. Jeg fulgte efter og nærmede mig fuld af bange forventninger Lars Hansens hus, hvor jeg fandt alt i den største forvirring. Gæsterne var i færd med at tage bort, lysene var slukket, og storstuen, hvor dansen skulle holdes, øde og tom. Inde ved siden af lå Marie endnu i sin bedste pynt, men bleg og kold, som var hun allerede berørt af døden. Karen sad ved siden

af hende og græd, men Lars Hansen stod for enden af sengen med armene over kors, og stirrede på datteren uden at sige et ord. Han sagde heller ikke noget til mig, da jeg trådte ind, men fjernede sig hastigt og tog den larmende Niels Ilde med sig, som med vold og magt ville bane sig vej ind til sygestuen. Hvad Marie selv angik, lå hun som et bytte for et kataleptisk anfald, og alle mine bestræbelser, al moderens ømhed syntes i øjeblikket at være frugtesløse. Først hen ad morgenstunden begyndte hun at vende tilbage til livet, men i en tilstand, som lod mig befrygte det værste, og da jeg havde anordnet den nødvendige efterbehandling, søgte jeg at få at vide, hvad der havde været årsag til dette heftige anfald.

De vil vistnok smile ad det, som jeg nu fortæller Dem; men på mig gjorde Karens simple beretning om aftenens begivenheder et forunderligt, ja uhyggeligt indtryk. Alle byens folk var indbudte, man havde sat sig til bords, men der havde hele tiden været en trykkende, ængstelig stilhed, for hver gang en eller anden ville tale, havde det været, som om nogen gik igennem stuen, stille og puslende, uden at man kunne se, hvor det kom fra, eller hvor det svandt hen, men alle havde tydeligt mærket det. Marie havde siddet stille og bleg ved sin forlovedes side, uden at mæle et ord. 'Hun så ud, som hun var gjort af voks,' sagde Karen. Så var Niels Ilde pludselig sprunget op med en ed og havde råbt til musikanterne i storstuen, at de skulle spille op. Det havde de også gjort, men hvordan det nu gik til, for ond vilje var det ikke, så havde de spillet den ene bedrøvelige melodi efter den anden, og pusleriet kunne man høre ligegodt for det. Endelig havde Lars Hansen rejst sig for at drikke ja-ord og udbringe de trolovedes skål, men lige som han ville til at tale,

var det, som om en havde lagt en usynlig hånd på hans mund, og han var blevet stående med glasset i hånden, uden at det var ham muligt at huske, hvad han ville sige. Midt under den trykkende stilhed, som dette fremkaldte, havde pludselig en lille pige, datter af en nær slægtning, rejst sig op, peget ud gennem vinduet mod den månebelyste klit og råbt: 'Se den lille pige derude! Hun har en lyseblå kjole på!' Alles blikke vendte sig mod vinduet, men man så intet; kun Niels Ilde var blevet så hvid som en væg, og var tumlet bag over bænken; 'men han havde jo også drukket lovlig meget den aften,' sagde Karen. Da var Marie sprunget op med et udråb, som ingen forstod, og inden nogen kunne forhindre det, for de blev alle ligesom lammede, var hun ude af døren og borte med det samme. Da man fandt hende, lå hun nede ved foden af klitbanken ved stranden, livløs som dengang, da jeg blev kaldt til hende, og i hånden havde hun en sønderreven krans af kornblomster.

Denne sælsomme begivenhed bragte et stærkt røre i hele Rørvigs befolkning, og Marie, som altid var blevet anset for stolt, fordi hun ikke havde megen omgang med sine jævnlige, men fik besøg af præstens døtre, blev nu genstand for alles omtale. Hendes ensomme vandringer i klitterne, hendes dvælen ved Havfruestolen sent om aftenen, hendes møder med den fantasiskabning, som folkene i Rørvig antog for et virkeligt væsen, – alt dette gav stof til de forskelligste rygter, som voksede i fylde og omfang, hver gang dette emne blev diskuteret. Nogle mente, at der i klitterne lå en stor skat, som marsk Stigs fredløse følge havde nedgravet, og at Marie var så stolt, fordi hun havde nøglen til hemmeligheden. Atter andre sagde, at hun stod i ledtog med de underjordiske, og at hun

kunde mane Mitra frem ved Havfruestolen, når det skulle være; men de klogeste mente dog, at Halvor Johnsen ikke havde været nogen rigtig matros, men en fin greve, som havde bedåret hende inde mellem klitterne og derpå var løbet sin vej. Dette sidste rygte, som også kom både Lars Hansen og Niels Ilde for øre, gjorde dem begge rasende, og bevirkede, at den første trak sig tilbage med stolt foragt, mens det gav den anden lejlighed til at uddele adskillige prygl, såvel i, som uden for kroen. Rygterne døde vel efterhånden hen, men Lars Hansens gæstfri hus havde lukket sig for mange, kun Niels Ilde kom der til stadighed; det var, som om lodsoldermanden havde fattet en endnu større forkærlighed for ham på grund af de prygl, han havde givet og fået.

Tværtimod al forventning indtrådte der efter nogle måneders forløb en betydelig bedring i Maries tilstand, men desværre, den blev kun slet benyttet. Uagtet mit bestemte pålæg om at holde hende i ro, vedblev dog plagerierne fra Niels Ildes side, og endelig gav hun efter på én betingelse, men den ville hun først sige på sin bryllupsdag. Denne kom, og var, betydningsfuldt nok, netop St. Hansdag; hun havde selv valgt den. Alt var i travl bevægelse hos Lars Hansens, og i Rørvig talte man ikke om andet end om Niels Ildes tredagesbryllup, som skulle fejres med en pragt, som aldrig var set der i egnen – ja, nogle påstod endog, at spillemændene skulle hentes fra Kalundborg. Alt som tiden nærmede sig, flokkedes unge og gamle rundt om Lars Hansens hus og oppe på klitdragene – alle, selv om de ikke var indbudte, ville se bruden køre til kirken. Brudekonerne havde pyntet Marie på det bedste, og det var netop under diskussion, hvorvidt hun skulle stå med korsklæde og hue, eller, som

præstens døtre ville have det, med blomster i sit guldgule hår, da Marie på én gang erklærede, at hun havde brudekransen færdig, og at hun kun ville bære den og ingen anden. Dermed åbnede hun sin dragkiste og fremtog til alles forbavselse en krans af visne kornblomster, som hun bad dem fæste i håret, 'så kunne Niels Ilde tage klinte i knaphullet,' sagde hun. Man antog det for en spøg og kastede den i dragkisten igen, men Marie erklærede bestemt, at det var den betingelse, hun havde fastsat og den skulle opfyldes. Man spurgte nu Niels Ilde, som med en ed svarede, at for ham kunne hun tage fandens mælkebøtter, om hun ville, og under stille hvisken flettede da brudekonerne den visne krans i hendes lokker, idet de sørgede for at dølge den så meget som muligt. Så kørte man til kirke i en forrygende storm, men der var ingen rigtig gammen ved det hele; det var, som om et lyn ville slå ned, og det skete da også. Da præsten var kommet til det sted i ritualet, hvor han spørger bruden, om hun vil tage hosstående ungkarl til ægte, svarede Marie et kort og bestemt nej, så at det hørtes overalt i kirken. Alene præsten mente at have hørt fejl og ville fortsætte vielsen, idet han rettede det tilsvarende spørgsmål til Niels Ilde; men lige som denne svarede ja, trådte Marie et skridt tilbage, rev kransen af sit hoved og rakte ham den, idet hun sagde: 'Som den har du gjort mig vissen og tør; aldrig står jeg brud, før den blomstrer igen.' I dette øjeblik smældede et heftigt stormstød kirkeporten i, så at det drønede hen under hvælvingerne som et skud, og lige i det samme styrtede Marie om ved foden af alteret, som var hun død. Alt opløste sig i tummel og forvirring, men Niels Ilde tog således på vej og bandede så forfærdeligt, at præsten i menighedens påhør måtte vise ham ud af kirken. Fra den dag

af blev Marie aldrig kaldt andet end 'Bruden fra Rørvig', og fra den dag af var det forbi med hendes sundhed og fred – hun havde ikke et lyst øjeblik mere. Det blev nødvendigt at spærre hende inde i det kammer, De har set, og der har hun nu næsten tilbragt halvandet år. Om dagen sidder hun for det meste stille hen, ja kan undertiden have en rolig søvn; men hver aften henimod solnedgang bliver hun urolig og venter, at nogen skal komme. Om natten spinder hun eller lægger sit udstyr til rette, og jeg har ikke ved noget middel kunnet betvinge denne rastløse uro. Værst er dog hendes tilstand ved fuldmåneskin; De har jo selv oplevet prøver på det. Hun er et ulykkeligt, men elskeligt væsen, som sorgen har knækket for tidligt, et offer for en halsstarrighed, som jeg ikke kan tilgive den for resten brave Lars Hansen."

Her endte lægen sin beretning.

"Tror De, at hun er uhelbredelig?" spurgte jeg.

"Desværre, jeg frygter for det; men hvem kan sige sligt med afgjort bestemthed. Jeg har prøvet ethvert optænkeligt middel, og skulle noget hjælpe, måtte det være et pludseligt ydre stød, en eller anden begivenhed som gennemrystede hende."

"Hvis Halvor Johnsen kom tilbage, mener De?"

"Ja, det var tænkeligt; men desværre, det gør han ikke. Han har nu været borte i tre år, og man har ikke hørt det ringeste fra ham. Den russiske brig var på vejen til Messina, men forliste i den spanske sø. Det er det sidste, man ved om ham og den."

Her rejste den gamle doktor sig, bankede sin pibe ud og bød mig god nat. Dagen efter var jeg på vejen til København.

4

Tre år var forløbet siden de her skildrede begivenheder, tre lange år, der, om de end ikke havde udvisket mindet om det passerede, dog havde trængt begivenhederne tilbage i erindringen og omhyllet dem med forglemmelsens tåge, hvoraf kun højdepunkterne ragede frem. Det var atter blevet forår, bøgen havde atter foldet sig ud i hele sin pragt, og i den sidste halvdel af juni besluttede jeg atter at gøre en af disse skønne forsommerekskursioner, som jeg i mindet altid tyer tilbage til, når dagene er for sludfulde eller mørke. Jeg var kun i uvished om valget af en egn. Mansas kort, som lå udbredt foran mig, kunne med sine mange småprikkede skovbælter ikke bringe mig nogen afgørelse. Da kom afgørelsen af sig selv, lige som ved et trylleslag – den lå i min ekskursionstaske.

Idet jeg nemlig drog denne min gamle ledsager frem af dens vinterlange hvile, hørte jeg noget rasle i den, da jeg ville befri den fra det støv, som tiden havde skænket den. Jeg greb ned i den, men der var intet; da raslede det igen, og nu mærkede jeg, at der bag ved foret lå en lille, hård genstand. En skalpel bragte den for lyset; det var ringen, ringen, som jeg havde savnet – de to små guldhænder, som holdt om den lyseblå sten.

Havde jeg ikke vidst bedre, skulle jeg have troet, at det var en tryllering, jeg havde fundet; for på en forunderlig måde dukkede i det samme alt så klart op for mig: Niels Ilde på den flade, nøgne mark, Lars Hansens triste hus under sandbankens læ, klitten med fyrrene, det søgrønne marehalm og Kogrydens

væld, som boblede ved dens fod; men bag hvert af disse billeder stod atter Marie, bleg og sorgfuld – hun skulle have ringen, jeg ville selv bringe hende den.

Imidlertid ville jeg denne gang vælge en anden vej. Over Hornbæk og Gilleleje ville jeg gå til Tisvilde, for derfra med en båd at sætte over til Rørvig, og næste morgen strøg jeg med *Ophelia* op mod Helsingør.

Tisvilde er et klassisk sted, men det har den skæbne tilfælles med flere klassiske steder, at det kun er kendt af få. Som Rørvig Sande ligger endnu den dag i dag, således lå egnen om Tisvilde for århundreder siden. Sandet var føget op af det rastløse hav; det var af nordvestvinden pisket hen over endnu større flader end ved Rørvig og truede alt med ødelæggelse. Det havde begravet det gamle Asserbo kloster under sine hvide banker, det havde tilstoppet Arresøens udløb, så at egnen vidt og bredt truedes med oversvømmelse. Det trængte med sine flyvende stormkolonner længere og længere frem mod sydøst, hvert efterår forvandledes frodige kornmarker til ufrugtbare sandsletter, der gjorde Tisvilde så øde, så gold, så blottet for liv, at selv tiden her ligesom løb vild i sig selv – da var en tysker så god at standse flyvesandet i dets flugt og frelse resten af Nordsjælland. En simpel granitstøtte på en af højderne bærer navnet *Røhl*, og de mørke granskove rundt omkring fortæller, at han virkede til velsignelse. Men det er ikke dette, der giver Tisvilde ret til at beæres med navnet klassisk. Af de få helgensagn, vi endnu har tilbage fra katolicismens tider, knytter et af de fyldigste sig til denne øde plet, der i så henseende rivaliserer med Hellig Anders' kors på Hvilehøj ved Slagelse. Gamle sagn beretter, at kong Guttorm i Sverrig havde

en datter, Helene, der var lige så ren i sin vandel som skøn af ydre. Hun gjorde først en valfart til det hellige land og opførte efter sin hjemkomst kirken i Schedevig; men ikke tilfreds med at tjene Gud på denne måde, byggede hun et kloster nær ved den svenske kyst og viede sig selv til at henleve sine dage der som Kristi brud. Da hændte det en aftenstund, som hun vandrede alene langs den bratte kyst, at en mægtig konge, som tidligere havde bejlet til hende, kom ridende ene gennem skoven, hvor han havde forvildet sig på jagten. Da han så den unge, dejlige kvinde vandre alene langs den høje klint, hensunken i bøn og andagt, optændtes han pludselig af begærlighed efter blot én gang at favne den, der, som han mente, havde skuffet ham for hele hans liv. Han sprang af hesten og nærmede sig med ilsomme skridt den jomfruelige kvinde, som sky og forfærdet holdt korsets hellige tegn frem imod ham. Men hendes angst og forvirring gjorde hende dobbelt henrivende, og ude af sig selv slog kongen korset til side med sin pansrede hånd, og hun veg tilbage skridt for skridt, indtil hun stod lige ude på klintens yderste rand. Da styrtede kongen til og havde allerede armen om hendes liv; men hun rev sig løs, udstødte et råb til den hellige jomfru og kastede sig så fra klintens bratte styrtning ud i det frådende Kattegat, hvor hun forsvandt. Forfærdet stirrede kongen efter hende; det sang og klang rundt omkring ham, som hørte han orgeltoner fra dybet; skumbølgerne skiltes, og frem mellem deres kridhvide toppe skød sig en mægtig klippe, der hævede sig helt op over havet. Den havde form som en båd, og på sit hårde bryst bar den den skønne jomfrus livløse legeme. Da bruste tonerne på ny, som var det hellige hymner, og hen over vandet

gled stenen med snekkens fart, kløvende bølgerne foran sig, så at et bredt skumbælte betegnede dens vej. Kongen stirrede efter den, indtil den svandt, som mågen svinder i horisonten, da styrtede han, slagen af skræk, som afsindig ind i skovens tykning, hans ganger fulgte ham, og ingen af dem blev set siden hin dag. Men på Sjælland hørte man ude fra havet, da solen sank, en sælsom susen, der kom nærmere og nærmere. Munkene fra Asserbo kloster hørte op med at ringe til vesper og ilede fulde af forundring ned til kysten for at se, hvad der var på færde. Havet lå foran dem, skinnende i aftensolens glans. Røde, violette og guldgule skystrimer spejlede sig i det, og nærmere og nærmere klang den sælsomme susen, som var det en flok af svaner, der drog mod syd. Da kom der pludselig en båd til syne langt ude i horisonten, den steg op, hvor solen sank. Den havde hverken mast eller sejl, hverken årer eller ror, og dog skød den sig frem med en rivende fart, så at skummet for dens bov lyste med regnbuefarver i aftensolens sidste glød. Forfærdet stirrede de blege munke på hinanden; nærmere og nærmere gled båden ind imod kysten, og nu så de, at det var en klippe, hvorpå en afsjælet kvinde hvilede, bleg og kold, med hænderne foldede over det dejlige bryst, og med en krans af søgræs i de guldgule lokker. De skælvende brødre korsede sig og bad, men prioren bad dem at følge med, for her var et jærtegn fra Himmelen. Så steg han selv, fulgt af den bævende skare, ned ad skrænten og nærmede sig strandbredden. Da standsede klippen i sin fart; sagte og blidt vuggede småbølgerne den i aftensolens glød ind imod Sjællands blomstersmykkede kyst, som var den en planke, der svømmede på voven. Helgenglorien lyste allerede om den blege jomfrus pande, en prægtig båre blev hentet fra klosteret,

og under stille vigilier blev liget lagt på den for at føres til klosterkirken. Men nu hævede klinten sig brat og skummel foran dem, og op ad den stejle skråning formåede de ikke at bære den afsjælede jomfrus legeme. Rådvilde stod de foran den – da bævede jorden, den uhyre klippeblok sank, så at kun dens øverste top ragede frem over vandet; men klinten revnede fra øverst til nederst og frembød en bred hulvej, hvorigennem de trygt kunne vandre. I den lyse sommernats dæmrende stilhed drog brødrene tavse af sted; men da de kom til det sted, hvor hulvejen ender, var de trætte og satte deres byrde et øjeblik på jorden. Men som de hævede båren for atter at drage af sted, sprang der en kilde frem på den plet, hvor den havde stået, og med ængstelig forventning drog de videre for at bringe den sælsomme jomfrus lig til Asserbo klosterkirke. Men da de kom midt på marken, ikke ret langt fra Tisvilde by, blev båren pludselig så tung, at de måtte sætte den ned i sandet, og nu mægtede ingen at rokke den af stedet. Da tog de dette som et varsel, og her på den øde, golde flyvesandsmark begrov de i nattens stilhed den afsjælede jomfru i det hvide sand, der var rent og skært som hun selv. De højnede en simpel grav, og denne vises endnu den dag i dag som den hellige Helenes grav, og ikke langt derfra ude på klinten sprudler endnu den undergørende kilde. Hertil valfarter selv i vore tider syge og lidende fra Sjællands mest forskellige egne, og vidunderlige er de rygter, der går om dens helbredende vande.

Således lyder det gamle sagn, og hvo tvivler vel om, at det er gået således til? Jeg for min del tør i ethvert tilfælde forsikre, at jeg til fulde følte den indflydelse, som den hellige Helene endnu øver der i egnen, for da jeg i den stille, milde sommeraften kom

vandrende til byen, gik jeg fra hus til hus uden at kunne få noget herberge. Hver stue, hver lade, hvert skur var optaget dels af de syge og deres pårørende, dels af gøglere, musikanter og bissekræmmere, som alle ventede at gøre en rig høst på St. Hansdag, hvor der efter gammel skik holdes et stort marked til ære for dem, som måtte være blevet helbredede, og til fordel for de herrer, jeg allerede har nævnt, og som naturligvis er langt vigtigere ved slig en lejlighed end en stakkels, vandrende naturforsker, der kun fører mikroskopet og tvivlen med sig i sin ransel. Jeg fandt mig derfor med kristelig tålmodighed i at vandre fra dør til dør, indtil jeg endelig fik logi i en fattig udflyttergård, ikke langt fra helgenindens grav og det friske, rullende Kattegat, der højner så mangen en tue over så mangen brav sømand, tuer, der kommer og går, som de, der højnes på jorden.

Den indeklemte, halvmugne luft i stuen, dens urenlige bohave og det kun lidet tiltalende leje var ikke skikket til at friste mig, skønt jeg havde vandret den hele dag, for næsten overtræt at nå en plet, der har så bekendt et navn også i vore naturhistoriske annaler. Aftenen var stille og varm; svage blålige tåger hævede sig langs skovens yderkanter, og på den klare himmel tændtes lidt efter stjernehæren, men med svag, dæmrende glans. Hele en sommernats duftfyldte stilhed lå udbredt over egnen, og langt ude i horisonten hævede sig fra en guldgul grund dette forunderligt blege, blågrønne lysskær, som forkynder, at Solen vandrer under dens rand, og som er så betegnende for det, vi kalder "de lyse nætter". Inde fra byen glimtede enkelte lys, hist og her så man i den usikre halvskumring mørke skikkelser, som snart enkelte, snart i

grupper bevægede sig frem for at lægge deres sorger og bekymringer på helgenindens grav; men i Tisvilde selv herskede den dybeste ro. Ingen røster hørtes, ingen jubel eller sang afbrød nattens alvorlige stilhed, intet bål var tændt til minde om midsommerdagens helgen, men trindt om i horisonten glimtede på alle højder røde, flakkende blus, der ligesom stjernerne tændtes ét for ét og tilkendegav, at der histude var jubel og lystighed, mens Tidsvilde sandsletter denne nat skjulte sig i mørket, for den næste aften at lade sine bål lyse i deres fulde glans, når de syge og sorrigfulde var draget bort. En øde markvej med dybe hjulspor, kantet på begge sider af lyng og revling, viste vejen til helgenindens grav, og snart stod jeg ved den. Hvor forunderlig simpelt er ikke dette hvilested, hvortil fordum tusinder af troende valfartede? Et lavt, mosgroet stengærde omslutter et firkantet rum, hvor man i stedet for kors og mindetegn kun ser det hvide sand, beklædt af et sparsomt græstæppe, af hvilket en enkelt klokkeblomst, en enkelt vantreven valmue skyder frem. I midten er dette grønsvær afbrudt, og her findes en kedelformig fordybning, hvor det hvide flyvesand ikke er dækket af noget, en fordybning som er opstået derved, at de troende i århundreders løb her har taget små portioner af den hellige jord, hvorpå de syge senere skal hvile.

En kone, som stod ved det led, der førte ind til den indviede jord, falbød små poser, fyldt med det hellige sand, og en lille pige, der sad ved hendes fødder, havde en kurv med friske kranse af kornblomster og rakte mig en sådan, idet jeg gik forbi. Et markstykke, der trillede ned i kurven, fik hende til med et glædesudråb at slynge den om min hat, og i en

glædesstemning, jeg ikke ret formår at beskrive, betrådte jeg den plet, hvor de lidende havde forsamlet sig med deres faste tro og sikre håb om det umulige. Nede i fordybningen sad et ægtepar; hun ung og smuk, han temmelig til års og med et udtryk af fanatisk tro i sit af arbejde og møje gennemfurede ansigt. Imellem sig havde de et åndssvagt forkrøblet barn, hvis spinkle legeme og misdannede hovedform angav det som en skabning, hvis idiotisme var uhelbredelig. Af og til udstødte det sine hæse, uartikulerede håb, og da dækkede moderen det ømt med det lasede uldne tæppe, hun havde medbragt, kyssede det og lagde det til rette, mens faderen, som hørte til de "opvakte" der i egnen, bad ivrigt og andægtigt, eller med ensformig stemme oplæste nogle vers af den salmebog, han havde i hånden. Oven over dem sad en blind violinspiller med sit kridhvide hår og med sin eneste trøster omhyggeligt indsvøbt i en rævebælg. Han havde efter en folkelig tro strøet sig det hellige sand i øjnene, som dog ikke syntes at ville bøje sig for denne energiske kur; for tårerne løb ned ad hans kinder. Mens jeg stod og så på ham, fik han den gamle violin frem, hvis skrattende og kun lidet harmoniske toner på en sælsom, uhyggelig måde blandede sig med barnets skrig og med den "opvaktes" snøvlende stemme. Trindt om, langs gravens skråning, lå andre syge, nogle enkeltvis, nogle i grupper, nogle trykkede ind mod stengærdet, andre frit under stjernernes blinken, men alle skærmede ved kapper eller tæpper mod sommernattens tiltagende kølighed. Enkelte af de syges slægt og venner puslede stille omkring dem, eller sad i små grupper, spredt hist og her med en lygte imellem sig. Det hele havde næsten karakter af en skummel valplads med døde og sårede og

var det også. Det var de uhelbredeliges valplads, der lå udbredt foran mig. Valpladsen for dem, som efter et helt livs lidelser og savn begærligt greb efter det sidste anker i nøden, skønt de kunne sige sig selv, at det *måtte* briste. En særegen beklemt, ja næsten pinlig følelse greb mig, mens jeg vankede om mellem disse uhyggelige omgivelser. Her lå denne flok med sin faste, barnlige, ja naive tro, udbredt på jorden, og her gik jeg, som i følge min erfaring og viden kunne sige dem, at deres tro var spildt, deres håb unyttigt, og at de ved en fortsat dvælen på den nattekolde, dugsvangre jord kun kunne pådrage sig nye lidelser. En enkelt krykke, nogle hist og her henslængte pjalter antydede vel, at troen kan flytte bjerge; men hvilke bjerge af fortvivlelse og modløshed kastes der ikke over dem, som tror og beder, uden at blive bønhørt? Stadigt så jeg nye grupper strømme til, alle kommende fra den hellige kilde, hvis vand man efter sagnet skal drikke, før man hviler på graven, og kort efter stod jeg i det simple, fattige træskur, der var opført over dens væld for at beskytte de syge mod den ublide nordvestvind, der så ofte farer frem over Kattegat. Herfra fulgte jeg hulvejen, der som en bred revne skærer sig ned gennem klinten, og nu stod jeg på havstokkens yderste rand og stirrede på den store, mørke granitblok, som efter sagnet skal have båret den hellige Helene. Mens jeg stod her, hvor de rullende bølger næsten rørte ved min fod, og mens jeg lod blikket glide ud over Kattegattets gråsorte flade, der stundom genspejlede et enkelt lysskær fra de fjernt liggende bål, kunne jeg ikke lade være at anstille en betragtning, som omgivelserne påtrængte sig.

Uvilkårligt mindedes jeg en stille sommeraften på det skønne Ischia. Halvmånen stod højt over klipperne ved Lacco, og

Middelhavets bølger rullede foran min fod, som Kattegattets nu gjorde det. I klipperne bag ved mig var der en dyb indskæring som en hulvej, og foran mig, ikke hundrede alen ude i havet, lå en mægtig lavablok, hvis øverste spids ragede op af vandet. Men dybere inde, hvor hulvejen endte, strålede den hellige Restitutas oplyste kirke, og foran den knaldede sole og raketter til ære for helgeninden. Forfulgt på Afrikas kyst af en maurisk konge, der ville krænke hendes ære, havde hun styrtet sig i Middelhavet, men en klippe havde hævet sig op, og på denne blev den uberørte jomfrus lig båret til Ischias kyster. Ved Lacco, hvor det drev i land, blev det fundet af munkene, og som de ville føre det til deres kirke, spaltedes fjeldet fra øverst til nederst; men der, hvor de første gang satte båren ned for at hvile sig, fremvoksede hvide, duftfyldte liljer, som endnu den dag i dag smykker det golde strandsand og blomstrer på helgenindens navnedag. Således, tænkte jeg, mødes fra nord og syd katolicismens legender i deres almindelige træk. Ja, jeg tænkte lidt mere – jeg tænkte, om ikke de karteusermunke, som ærkebiskop Eskild i længst forsvunden tid havde indkaldt fra Frankrig til Asserbo kloster, om ikke en af disse ærværdige fædre skulle have kendt sagnet fra Ischia og omplantet det på dansk grund til fordel for klosteret, ligesom de omplantede rosen, lavendelen og gyldenlakken, så meget mere som det er vist, at den hellige Helene blev begravet i Schedevig kirke, hvorfra liget senere blev røvet af nogle munke og bragt til Sjælland, efter at pave Aleksander den Tredje havde erklæret hende for helgen.

Af disse profane betragtninger, som i middelalderen havde kunnet pådrage mig bål og brand, blev jeg pludselig udrevet ved et dybt suk, næsten en stønnen, som klang ikke langt fra mig.

Jeg vendte mig og så en gammel sømand sidde på en sten med ansigtet begravet i begge sine hænder og med begge albuer hvilende på knæene. Hans udbrud og hele holdning tydede på noget så træt og bekymret, at jeg nærmede mig ham i den tanke, at han måtte være lidende, ja måske syg. Da han hørte rullestenene ramle under mine fødder, tog han til huen og besvarede min hilsen med et sagte: "Guds fred og god aften, herre!"

Der var mig noget bekendt ved stemmen, og uvilkårligt vendte jeg mig om, idet jeg sagde: "Er De syg?"

Han løftede hovedet en kende, så et øjeblik på mig og udbrød: "Herregud, hr. professor! Så skal vi to ses igen. Kender De mig ikke?"

Jeg stirrede på ham med den ubehagelige følelse, som man får, når en ubekendt pludseligt viser at have en stærkere hukommelse end den, hvoraf man selv er i besiddelse; men trods al min søgen ville billedet ikke forme sig i min erindring. Denne gamle sømand der på stenen med sit gråsprængte hår og skæg, med sit vejrslagne, furede ansigt, sin bøjede holdning og sit bekymrede blik havde jeg aldrig set.

"Nå, så De kender mig ikke?" sagde han, idet han rejste sig og rettede sig helt i vejret. "Ja, jeg har vel også skæmmet mig noget, kan jeg tro. Det er jo en rum stund siden, at de var hos Lars Hansen."

Nu faldt der som skæl fra mine øjne, og jeg rystede hjerteligt hans fremstrakte hånd. Men hvor havde han forandret sig! Hvor var hans faste, selvtillidsfulde holdning, hvor det stærke, bestemte udtryk i hans ansigt, og hans skarpe, enhver fare

trodsende blik? Kunne tre år virkelig gøre så meget? Det var en gammel, bekymret mand, jeg havde for mig.

"De her, Lars Hansen?" råbte jeg, idet jeg på ny hjerteligt trykkede hans barkede hånd. "Hvordan kommer De her en St. Hansaften?"

"Ja, det må professoren nok spørge om," genmælede han mørkt. "Snarere havde jeg troet, at jeg skulle gå til køjs under en klat tang, end at jeg skulle komme her til disse papistiske narrestreger. Men mutter ville nu så; hun havde haft en drøm, sagde hun, om Marie, som skulle opfyldes her. Jeg forstår mig nu inte på kvindfolks tænkemåde, og har nok aldrig gjort det, det jeg nu har fået at mærke. Somme tider er det, som kom deres tanker ikke fra hovedet af, og som var det drømmeri og narreværk til hobe. Men hun sagde det, og så tog vi af sted. Nu føjer jeg hende altid; hun har dog mest forstand på sin måde, så får det gå. Bedre havde det dog været, om jeg havde føjet hende, mens tid var."

Han udtalte de sidste ord sagte og hen for sig selv, mens han med tåspidsen søndertrådte en af de tørre korsfisk, som bølgerne havde kastet i land.

"De er altså ikke alene?" spurgte jeg. "Hvor er Deres kone og Marie? Hun har det vel bedre, håber jeg?"

"Ret nu bærer de hende fra Jørgen Vibes gård ned til kilden," sagde Lars og gjorde en håndbevægelse op imod klinten. "Men bedre har hun det ikke. Gud hjælpe os! Hun er så krank og svag, at hun knap evner at gå eller tale, og derhos spiser hun som en spurv og lukker aldrig et øje, men tørner ud lysvågen, hver gang mutter ser til hende, hvad vagt det så er. Gud bedre os for det

hele! Der kommer nok hverken lise eller trøst, før Gud løser op for hende; men jeg –"

Han stirrede mørkt ned for sig, derpå greb han min arm og sagde: "Skal vi gå lidt ud ad stranden til, hr. professor? Hver gang jeg sådan hører bølgerne skvulpe mod stenene, særdeles når jeg har nogen, der kan tale til mig, kommer der altid trøst i mit sind. Helst skulle jeg vel være deroppe, men konen hos Jørgen Vibe er mit søskendebarn og hjælper dem vel nok. Kvindfolk passer bedst til de dele, og de får så at være ene om det; jeg bliver tit kvalm om hjertet af det. – Så, nu bær de hende op til graven. Lad os gå!"

Mit øje fulgte hans blik, og oppe ved kilden så jeg en gruppe af kvinder komme fra det fattige træskur, bærende en tung byrde imellem sig. Der blev en tavshed mellem os, mens vi således vandrede hen ad stranden, men endelig spurgte han: "Tror professoren på det deroppe ved graven? Jeg kan ikke rigtigt få lodskud i det, hvad forstanden anbelanger."

"Det er troen, der skal hjælpe," sagde jeg. "En fast og levende tro kan udrette vidunderlige ting, så at der endnu kan ske mirakler her på Jorden. Tror De ikke det?"

"Hum! Hr. professor," sagde han og kløede sig bag øret, "jeg ville så inderligt gerne tro, når jeg bare kunne komme ud af det; men det har sine vanskeligheder, ser De, for en mand som mig."

Jeg så forundret, ja måske lidt ironisk på ham; men han vedblev med urokkelig ro: "Ser De, hr. professor, jeg er en mand, som har faret Jorden rundt, og jeg har set meget, hvor jeg kom frem, og gjort mig mine betænkeligheder derved. Jeg har nu set disse tyrker eller muhamedaner knæle for Månen og tilbede den; men da vi så kom lidt videre, til Ostindien, var det Solen,

de bad til. Så kom vi til nogle øer, hvor guden var et palmetræ. Så fo'r vi til Bagindien og Kina, hvor de nok havde en budding eller et lama, tror jeg. I Japan hed han nok Konfusius, og da vi kom ned til sydhavsøerne var der atter en ny gud, som de åd mennesker for, når de rigtigt ville gøre ham til honnørs. Se, det er der nu ingen mening i; for hvem af dem er nu den rigtige? Det grubliserede jeg lidt over, når jeg sådan havde hundevagten om bord på korvetten, og der inte var andet at tage vare; men da jeg blev syg i Rio og kom på hospitalet, fik en af disse sorte rade fingre i mig, og ville gøre mig katolsk i hovedet. Han svor på, at hans religion var den eneste rigtige, og at Luther hverken var bedre eller værre end Mahomed og Konfusius. Se, deraf slutter jeg nu som så: Enhver religion har et menneske, som har hittet på den, fordi han trængte til at klare det for sig selv, som han nu sådan gik og grubliserede over. Men så snart sådan en var død, kom hans disciple og tilhængere og lavede om på det, for at gøre det bedre for sig selv og ta'e profitten deraf. For det lagde jeg snart mærke til, hr. professor; overalt, hvor jeg fo'r frem, var religionen indrettet sådan, at det var de andre, som måtte spytte i bøssen, og præsterne, som fik posen fuld. Se derfor tænkte jeg tit, at det var løgn det ene med det andet, og kun lavet sammen for at skumme fedtet af gryden, og sådan er mine tanker også om graven histoppe. I gamle dage var del jo munkene fra Asserbo, som lavede den, og man måtte betale godt for at få sin helsen tilbage; nu er de jo borte, og så har den vel tabt sin kraft, mener jeg."

"Var det derpå, De tænkte, mens De sad nede ved stranden?"

"Nej, ikke så ganske, hr. professor," sagde Lars Hansen og rystede sørgmodigt på hovedet. "Når jeg skal sige min hjertens

mening, så tænkte jeg på de tider, da Han selv vandrede på Jorden, og da det var indrettet sådanne, at Han kunne sige til den værkbrudne: 'Rejs dig op, tag din seng og gå!' – og så tænkte jeg på, mens jeg så ud over søen, at hvis han nu kom vandrende over vandene for endnu en gang at gøre mirakler og hjælpe de stakkels sjæle, som ligger deroppe på den bare jord, så ville jeg gribe fat i hans kjortel og ikke slippe ham igen, før han havde lovet at gøre Marie karsk og forlade mig min svære uret og synd. For en synder er jeg for Gud og mennesker!" udbrød Lars Hansen og slog sig med hånden for sit bryst. "Det piner mig her inde, hver gang jeg tænker på, at i vor tid sker der ingen mirakler mere, og at jeg er kommet for sent til at leve i den tid, hvor han kunne hjælpe min stakkels Marie."

"Men De tror jo heller ikke på Ham," indvendte jeg.

"Jo, jeg gør," sagde Lars Hansen med en indre overbevisning. "Det, jeg nys fortalte Dem, er det, jeg tror, når anfægtelserne kommer over mig, men de kommer i den sidste tid mere og mere, fordi jeg føler mig uværdig til hans barmhjertighed og nåde. Tit har jeg tænkt på at gå over til præsten for at spørge ham til råds og fortælle ham det hele; men når jeg så ser hans ansigt, kommer jeg til at tænke på offer og accidenser, og så lader jeg de dele fare. Men det piner mig, at jeg ikke kan betro mig til nogen; kunne jeg blot én gang rigtig tale ud, så blev vel det lettere, som nu ligger her" – og Lars Hansen pegede på hjertet med en kummerfuld mine.

Atter vandrede vi nu en stund ved siden af hinanden uden at sige et ord; for jeg agtede hans sorg for meget til at ville påtvinge mig hans fortrolighed. Endelig standsede vi ud for en af disse brede, snorlige gennemhugster, der er draget gennem

Tisvilde nåleskov for at beskytte den mod ildsvåde, og, som drevne af samme tankegang, drejede vi begge af ind imod skoven. Granerne duftede stærkt i den stille nat, deres pyramideformede toppe tegnede sig klart og bestemt mod den stjernesmykkede nattehimmel; langt ude for enden af skoven lå Tibirke kirke med sin hvide, takkede gavl, og over dens spids lyste Sirius med en funklende glans. Natteluften var så dugfrisk, så duftfyldt, alt som vi gik frem, og fra skoven hørtes der end ikke den sagteste lyd – ja, selv aftenbaggerne, der i boltrende svingninger tumlede sig over vore hoveder, syntes at forøge stilheden ved deres lydløse flugt.

Pludselig standsede Lars Hansen, lagde hånden tungt på min skulder og sagde med dump stemme: "Hvis De nu gik med en morder?"

Ordene kom som et udtryk for en længe tilbagetrængt, forpint stemning; men her i den mørke skov, i den lydløse stilhed havde de noget så uhyggeligt ved sig, at jeg tumlede tilbage mod grøften med det udråb: "De, Lars Hansen!"

"Nå, nå, bliv ikke bange, hr. professor," sagde Lars Hansen og greb mig ved armen, for at jeg ikke skulle falde. "Jeg mener det ikke så slemt endda og vil intet ondt gøre Dem. Må jeg tale med Dem," vedblev han med blidere røst, "tale med Dem sådant rigtig af hjertens grund? Jeg er så underligt stemt, jeg ved ikke selv hvorfor. Men sådan en aften som denne gik jeg just for første gang med Maries moder. Forstår De? Det er sådan gamle syner, der går igen – – jeg må have luft for det, som tynger mig."

Han sagde disse ord i en vemodig, næsten bedende tone, og tog jeg ikke fejl, havde han tårer i øjnene. "Tal, Lars Hansen,"

sagde jeg venligt, "og fortæl mig kun alt, hvad der ligger Dem på hjerte. Vel er jeg ingen præst, men det kan også hjælpe, når man taler til en mand, der føler for ulykken."

"Netop! Det var det, jeg mente, hr. professor," sagde han med et lysere udtryk i sit ansigt, "og jeg ved, at De kan forstå mig. Jeg hørte Dem snakke for min stakkels Marie, og de ord glemmer jeg ikke så let, ihvorvel hun ikke var sådan til sinds, at hun kunne forstå dem til fulde. De ved jo også nok, hvad det er, som trykker barnet; men ikke det, der trykker mig. Det er om Marie og mig, jeg vil tale."

Jeg opmuntrede ham med et par deltagende ord, og han vedblev: "Ser De, siden De sidst var hos os, er det gået mere og mere til agters for hende, og skulle noget kunne hjælpe, var det måske det, at Halvor Johnsen kom tilbage, men det er der nu ingen udsigt til. En gang, siden De rejste, kom hun i en mærkelig bedring; det er nu sådan henved de to år siden. En af de Rørvig lodser kom hjem fra København, hvor han havde truffet på en mand, som havde haft hyre på New Orleans, og han sagde, at han havde set Halvor Johnsen derovre som fører for en brig, der skulle til Manilla. Han havde givet ham et guldkors med, som han skulle give Marie tillige med hans hilsen. Dengang troede jeg, at barnet skulle komme sig, så glædeligt virkede den tidende på hende. Men henad efteråret kom Niels Ilde med et brev, som han bad, at jeg ville besørge til Marie. Jeg skulle aldrig have gjort det, for nu ved jeg, at han er en lumsk hund, som kun går ud på at ødelægge det stakkels barn, efterdi han ikke kan få hende. Dog dengang kunne jeg ikke slippe de gamle tanker, men mente endnu bestandig, at det nok kunne blive til noget mellem hende og Niels, særligt nu,

da hun bedrede sig. Men næppe havde jeg bragt hende det satans brev, før alting blev værre end forhen. Jeg skulle have læst det; for det var et frierbrev fra Niels Ilde, og i brevet lå der en stump af en engelsk avis, som præstens datter tydede for hende. Deri stod, at briggen var forlist under en monsun i det stille hav, og at ikke en levende sjæl var reddet."

Lars Hansen tav og stirrede stift på mig. "Hvis hun nu dør," sagde han med hæs stemme, "er det min skyld; jeg burde have kendt Niels Ilde, og hvad der kom fra ham. Forstår De nu, at jeg kan kalde mig en morder?"

Jeg så deltagende på ham, og han vedblev sagte: "Jeg burde have skånet Marie; hun er fin og ømsindet, det sagde doktoren tit nok; men jeg var halsstarrig, og Niels Ilde gjorde mig hård. En aften, da sygdommen endnu var i sin begyndelse, det er nu fem år siden, tog doktoren mig afsides og sagde: 'Lars Hansen,' sagde han, 'man kan myrde med slag og man kan myrde med kniv – det ved jeg, at De ikke vil gøre. Men man kan også myrde med ord, med en ubarmhjertig vilje og med hjerteløs hårdhed. Mærk Dem det, og husk på, at her bærer De ansvaret.' Dengang tog jeg det ansvar på mig; jeg syntes det var en let sag; men nu tynger og piner det mig, som var hvert ord en glødende jernklump. Hvis barnet går hen og dør – Gud nåde og bedre mig!"

Lars Hansen tav og bøjede sit hoved; jeg følte, at han havde fået talt ud. Den hemmelige sorg, der tyngede hans bryst, blev nu delt af to; men hvorledes var det muligt at yde ham nogen trøst? Jeg huskede hans fortvivlelse hin nat ved Kogryden og tav; der var jo intet at sige.

Vi nåede skovens udkant, hvorfra vi kunne se Tisvilde. Her hævede Lars Hansen hovedet i vejret og sagde: "Alt er nu forbi mellem Niels Ilde og mig. Han har sat det meste over styr ved drik og svir og har nu kun gården, som hans fader, den mordbrænder, efterlod ham. Der kunne heller aldrig komme nogen velsignelse fra den kant, det måtte jeg vide. Med sine kammerater er han også raget uklar, og nu har han taget hyre på toldkutteren og er blevet den værste krydser af dem alle. Han er en slyngel, som kun glæder sig ved at bringe ulykke over andre."

"Jeg tænkte det samme fra den første dag, jeg så ham," svarede jeg; "der var noget i hans blik, som havde han myrdet et menneske."

"Ja, hvem ved, hvordan det er gået til ovre i Kina," brummede Lars Hansen. "Der gik mangehånde rygter i by om hans færd derovre; men jeg dømmer aldrig en mand uhørt, og Niels vidste at klare for sig, hvad de dele angik. Han sagde altid, at han havde tjent sit sølvtøj ved at smugle opium, og det er der jo ingen synd i."

"Det kan der dog være delte meninger om," indvendte jeg. "Den, som smugler, bedrager staten, og den, som bedrager staten, begår synd."

"Så har vi s'gu mange syndere her i landet," sagde Lars Hansen tørt. "Fri sø bærer frit gods, det har altid været vor mening her på lejet."

Jeg følte, at jeg berørte et ømt punkt hos min ven, og idet jeg forsætligt gjorde en vending i samtalen, sagde jeg: "Husker De den aften ved Kogryden?"

"Om jeg gør?" svarede han. "Hver trævl lige så tydeligt, som var det sket i går. Stakkels barn, det var ikke til lykke, De halede hende op."

"Jeg mente ikke den aften just, men den første, da jeg kom til Deres hus. Kan De huske, at jeg måtte skjule mig i pilene, og at jeg så Niels Ilde komme med en sæk sten på ryggen, som han kastede i vældet?"

"Ja vel," sagde Lars Hansen, og et svagt smil opklarede hans ansigt. "Det var den aften, professoren drattede i; det husker jeg så meget vel. Ja, Niels Ilde bar mangen god sæk siden den stund; men sit væddemål tabte han alligevel. Vældet er bundløst – det sagde jeg ham så tit."

"Og tror De, at det blot var for sit væddemåls skyld, at han hver aften slæbte sten til Kogryden?" spurgte jeg skarpt og så Lars Hansen lige ind i øjnene.

"Ja, hvad fanden skulle han vel ellers gøre det for?" sagde denne roligt, og så lidt forundret på mig. "Niels har altid været en stædig hund, og det gjaldt tyve af hans spanske sølvstykker mod lige så mange specier; men han måtte af med dem, skønt han sagde, at han til sidst kunne nå stenene med en bådshage."

"Husker De," vedblev jeg, "at jeg den aften fandt en gammel stortrøje, som jeg var ubetænksom nok til igen at kaste ud i vældet?"

"Ja, så grant mindes jeg det nu ikke; der er jo løbet meget vand til stranden siden den tid; men jeg mindes, at professoren snakkede noget om en ring, som var blevet borte."

"Her er den," sagde jeg, idet jeg skød ringen af min finger og rakte ham den.

"Nu se Herren i nåde til os!" udbrød Lars Hansen og tumlede tilbage, så at han tabte ringen i det hvide sand. "Det er Halvor Johnsens fæstensring, så sandt jeg venter at blive salig!"

"Er De vis på det?" spurgte jeg, idet jeg tog ringen op.

"For Gud og mennesker!" sagde han med brudt stemme. "Det er Maries ring, den samme, som hun sagde, al underbarnet havde givet hende ude i klitterne. Hun gav den siden til Halvor Johnsen som fæstensring, det husker jeg så grant, fordi jeg blev gal i hovedet, da mutter fortalte mig det. Herre Jesus, har De draget den op af Kogryden?"

"Den hang ved en snor, som stak ud af ærmegabet på stortrøjen," bemærkede jeg. "Tror De, at Halvor Johnsen godvilligt har skilt sig ved den, eller at han selv har kastet sin stortrøje i vældet? Hvis Niels Ilde nu havde slæbt sten af en anden grund?"

"Hvad mener De, hr. professor?" råbte Lars Hansen og greb mig så hårdt i skulderen, at jeg tørnede over imod ham. Han var askegrå i sit ansigt.

"Jeg mener," sagde jeg, "at hvor stortrøjen var, kunne der være mere. Der blev hørt nødråb ude fra klitterne den nat, da Halvor Johnsen forsvandt. Hvis han nu lå under stendyssen?"

Lars Hansen bøjede sit hoved tilbage og knugede begge hænder mod sin pande; hans bryst arbejdede voldsomt, men det var kun en stønnen, ikke uligt et såret dyrs, som udgik derfra. Endeligt fik han luft og udråbte: "For Gud, hr. professor! Hvorfor kommer De først nu med alt dette? Hvorfor har De ikke sagt det for tre år siden?"

"Jeg har manglet ethvert bevis," sagde jeg. "Jeg troede denne ring tabt i klitterne, og fandt den først for to dage siden, skjult

bag foret i min taske. Den aften, jeg tog den ud af stortrøjen, mente jeg, at det kun var almindeligt hittegods, som jeg ikke tillagde nogen betydning. Jeg troede dengang, sandt at sige, at Niels Ilde sænkede et anker brændevin med sine sten, og Deres fortælling om hans væddemål gjorde mig fuldkommen tryg. Siden, da jeg talte med lægen i Nykøbing, fik jeg nogen mistanke igen; men ringen var borte, og han sagde mig, at man havde anstillet undersøgelser der på stedet uden at komme til noget resultat. Niels Ilde blev jo arresteret, ikke sandt?"

"Ja vel blev han," sagde Lars Hansen. "De søgte hele klitten igennem og havde deres sporhunde ude overalt; men lige meget fandt de. Kutterens fartøj var borte; det friede ham, at Peer Mogensen forklarede, at han havde set det borde en russisk brig ved daggry, og så var han vel ædru, kan jeg tænke."

"Drak han?"

"Som en svaber, man ikke har spulet dæk med i tre måneder, hr. professor. Han døde af rystesyge forgangen år."

"Der ser De!" indvendte jeg. "Niels Ilde kan have kastet jollen los og sat den i drift. Hvad betydning kan man tillægge et vidne som Peer Mogensen?"

Lars Hansen tørrede sveden af sit ansigt og grundede nogle øjeblikke. "Nej," råbte han endelig, "så gavtyveagtig kan Niels Ilde ikke være! Kaste en mand over bord på søen eller stikke ham ned i et klammeri, det tror jeg om ham; men drukne en kammerat, en ærlig gut og flink sømand i sandpladder og ferskvand – føj for den lede satan!" Og Lars Hansen spyttede en vældig skrå ud som tegn på sin væmmelse og foragt. Derpå vedblev han, efter at have lettet sig for denne byrde: "Desuden, hr. professor, fik vi jo bud fra New Orleans med Jørgen Olstrup.

Hun har korset endnu; nej, det kan aldrig hænge sammen, som De tænker. Man kan også gøre en skælm uret."

"Lever den Jørgen Olstrup?" spurgte jeg.

"Nej, han vendte kølen i vejret nordost for Gilleleje," sagde Lars Hansen. "Han holdt nu aldrig af at luffe, før han havde rælingen under vandet – så væltede han."

"Niels Ilde kan have underkøbt ham til at bringe kors og budskab," bemærkede jeg. "Har han været så snu at indgå et væddemål for at fylde sten i Kogryden, kan han gøre det andet med. Jeg har ingen tro til ham. Måske er det en indbildning, men da jeg den aften så ham stå og stirre i vældet, var der noget i hans ansigt, som havde han gjort en ulykke. "Nu bliver det vel liggende, hvor det ligger!" kan jeg huske, han sagde – de ord gjorde et underligt indtryk på mig; men så tænkte jeg igen, at det måtte være brændevinsankeret. Kan De forklare, hvorledes stortrøjen er kommet i vældet?"

Lars Hansen gned sin vejrslagne pande med bagen af sin hånd, som ville han skrubbe huden af, og sagde betænkelig: "Nej, det kan jeg inte, hr. professor, med mindre det skulle være sådan ved en tilfældighed. Lad os ikke tale mere om det; det myldrer herinde i mit hoved, som var det myrer, der bissede mod regnvejr. Jeg kunne blive gal, hvis jeg rigtigt gav mig til at tænke over de dele, og hvad fik jeg så for det? Alene Han deroppe ved, hvordan det er gået til, og Han vil vel også klare den byge, hvis han finder for godt. Tal aldrig mere til mig om det, hr. professor! Jeg bliver vammel om hjertet ved det, og fik Marie noget at vide – hun døde forvist af det. Nej, nej, hr. professor, lad de døde hvile, og behold De ringen som et pant

på, at De vil tie. Og det vil De, hr. professor, for Maries skyld. Vil De love mig det?"

"Jeg kunne have mest lyst til at sende denne ring til herredsfogeden i Nykøbing," sagde jeg. "Jeg kan næsten ikke lade være at gøre det."

"Lad være med det, mand!" råbte Lars Hansen næsten barsk og tog mig ved armen. "Hvad ville folkene i Rørvig sige, og hvorledes var det muligt så at skjule det for Marie? Gem ringen til erindring om hende – og om os," lagde han til med blødere stemme.

"Velan da," svarede jeg; "men så skal De til gengæld give mig et løfte. Hvis Halvor Johnsen imod al formodning lever og nogen sinde kommer tilbage, var det selv som den fattigste matros, vil De så love mig ikke at lægge nogen hindring i vejen, men lade ham få Marie, hvis hun kommer sig? Vil De det?"

"Om jeg vil?" skreg Lars Hansen og greb mig i begge skuldrene. "Om jeg vil? Ja, kunne jeg i dette øjeblik købe Halvor Johnsen tilbage med hver lap, jeg ejer, så solgte jeg gerne de bukser, jeg går i! Om jeg vil? Ja, om jeg så skulle gå til bunds efter ham, hr. professor, så gjorde jeg det, uden at smide så meget som min hat."

"De har forandret Dem," sagde jeg, idet jeg trykkede hans hånd.

"Ja, jeg har så," svarede han. "Jeg havde lys og dagskær i mit hus; jeg har selv skaffet det dunkelhed og mørke. Ville Herren blot være mig så nådig al klare det igen, så Solen kunne skinne på mig!"

Jeg måtte uvilkårligt tænke på de mørke fyrre, der hegnede Lars Hansens melankolske hjem, og følte, hvor det ene svarede

til det andet. Vi var kommet til skovens udkant, og over de flade sandmarker kunne vi se graven som en lav tue, og bag ved den enkelte lys i Tisvilde by. Jeg tog hans hånd og sagde: "Se Dem om, Lars Hansen! Derude til højre har vi den åbne udsigt til bakker og dale, til skove og kirker. Langt ude til venstre ligger det brede, brusende Kattegat, og himlen med sit stjernetæppe forbinder dem begge. Men imellem dem ligger skoven, tavs og mørk, som var den et ufremkommeligt øde, og dog har vi fundet vej igennem den. Sådan kan det også gå med Deres datter Marie. Hendes barndom var fri og let som bølgerne, der tumler sig hist ude, men så kom ulykkens mørke skygger og lejrede sig omkring hende. Vil Gud, så hugger han hende vel nok en sti, der fører ud til lykkeligere og lysere egne."

"Tak for det, hr. professor!" sagde Lars Hansen og lagde sin hånd på min skulder. "De kan somme tider tale et par ord, der vejer mere end et helt års passiar. Gud velsigne Dem – nu går jeg til graven med et lettere hjerte."

Med disse ord sprang den gamle sømand over grøften og tog genvej ind over markerne. Jeg stirrede efter ham, idet han forsvandt i skumringen, og så gik jeg i den duftsvangre, lyse sommernat tilbage til mit hjem, ønskende ham, at han måtte få den samme fred i sit sind som den, der nu stille og dæmrende lå udbredt over egnen.

Søvnen, der ellers kommer så let og villig, når landevejen har været ens vandregulv den hele dag, syntes at være for fornem til at ville træde ind i den lave stue med den indeklemte luft, der var så vidt forskellig fra sommernattens balsamiske friskhed. Urolig kastede jeg mig fra den ene side til den anden, ringen

brændte på min finger, som var den af ild, og i den natteskumle stue med dens uhyggelige omgivelser var der øjeblikke, hvor jeg virkelig troede, at den hidrørte fra overnaturlige magter. I det mindste besad den magten til at holde mig vågen; for uafladeligt vandrede min tanke fra den gådefulde Mitra til Marie, derfra tilbage til Kogryden, så til Halvor Johnsen, og endelig til det mærkelige træf, at ringen tre år efter skulle findes igen for at kaste et enkelt lysblink ind i hele den gådefulde begivenhed. Men lyset bredte sig heller ikke videre, og mens jeg grublede over Halvor Johnsens formentlige skæbne og lovede mig selv at holde skarpt udkig med Niels Ilde, når vi næste gang traf sammen, faldt jeg hen i den lette, uvederkvægende slummer, som er så karakteristisk, når man ved en alt for anstrengt vandring har sat blodet i bevægelse. Da jeg vågnede, tittede det første grå dæmringsskær ind gennem de flaskegrønne ruder, og en rødlig stribe langt ude i horisonten forkyndte, at nattens herredømme snart var til ende. Jeg fik lyst til at se Solen stå op over Kattegat, og få øjeblikke efter stod jeg atter ude på den øde, lyngbegrænsede markvej, der førte til St. Helenes grav og derfra videre mod havet. En skarp, kold nordvestbrise jog i afbrudte sæt hen over de flade marker, og natteduggens perler hang i de tynde havreaks, som sørgmodigt nejede sig for vinden. En enkelt trælærke kvidrede sin ensformige morgensang fra en enligt stående tjørn, og hen over skoven drog sig en hvidlig tåge, som var det St. Hansnattens ånder, der samlede sig til flugt ved hanegalet fra Tisvilde by. Alt hvilede endnu i den dybeste fred, og morgenens dæmrende stilhed blev kun afbrudt af den hule dønning fra havet og slagene fra Tibirke landsbykirke, som

forkyndte, at klokken var tre. Graven hævede sig, som aftenen i forvejen, tungsindig på den øde mark; men den lille pige med kornblomsterne var forsvundet, og konen med det hellige sand sad ene tilbage ved ledstolpen, nikkende over de relikvier, hun endnu havde tilbage. Jeg nærmede mig graven og så ind over det lave stengærde. Der lå de endnu alle, gamle og unge, syge og karske, men søvnen havde gjort sit herredømme gældende, og for et øjeblik forenet dem i drømmeverdenens rige. Den blinde mand med violinen var gledet ned til ægteparret med barnet, og der, hvor han havde ligget, blev jeg en gruppe va'r, som straks tildrog sig hele min opmærksomhed. På en blåstribet dyne lå en ung pige, tæt og omhyggeligt tildækket med et uldent tæppe, der tillod at skimte omridsene af hendes spinkle, fine legeme; ved hendes hovedgærde og halvt lænet op til dette sad en slumrende kvinde med hovedet støttet til sin hånd, og ved hendes fødder lå en svær sømandsskikkelse, indhyllet i sin pjækkert, mens den nedfaldende sydvest dækkede hele hans hoved. Der var noget rørende, ja næsten hjertegribende ved disse tre personers gensidige stilling; for den aldrende kvinde så ud, som var hun faldet i søvn ved at tilhviske den syge de sidste, fortrøstningsfulde ord, mens den gamle sømand lå, som ville han skærme hendes fødder mod kulden. Jeg nærmede mig forsigtigt de slumrende, og hvad jeg havde formodet, viste sig at være rigtigt. Det var Lars Hansen og hans hustru, som var blevet overraskede af søvnen under den kærlighedsgerning, de udøvede mod deres ulykkelige datter. Hvor var hun smuk, som hun der lå stille og ubevægelig med det blege ansigt svagt belyst af morgendæmringens første skær. Nu hvilede søvnens fred over de ellers så let bevægelige træk. Øjenlågene dækkede for

det forvildede blik, men jeg måtte sande Lars Hansens ord, at det var gået svært tilbage for hende; for som jeg nu så hende, forekom hun mig at være en døende, men en af dem, som døden rører med nænsom hånd, idet den forynger deres træk og giver dem ungdommens fulde renhed tilbage. Hun syntes at være faldet i slummer under de gamle, urolige tanker; for den højre hånd, der blufærdigt havde trukket tæppet op over brystet, omfattede tillige et lille guldkors, som hun bar i en sort silkelidse om sin hals, mens den venstre, der lå udstrakt på tæppet, ved sin ofte gentagne, konvulsiviske skælven forrådte, at hendes legeme kun tilsyneladende nød den hvile, som søvnen havde beredt det. Hendes bryst åndede tungt, de blege læber bevægede sig i søvne, uden dog at frembringe ord, og hele hendes sammentrukne stilling angav, at hun var slumret ind under tunge lidelser og savn; og dog kom der med alt dette i enkelte øjeblikke en fred over hendes ansigt, som forbavsede mig. Men så vibrerede pludselig på ny alle hendes træk, og hendes ansigt antog de vekslende udtryk, som spejlede drømmesynerne sig på dets overflade. Begge forældrene sov trygt, og deres dybe, ensformige åndedrag dannede en skærende modsætning til den nervespændte uro, der beherskede datteren. Længe stod jeg således og betragtede hende med hjertet opfyldt af den dybeste medlidenhed, da skælvede pludselig begge hendes hænder stærkt, det ungdommelige bryst arbejdede tungt, og læberne bevægede sig, som ville hun tale uden at formå det. Med ét gennemrystedes hun som af et elektrisk slag, armene hævede sig som for at gribe efter en flygtende genstand, og idet hun

atter sank tilbage mod puden, stønnede hun: "Mitra! – Ringen – Kransen!"

Det gav et sæt også i mig, og en pludselig tanke fo'r gennem mit hoved. Hun var faldet tilbage mod puden, og det rige, guldgule hår, der havde løsnet sig ved bevægelsen, faldt i yppig fylde over hendes hals og skuldre; nu var der en salig, næsten forklaret ro over hendes ansigt.

Jeg fulgte min indskydelse, tog kornblomstkransen af min hat, skød ringen af min finger, og lagde begge dele sagte på hendes bryst. Så dækkede jeg dem varligt til med det bortgledne lagen, og uden at vække nogen af forældrene, sneg jeg mig bort, næsten som om jeg havde gjort en ond gerning og dog i det håb, at den måtte føre til det gode.

Først ved kilden standsede jeg min ilsomme gang, og her fra det lave træskur så jeg St. Hansdagens morgensol stige op af havet, gyldenblank og rød, uden at en eneste sky formørkede dens skær. Ad en omvej nåede jeg derpå langsomt hjem, og nu først kom hvilen til dens fulde ret; for da jeg atter vågnede, spillede solen lystigt ind gennem de grønlige vinduer og belyste min værtinde, en snakkesalig bondekone, som delte sin virksomhed mellem at rasle med kaffetøjet og ruske i mig.

"Hvad er det?" råbte jeg, idet jeg søvndrukken fo'r i vejret.

"Ih, jøsses kors, hvor professoren sov hårdt!" udråbte hun. "Jeg troede, så sandt, professoren var død, ligesom han, etageråden ovre hos skovriderens. Gud velsigne professoren, fordi han lever, så sparer vi da ligsyn den gang."

"Javist!" svarede jeg ærgerlig. "Hvad er klokken?"

"Jøsses, hun er over halvgåen tolv. Jeg har været to gange inde for at tage kaffen; hun blev så kold som is. Den første gang var

der en mand og ville med al magt snakke med professoren; men jeg sagde, at professoren sov, fordi han nyssens var kommet hjem."

"Hvem var den mand?"

"Jøsses, har professoren ikke hørt det? Nej, det er jo sandt, professoren sov. Nu, det var manden ovre fra Jørgen Vibes, min svogers næstsøskendebarn. Han fortalte ting, så hårene måtte rejse sig på ens hoved – ja, hvem skulle tro, der kunne ske mirakler i vore dage?"

"Hvad for mirakler?"

"Ih, jøsses! Ved professoren ikke det? Nej, det er jo sandt, professoren sov. Ja, det er en sær tidende den, kan professoren tro. Der kom de bærende i går aftes med Marie Larsdatter til Jørgen Vibes gård, for Lars Hansen er jo Jørgen Vibes kones næstsøskendebarn, skal jeg sige os. Hun har nu ikke haft sin forstand i mange Herrens år og var derhos belagt med den faldende syge, så at hun kunne hverken stå eller gå, men konerne derovre måtte på en dyne slæbe hende til kilden og derfra over til graven. Der sov hun da i nat, og lige som solen står op, vågner hun med et skrig, så vor fader kunne høre det ude i huggehuset. Nu troede de alle, at det først var blevet rigtigt galt med hende, især da hun havde en krans på sit hoved af det skabede blå kram, der står inde mellem kornet. Men hun rejste sig op og sagde, at en Guds engel havde besøgt hende om natten, og at hun ville gå tilbage til Jørgen Vibes. Nu troede de, at hun var gået rent fra vid og sans, og ville tvinge hende til at lægge sig! Men hun tog det, hun havde ligget på, og gik den halve vej til gården, så måtte de støtte hende en kende, for træt blev hun da lige godt. Men da hun kom til Jørgen Vibes, spiste

hun både hvedekage og bergfisk og drak kaffe til. Sådan et jærtegn har man aldrig hørt i vore dage – ja, Sankte Helene hjælper dog den, hun hjælpe vil!"

"Hvor er hun?" råbte jeg, idet jeg i min overraskelse nær var sprunget ud af sengen.

"Jøsses, nu skal jeg gå," råbte konen forskrækket; "så kan professoren tage sig en tår kaffe, når han vil. Ja, de er allerede sejlede ad Rørvig til, mens professoren sov. Det var det, manden fra Jørgen Vibe skulle sige, og så skulle han bringe en flittig hilsen fra Lars Hansen til professoren og sige, at nu var der hugget sti gennem skoven."

Dermed gik konen og overlod mig til mine betragtninger, hvoraf en ikke uvæsentlig var den, at man aldrig bør sove til den er halvgåen tolv.

5

Da jeg senere hen på formiddagen kom op til Jørgen Vibes gård, fik jeg fuld bekræftelse på konens fortælling, og da jeg om aftenen vandrede om mellem de talrige grupper af fiskere og bønder, som markedet havde hidkaldt, var historien blevet aftenens konversationstema, og nu fik jeg den "*mit Umständen*", som tyskerne siger. Nogle fortalte, ligesom min værtinde, at en engel havde vist sig for Marie Larsdatter. Andre sagde, at det havde været den hellige frue, mens en del holdt på St. Helene, og ivrigt svor på, at kun hun alene kunne bevirke sligt et underværk. "Vor Herre havde lagt en svær sten på hendes hjerte," sagde en gammel bonde, som med sit hvide, glat nedkæmmede hår og sin røde hue under hatten tog sig helt ærværdig ud; "men nu har han ladet St. Helene vælte den bort igen og sænke den i jorden, ligesom den sten, hun kom sejlende på, ligger sænket hisset ude. Ja, mer end dette ene jærtegn har jeg set i mine dage, og stor synd er det, at den fromme jomfru skal have sin grav på åben mark, ret som var hun en hedning."

Hvor ville disse ord ikke have frydet de fromme brødre fra Asserbo kloster, disse renlivede sjæle, som ærkebiskop Eskild kaldte ind, men som på grund af jordbundens goldhed og folkets ugudelighed atter søgte hjem til federe og frommere egne?

Ja, selv da jeg en fjorten dage efter over Liseleje tog til Kikhavn for at lade mig sætte over Isefjorden, fortalte fiskerne mig om den mærkelige begivenhed, der var hændet

lodsoldermandens datter fra Rørvig, og var fuldt og fast overbeviste om, at der virkelig var sket et jærtegn, som man ikke havde hørt magen til siden katolicismens mirakelsvangre dage, og jeg havde således al god grund til at antage beretningen for sand i det væsentlige, men vogtede mig dog vel for at lade et ord falde, som kunne antyde, at jeg havde overtaget en af de helliges roller, ligesom jeg håbede, at Lars Hansen havde gjort det samme.

Til min store glæde holdt der en vogn ved Rørvig toldsted, og til min endnu større var det den gamle læges, der fra Rørvig agtede sig tilbage til Nykøbing efter et sygebesøg. Vi havde næppe genkendt hinanden og skiftet de sædvanlige hilsener, fer jeg spurgte om Maries tilstand.

Hans ansigt antog et alvorligt udtryk, idet han svarede: "Vor tids æskulaper formår såre lidt i den slags tilfælde, så længe vi ikke har den syge under vor egen opsigt eller på en velordnet sindssygeanstalt. Men," vedblev han med et lidt sarkastisk smil, "Hippokrates skal have haft en klog kone, og hun har overlevet ham. Hvad vi ikke formår med alle vore piller, salver og miksturer, det udretter stundom en stump kirkebly, et dødningeben eller blodet af en henrettet. Lars Hansen blev til slutningen ked af mine besøg; han var aldrig hjemme eller gik, så snart jeg kom, med et sky blik ud af stuen. Med patienten blev det værre og værre. Kræfterne tog kendeligt af, og sandt at sige, troede jeg ikke, hun skulle overleve denne sommer. Så får moderen det forrykte indfald at køre den halvdøde pige her op til toldstedet, og faderen sejler hende i en båd lige til Tisvilde. Der lægger de hende på den bare jord, kun med et tæppe over sig, og lader hende så ligge i den kolde natteluft til den næste

morgen. Ethvert normalt konstrueret menneske ville være kreperet på halvvejen; men disse fiskere har en egen natur, og deres kvindfolk er især sejlivede som ål. Hvad sker? Den stakkels pige ser spøgelser midt om natten, og rystelsen giver hendes nedbrudte nervesystem ikke dødsstødet, men en ny spænding. Dagen efter kommer de tilbage med hende; hun spiser, drikker, kommer til kræfter, og nu tror forældrene, at hun er rask."

"Er hun det da ikke?"

"Å, hvad! Det er, som man tager det. Hvor ligger grænsen mellem sygdom og helbredelse i den slags tilfælde? Ganske sikkert kommer hun til kræfter, og sygdommen har taget en heldigere vending; hendes humør er bedre, hun sover om natten, men syg er hun alligevel. Ser De, hele forskellen er denne: Før troede hun, at Halvor Johnsen var død og aldrig kom igen; nu tror hun, at han imod al menneskelig forventning lever og snart vil komme tilbage. Før var hun et bytte for fortvivlelsen; nu for en indbildt lykke. Men gal er hun alligevel; Gud bevares, det kan der ingen tvivl være om!" Med disse ord satte den gamle doktor sig tilbage i sin stol med en næsten ærgerlig mine.

"Hvor kan De tale om lykke, når De i samme øjeblik påstår, at hun i virkeligheden er sindsforvirret?"

"Forlad mig," sagde doktoren. "De befinder Dem i en stor vildfarelse, som jeg for resten ved er meget almindelig. De tror, at en gal altid må føle sin ulykke; men tværtimod, der er forrykte, som jeg noget nær antager for at høre til de lykkeligste mennesker. Hun hører netop til denne slags; for hendes forrige forvildede tilstand, der af og til afløstes af lysere øjeblikke, hvori

hun dybt måtte føle sin ulykke, har nu forvandlet sig til en fiks idé, der heldigvis fylder hende med fred, ja en vis lyksalighed. Hun tænker frit, bevæger sig ligesom andre i den idékreds, som hendes omgivelser fremkalder, og har ingen klar erindring om sine forudgangne lidelser. Kun når talen falder på noget, der tilfældigt minder hende om Halvor Johnsen, kommer den løse skrue frem, men så kan man, min salighed, også dreje på den, så længe man vil; den er ganske som Archimedes', den har hverken begyndelse eller ende – den går rundt, rundt, rundt, ligesom hans." Og den gamle doktor ledsagede hver af disse "rundt" med et slag af fyrstålet, så gnisterne spruttede til alle sider, og lunten tændtes i et nu.

"Så bliver jo ethvert fast håb, enhver sikker tro at regne ind under vanvid," bemærkede jeg.

"Ganske sikkert, ganske sikkert, så snart det gælder noget umuligt, højstærede," ivrede doktoren og klappede låget på sin merskumspibe i med et fast og bestemt slag. "Tror De, som hun, at der spadserer et barn omkring der ude i klitterne, som ingen andre end De kan se, så er De gal; og håber De, at en druknet sømand skal komme hjem for at holde bryllup, så er De også gal. – Nu skal De høre! Forleden aften, ligesom hun var kommet hjem fra den gravhistorie, hvorfor jeg – *in parenthesi* sagt – skældte Lars Hansen dygtigt ud, sidder jeg alene med hende i mørkningen helt inde i stuen. Da går der pludseligt ligesom en gysen gennem hende, og jeg siger: 'Hvad ryster du for, lille Marie?' – for jeg har været dus med hende fra barn af. 'Nu tændtes nyet,' sagde hun med sagte stemme, og lige i det samme kom jeg til at se ind i hendes forunderlige øjne. De skinnede med en glans, som andre ville kalde sjælfuldhed; men

Gud bedre os for det, det er noget helt andet. Jeg så ud ad vinduet, og, min salighed, stod nyet ikke tændt ganske dæmrende. Hun stirrede på det med en fortrøstningsfuld glæde i hvert af sine træk, og jeg sagde: 'Det er da ikke noget at ryste for, lille Marie!' Da hævede hun sit blik, så mig dybt og fast ind i øjet og sagde: 'Jeg ryster af glæde; i dette øjeblik følte jeg, at Halvor tænkte på mig.' Vil De nu tænke Dem, hvilket nonsens! Jeg blev så gal i hovedet over det, at jeg sagde, og det noget uforsigtigt: 'Snak, Marie, det kan han jo ikke.' Jeg fortrød det straks, for det kunne have rystet hende; men hun rejste sig blot op, pegede på nyet og sagde med en overbevisning, som fuldstændig viste mig, at hun var gal: 'Når den halve ring bliver til en hel, kommer Halvor tilbage,' og dermed gik hun ud af stuen."

"Lod De hende gå?" spurgte jeg forundret.

"Naturligvis, enhver tvang ville blot virke skadeligt. Hun har nu sin fuldstændige frihed, og faderen sætter sig ikke længere mod noget. Jo mere motion desto bedre; det er det eneste, der måske kan helbrede hende."

"Tror De da ikke, at hun nu kan helbredes?"

"Jeg har bedre håb end forhen," sagde lægen, "eftersom hendes fysiske velvære er i dagligt tiltagende; men så fine nerver som hendes er vanskelige at beregne. Nu blomstrer hun vel op som et æbletræ, der i lang tid var fortrykt; men har De lagt mærke til, at de æbler er sødest, som er stukne af orm. De modnes hurtigst, men falder tidligst af. Der er noget ved Maries tilstand, som ganske minder mig om dette; hun er som en blomst, der har fået nattefrost. Så længe kulden varer,

kendes det ikke, men så snart morgensolen tø'r dens frosne blade, falder den sammen og visner."

"Men hvis man nu satte sig ind i hendes ideer, gav agt på dem og ligesom lyttede til hendes sjæls hemmelige røster for at handle i overensstemmelse med dem, tror De ikke, at det ville hjælpe?"

"Gud bevares!" råbte doktoren. "De vil da ikke gøre hende bindegal? Fortæl hende først, at Halvor Johnsen vil komme tilbage, eller at Mitra venter hende ude i klitterne, så skal De bare se, hvordan galskaben løber af med hende. Kold, rolig opposition, og kolde omslag, når blodet stiger til hovedet – det er det eneste middel, forsikrer jeg Dem – det eneste middel!"

Nu kunne jeg ikke dy mig længere, og mens den gamle læge kradsede sin pibe ud for at stoppe sig en ny, begyndte jeg at fortælle om ringen, om graven, og hvorledes jeg ved at lytte til hendes i søvne udtalte fantasier netop havde bevirket noget, som jeg måtte anse for en helbredelse.

Denne gang slog doktoren ikke takt med fyrstålet; han vedblev derimod at proppe tobak i hovedet, skønt det for længst var fuldt, med en tvær, vantro mine. Men da jeg havde endt min fortælling, udbrød han heftigt: "Nå, så De er også med i komplottet! Tak De Deres Gud, at ikke et nerveslag dræbte hende på stedet; det er ikke Deres skyld, at sagen tog den gænge. – Stop, Søren!" råbte han til kusken, og sagde derpå ikke uden en vis bitterhed: "Vær så artig, hr. kollega! Der går vejen til Lars Hansen."

Nu fortrød jeg min åbenhjertighed; for den gamle læge rakte mig næppe hånden til afsked, men egentlig kun fyrstålet, hvorpå han rullede videre, mens blå røghvirvler bølgede bag ved

ham og dannede mærkelige krøller som kommentar til hans tekst.

Allerede da jeg nærmede mig Lars Hansens hus, blev det mig klart, at der var foregået noget lyst og glædeligt, som syntes at brede sin duft over det hjem, familien beboede. De små, blyindfattede ruder var veget for større, og de mørke fyrre, der ved at stænge lyset og luften ude, havde fremkaldt en vis trist stemning, lå fældede – Lars Hansen var netop i færd med at give de sidste banesåret. Da han så mig komme, slængte han øksen og fo'r ud på vejen med en så drøj velkomsthilsen, at jeg ikke skal gentage den her. Derpå drog han mig ind i stuen, hvor Karen sad ved sin rok, mens Marie læste op for hende; men ved min indtræden lagde hun rødmende bogen fra sig på bordet. Hvilken modsætning fra den gang, jeg så hende sidst; det var som dagen mod natten. Man kunne vel se, at hun havde været syg; for hendes lød var fin og skær, hendes hænder hvide og magre, og en stærk bleghed afløste hendes pludselige rødme; men at hun endnu skulle være sindsforvirret, derpå var der ikke tegn at opdage. Hendes blik var klart og roligt, og hendes smukke, blå øjne udmærkede sig netop ved et udtryk, som, skønt det af og til var drømmende, dog måtte kaldes sjælfuldt og smukt. Desuden sad hendes rige hår så sirligt og fast, at man næsten måtte anse disse guldgule fletninger for støbte af det ædleste metal, og det mørkeblå hvergarnsskørt hang tillige med det hvide forklæde i så smukke folder, at det var en lyst at se. Havde jeg ikke kendt hendes tidligere tilstand, ville jeg aldrig have anet, at denne unge pige, der nu så venligt bød mig velkommen, havde været i den tilstand, hvori jeg desværre alt for ofte havde set hende.

"Kan De huske mig?" spurgte jeg prøvende. "Nej, De har vel glemt mig?"

"Jeg har set Dem tit i den tid, jeg var borte," sagde hun uden spor af forvirring eller falsk undseelse. "Jeg husker Dem som gennem et slør; men Deres stemme kender jeg fuldt vel, den havde en mild klang."

Med disse ord gik hun på moderens vink hen til et skab, fremtog dug, ske og tallerken og dækkede i al tavshed, men med fuldkommen sikkerhed og ro til mig for enden af bordet. Dog lagde jeg mærke til, at hendes blik undertiden dvælede særegent forskende på mig, som ville hun bag mine træk søge en anden, og en uvilkårlig angst greb mig ved erindringen om, at jeg i det ydre skulle have noget tilfælles med Halvor Johnsen. Dog beroligedes jeg snart, da jeg så, hvor uforstyrret hun røgtede sin dont, og hvor rolig hun gik ud af stuen, da måltidet var færdigt – jeg var jo desuden blevet tre år ældre.

"Nu skal hun sin tur i klitterne," sagde Lars Hansen og så igennem ruden efter hende. "Hun og klitterne hører sammen; tror jeg ikke, Gud hjælpe mig, at hun holder mere af dem end af stuen herhjemme."

"Stuen er hende trang," sagde moderen mildt og så op fra sit spind. "Der er fugle, som dør i bure, men synger ude."

"Når blot hun får gå i fred!" sagde Lars Hansen og kløede sig bag øret. "Jeg ængstes tit for, at nogen skal kyse hende i sandene."

"Niels Ilde er jo om bord på kutteren," sagde konen og spandt videre. "Han får ikke landlov i syv ugedage, desformedelst at han drev Hans Torden en kindhest."

"Hvem er Hans Torden?" spurgte jeg.

"Det er tredje mand på kutteren, næst efter betjenten og Niels Ilde," sagde Lars Hansen.

"Et underligt navn," bemærkede jeg.

"Å ja, for den, der ikke ved, hvordan han kom til det," sagde Lars. "Han var ude med barken *Ane Marie* i Nordsøen og gik til vejrs under en svær byge for at beslå mærssejlene. Så, lige som han lå på råen, kom der en lynstråle og rev ham los fra den og kastede ham ned på dækket. De troede alle, han var død, og ville hive ham over bord den næste morgen. Men lige som de ville til at sy ham ind i køjeklæderne, siger han: 'Tordne mig!' siger han. 'Kan I hallunker ikke lade mig ligge, til jeg selv engang går til bunds?' Så mærkede de jo nok, at der var liv i ham og plejede ham så småt, til de kom til Antwerpen. Der blev han lagt på hospitalet og gnedet på et elektrisermaskineri, for han var endnu ganske lam, da de satte ham i land. Fra den tid hedder han Hans Torden; og med undtagelse af en blå stribe ned ad den højre kind er han lige så rask som jeg."

Her endte Lars Hansen sin mærkelige fortælling og langede sin kabuds ned fra væggen, idet han sagde: "Jeg får dog se, hvor tøsen bliver af, og støtte hende en kende, skulle hun blive mødig på vejen."

"Han er forandret," sagde jeg, da lodsoldermanden havde forladt stuen.

"Ja, han er så," sagde Karen og standsede sin rok. "Nu er han lige så blød og føjelig, som han før kunne være kontrari og ilsindet i alt det, som Marie angik. For småtingene fik jeg nu altid at råde. Ja, han er blevet sært forandret, som professoren siger. Give Gud, at det ikke må være for silde, så at det stakkels

barn endnu kan nå sin lykke, uden at Niels Ilde, det onde skarn, får lagt hende plat øde."

"Den lykke, hun håber på, når hun dog vel næppe," sagde jeg; "Halvor Johnsen skal jo være forlist."

"Ja, hvo ved?" sagde Karen tvivlende. "Aviserne er ikke nu som i gamle dage; de lyver tit en mand død."

"De tror altså, at han lever?"

"Ja, jeg ved hverken ud eller ind," sagde Karen og brast pludselig i gråd. "Taler jeg med Marie, da bæres det mig grangiveligt for, at han må leve; så fast og sikker en tro giver Vorherre ikke nogen forgæves. Men snakker jeg så med doktoren, så tager han alt plat fra mig igen og siger, at sådan en tyrketro netop er bevis på, at hun endnu ikke er rigtig i hovedet. Meget har han gjort for hende; men tror jeg så skam ikke, at han har fået nag til hende fordi hun kom sig på St. Helene grav. Hvor kan også nogen være tumbet i hovedet, der læser så vel som hun?"

"Hvad var det, hun læste for Dem?" spurgte jeg.

"Å," sagde Karen, "det er sådan en herlig bog, som vor gamle præst gav hende, dengang hun stod til konfirmation. Den skildrer så grangiveligt, at jeg somme tider tror at være midt inde i Tyrkiet, eller hvor det nu er. Ret nu, som De kom, sad hun og læste om de tre prinsesser, hvoraf den yngste blev trofast, mens de to andre glemte hver sin hjertenskær. Den historie har hun altid holdt mest af, og når hun kommer til det sted, hvor prinsessen sidder alene ved stranden og ser ham komme på kobberhesten, så de klare luer står ud af dens næsebor, da lyser hendes øjne sådanne, at jeg nok kan se, hvad hun tænker på, men så lukker hun tit bogen og siger: 'Sorgen er jo aldrig så

tung, at glæden kan vorde des større' – ja, 'Håb er sjælens dåb', som vor præst sagde; det beskæmmer ingen."

Jeg greb bogen og bladede i den. Det var "Tusinde og én nat", og man kunne se, at den var blevet læst flittigt, ligesom jeg lagde mærke til, at de steder, der gav fantasien friest spillerum, ofte var understreget med en grov blyant.

"Forstår De nu også alt, hvad hun læser?" spurgte jeg.

"Ja somme tider kan det jo være svært nok for mig," sagde Karen; "men for hende går det des bedre, al den stund præstens døtre læste med hende fra lille af. Dengang skønnede hun så let, at hun næsten nemmede en bog udenad, havde hun blot læst den to gange; men så måtte vi lukke for boghylden fra det lav, hun mente at se underbarnet."

"Nu tænker hun vel ikke mere på det?"

"Nej," sagde Karen, "i lange tider har hun ikke talt et ord om det; men lige indtil hun blev så syg, så hun ofte syner derude i sandene, så hårene måtte rejse sig på ens hoved. Men de betød aldrig noget for andre, og kun lidet sagde hun om det til os. Efter hendes sygdom har jeg ikke mærket noget, det jeg ved af, så nu har vel Herren taget magten fra det onde, der pinte hende, og har betænkt at gøre hende karsk. Kom Halvor Johnsen blot igen, så sandt tror jeg, at hun glemte al sin kummer og kvide."

"Jeg traf doktoren ved toldstedet og kørte med ham til vejskellet ved den sidste klit. Han fortalte mig, at Marie havde sagt, at Halvor Johnsen ville være tilbage, når nyet blev fuldt. Det er der kun syv dage til."

"Ak ja, det samme har hun sagt mig!" sukkede Karen, "og det tyder intet godt, at hun på ny vil ud til Havfruestolen, når solen

går til ro. Der fik hun sine første svære anfald, og – nå, Gud være lovet, der kommer Lars med hende ude på vejen!"

Vor samtale blev afbrudt ved de indtrædende. Marie havde i hånden en buket af klokkeblomster, blåhat, valmue og andre markblomster, som trives, hvor lidt muld kommer frem, og hvor klitterne giver læ. Hun viste mig dem med barnlig glæde, som var det de kosteligste urter fra et fremmed land, og ordnede dem derpå med så megen farvesans, at jeg kunne se, at præstens døtre havde lært hende mere end at læse. Senere fik jeg da også at vide, at præstens yngste datter havde haft megen omgang med Marie og foreslået at tage hende med til hovedstaden, dengang de rejste. Det blev der dog intet af, da Maries forlovelse og sygdom kom imellem; men det gav mig nøglen til, hvorfor hun både i dragt og lader var noget mere end en sædvanlig fiskerpige, ligesom også hendes fantasier i de ensomme klitter vel kunne være påvirkede af de mærkelige drømme i de gamle østerlandske eventyr.

Tiden hengled let og behageligt i Lars Hansens hus, eller snarere uden for dette; for allerede om morgenen lokkede den vildsomme natur mig ud til nye undersøgelser enten i klitterne eller på havet. Først om eftermiddagen vendte jeg tilbage med mit udbytte, og når jeg havde underkastet dette den første, foreløbige behandling, tilbragtes aftenen gerne i Lars Hansens forreste stue under en passiar eller oplæsning af Marie. Når hun greb bogen, og med sin bløde, friske stemme gav sig til at læse en af Scheherazades underfulde fortællinger, da lyttede de andre til i tavshed, men på minespillet i hendes ansigt, på rødmen, der kom og gik over hendes kinder, på øjets funklende glans og stemmens overgange kunne jeg vel mærke, at hun

ligefrem gennemlevede, hvad hun læste, så inderligt, at hun kunne tro det som virkeligt. I sådanne øjeblikke kunne der komme et seeragtigt udtryk i hendes blik, og hun kunne bevæges så stærkt, at hun måtte lægge bogen fra sig; men dette tydede jo kun på en letbevægelig, livlig fantasi, som farvedes af eventyrets rige billeder. Derimod var det mig mere påfaldende, at hun hver aften kom senere og senere hjem fra Havfruestolen, og at hun da ofte i sit ansigt havde et uroligt eller skuffet udtryk, der ikke spåede godt.

Foruden Lars Hansen havde jeg i Rørvig erhvervet mig en anden ven, den djærve Palle Ib. Han var en ægte sømand, lav og undersætsig, med et par mægtige, røde bakkenbarter og et ansigt så fuldt af kopper, at ingen flue kunne kravle hen over det uden at brække bagbenene, som han selv sagde. Dertil var han fører af toldkutteren *Najaden*, og bar som sådan titel af krydstoldassistent eller assistent, som han til daglig kaldtes. Det værste var, at jeg måtte skjule min omgang med ham for Lars Hansen, så godt det lod sig gøre; for det eneste fejlsyn hos min gæve vært var det, at han i kraft af sin maksime om den fri sø anså smugleri for en lovlig gerning, så at det efter hans mening kun var af det pure krakileri, at Palle Ib havde lagt sin hurtigsejlende kutter for anker ved Rørvig toldsted.

En eftermiddag havde jeg gjort en af mine sædvanlige udflugter til det højt liggende Klintebjerg, og vandrede henimod solnedgang tilbage langs stranden forbi Dybe- og Søndersø, der vel nu for længst er udtørrede. Det var en stille og mild juliaften. Havet krusede sig i næppe mærkelige dønninger, og lyngoldenborrens sagte summen, en enkelt jordhumle, som drak af den gule strandkløver, var alt det, der afbrød den dybe

stilhed, der hvilede over de golde sandflader med deres bakker og dale. I sorgløse tanker slentrede jeg langs den rullestensbelagte strandbred med min botanisérkasse på ryggen, beundrende den regelmæssige form, som bølgeslidet formår at give selv de hårdeste stenarter, da opdagede jeg pludseligt en kvindelig skikkelse noget foran mig og så, at det var Marie, som sad på den store halvsprængte sten og stirrede ud over havet. Havde jeg ikke vidst bedre, skulle jeg have troet, at det var en statue, så ubevægelig sad hun på den grålige, lavbevoksede granitblok, og skønt rullestenene ramlede under mine fødder, drejede hun ikke engang hovedet for at se, hvem det var, der nærmede sig. Hun syntes tværtimod hensunken i en stille, drømmerisk beskuen af den vidtudstrakte, solbelyste havflade, som langt ude i horisonten forenede sig med aftensolens glød, og først da jeg lagde hånden på hendes skulder, fo'r hun sammen med en skælven, der gennembævede hende fra isse til fod.

"Nu vækkede De mig," sagde hun med et besynderligt udtryk i de mørkeblå øjne.

"Sov De?" spurgte jeg.

"Nej," svarede hun; "men da De rørte ved mig, var det, som veg nogen bort fra mig."

Jeg betragtede den sælsomme pige og tænkte i det samme på Mitra; men jeg huskede også lægens ord og satte mig stiltiende ved siden af hende på det bortsprængte stykke af Havfruestolen.

"Vil De blive her?" spurgte hun endelig, halvt frygtsomt, halvt uvilligt.

Jeg følte, at der i disse ord lå et ønske om, at jeg skulle fjerne mig; men jeg svarede: "Det er silde, Marie; om lidt går solen ned, og det bliver koldt her ude ved stranden. De bliver syg af at sidde så længe i den kolde aftenluft, når duggen falder."

Hun så på mig med et halvt fortrydeligt, halvt velvilligt blik og sagde: "Jeg bliver aldrig mere syg." Derpå trak hun fødderne til sig og lagde de foldede hænder sammen over knæene med en mine, som ville hun afskære enhver videre tiltale.

"Det kan De ikke vide," sagde jeg. "Ingen kender sin skæbne."

Hun drog fødderne endnu mere til sig, knugede sig endnu tættere sammen og sagde med et underligt udtryk: "Jeg kender min."

"Er den god?" spurgte jeg.

Hun svarede ikke, men stirrede på ny hen over de solbelyste bølger, der sagte og i bløde dønninger vuggede sig for den næppe mærkelige brise. Jeg fulgte retningen af hendes blik og så, at det dvælede på de solbelyste aftenskyer, som i mangfoldige vekslende lag og spillende i alle overgange af violet, orangerødt og guldgult som en mangefarvet glorie omgav den synkende Sol. En enkelt, mørkfarvet skystribe drog i dette øjeblik forbi solen og delte dens blodrøde skive i to ulige dele. Den havde som alle skyer, der bebuder storm, en forreven, fantastisk figur; den lignede næsten en sælsom vinget fisk, i hvis opspilede gab Solen truede med at forsvinde; men pludseligt opløstes den og flød bort i to søndrede halvdele, så at Solen atter strålede under den i sin fulde renhed. I det samme foldede Marie hænderne og udbrød: "Nu sejrede lyset!" Jeg så på hende og blev dybt grebet af den skønhed, der i dette øjeblik hvilede over hvert af hendes træk. Det var den reneste, barnlige

glæde, forenet med en jomfruelig undseelse over, at jeg havde hørt hendes udbrud og måske morede mig over det.

"De ser syner i Solen," sagde jeg.

"Ak," svarede hun dæmpet, "jeg ved godt, at jeg ikke ser som andre folk, og har tit måttet høre ilde for det, og dog ser jeg ikke således nu, som da jeg var barn; de syner vender aldrig tilbage."

Hun sagde dette med en inderlighed og en varme, som fik hendes læber til at skælve. Jeg mindedes på ny Mitra, og hvad dermed stod i forbindelse, men kunne dog ikke lade være at spørge: "Hvad så De da som barn, Marie? Herude i sandene mellem de nøgne, øde klipper er der jo intet at se; så skulle De blot komme til København."

"Intet at se?" gentog hun, idet en livlig rødme farvede hendes kinder. "De taler som doktoren og tænker vel også som han."

Jeg følte mig ikke meget smigret ved denne bemærkning, og sagde, ganske vist lidt på dril: "Jeg ser intet andet end marehalm og tang, sand og vand og så de store stene, over hvilke bølgerne uafladeligt skvulper."

"Å, De ser som doktoren!" udbrød hun heftigt, "som den gamle skolelærer, der pryglede os, og som han, jeg ikke vil nævne. De kan ikke forstå, hvad jeg ser, selv om jeg ville fortælle Dem det!"

"Tro ikke det, Marie!" sagde jeg varmt og ville gribe hendes hånd; "jeg sagde det kun så for at drille Dem. Tro mig, jeg kunne godt forstå Dem, hvis De ville fortælle mig noget, men det vil De vel næppe til en fremmed?"

"De er ikke fremmed for mig," sagde Marie bevæget, og rakte mig den hånd, som hun nys havde trukket til sig. "Moder har fortalt mig så meget om Dem, og jeg ved, at De har været så god

mod mig den tid, da jeg var borte. Jeg vil gerne fortælle Dem noget af det, jeg så som barn; men ikke alt – nej, det tør jeg ikke."

Hendes blik antog et drømmende udtryk, og idet hun sænkede hovedet, så at hun mere så ned på stenen end på mig, sagde hun med dæmpet stemme: "Om dagen så jeg aldrig noget. Når Solen skinnede på de hvide klitbakker og gjorde det rigtig lyst, var jeg altid bange for at gå alene her ude mellem klitterne; for her var så ensomt, syntes jeg, at nogen kunne komme og tage mig. Men om aftenen, når Solen gik ned, blev alt til guld, og ude fra stranden lagde der sig en gylden bro, som nåede helt derhen, hvor Solen sank, og der stod et slot med mange vinduer og tårne og med mange store, hvælvede porte, hvor jeg kunne se lige ind. Ud ad dem kom dejlige børn for at lege med mig. De havde lysegrønne klæder og mørkt hår; de havde kranse af perler og røde tangblomster om deres hoveder. De var fine og skære i huden, så at jeg syntes, at jeg kunne se, hvorledes blodet bevægede sig inden i dem, og de gik ikke, som vi andre går, men vuggede sig i lange kæder frem imod land og spillede sagte, forunderlige melodier, som jeg ofte endnu synes at kunne høre. Men når de nåede land, rakte de altid armene frem imod mig med et suk og forsvandt i sandet, og jeg græd ofte af smerte over, at jeg aldrig kunne gribe dem og holde dem fast. Når jeg da vendte mig fra stranden og bedrøvet stirrede ind imod land, blev jeg dog altid trøstet ved, hvad jeg dér så; for alt sandet glimrede som guld, og de mørke fyrre var af luende kobber, men birkene var af sølv, og fra deres fine grene dryssede perler og diamanter, som jeg samlede i mit forklæde for at bringe dem hjem til moder og gøre hende glad. Inde fra

klitterne klang der da forunderlige toner. Guldsandet regnede fra bakkerne, og derinde var store, forunderlige sale og dybe huler, hvoraf tonerne strømmede ud; men jeg turde ikke gå derind, for vanskabte små mænd med grå kapper og side hatte på hovedet truede ad mig, og store edderkopper slog væv for indgangene, så at jeg frygtede for at fanges i dem. Da kom der ofte en lille pige i lyseblå kjole og guldbælte om livet. Hun havde bare fødder og en krans af kornblomster om hovedet; men hun var så dejlig, at jeg ikke formår at beskrive det. Når hun kom, blev jeg altid rolig og var ikke bange, selv om mørket faldt på. Da kunne vi gå sammen langs klinten, hvor hun viste mig mange forunderlige ting. Hun var heller ikke bange for de grå mænd, men tog dem ud af deres huler og viste mig, at de kun var gjort af sand, så at man kunne pille dem fra hinanden og strø dem på jorden; men, når hun ville gøre det, skreg de ynkeligt og bad for sig, og da lod hun dem altid løbe, eller satte dem blot ind i de store spindelvæv, hvor de gjorde de forfærdeligste ansigter og sparkede og sprællede, indtil de kunne komme løs.

Men om aftenen, når Månen skinnede, var det egentlig allermorsomst. Da lå klitterne rundt omkring, som var det store, hvide bjerge af selv, og ud fra dem kom en mængde dejlige børn i hvide klæder og med kranse af det blågrønne marehalm om hovederne. De dansede for os i måneskinnet og sang underlige sange, der lød ligesom vinden, når den om efteråret blæser herude mellem klitterne. Da viste den unge pige mig lidt, at de store sten ved stranden ikke var døde, som doktoren og skolelæreren sagde. Når hun rørte ved dem med sin hånd, knagede det i dem, som skulle de revne, og de

begyndte at rokke og bevæge sig, men langt kunne de ikke komme; for de havde korte, krumme og vanføre ben, tykke, uformelige maver og et fladt hoved, der sad nedtrykt mellem skuldrene. Men når hun rigtig ville, kom der dog liv i dem, og de var så morsomme at se på; for mange af dem havde ansigter, der lignede folk inde fra byen, som jeg ikke kunne lide. En var tyk og rød som toldkontrolløren, en anden lang og gul ligesom vor gamle skolemester, men når jeg puffede til dem, faldt de over hinanden, rullede ned af havstokken, og de, der faldt i vandet, satte de fortrædeligste ansigter op og skyndte sig, alt hvad de kunne, med at komme i land igen og finde det hul, hvor de før havde siddet. Men når så doktoren eller fader kom for at hente mig, løb Mitra altid hen og skjulte sig bag den store sten her. Da var alting borte, og jeg fik kun utak, fordi jeg havde ladet vente på mig ved nadveren."

Hun tav og stirrede atter ud over havet, hvis flade Solen i dette øjeblik syntes at berøre, og det var, som om hendes øjne slet ikke blændedes af den gyldne strålepragt, så fast og ufravendt så hun imod Solen. Dybere og dybere sank den, der manglede kun dens øverste lysende bue; nu svandt også denne under horisonten, og som en uhyre gylden vifte gennembrød refleksstrålerne de utallige, skælformede småskyer og lånte dem en glans, der i tusindfoldig farvepragt afspejledes af havet, så at selv de hvide klitbakker farvedes derved.

"Nu sank den!" sagde Marie og drog et dybt suk. "Hvo der kunne synke som den og dog glæde alle i sin dødsstund!"

Hun sagde disse ord så simpelt og naturligt, men med så megen vemod, at jeg blev grebet af det; for i dette øjeblik følte jeg, at tanken om hendes tilstand dog lå i dybden af hendes sjæl

som den mørke sky, der nys havde truet med at opsluge Solen. Der kom atter i hendes ansigt det samme udtryk af håbløs uro og skuffet forventning, som jeg havde lagt mærke til de foregående aftener, og lidt ængstet sagde jeg: "Må jeg følge Dem hjem, Marie? Nu kommer mørket."

"Ja, nu kommer mørket," sagde hun med et smerteligt suk, men gjorde ingen mine til at rejse sig.

"Skal jeg gå alene, eller skal jeg følge Dem?" spurgte jeg igen, idet jeg rejste mig.

"Rettest gik jeg vel uden følge, var De ikke min faders gæst," svarede hun. "Lad os gå op oven om klitbakkerne, så kan alle se os fra byen."

Jeg tænkte i dette øjeblik, at hun følte finere end mangen dame, og rakte hende min hånd for at støtte hende under gangen op ad den stejle sandbanke; men hun undveg den og ilede med en lethed, som jeg ikke havde tiltroet hendes endnu svage kræfter, op ad klitbakken, næsten lige så hurtigt som jeg. Da hun havde nået dens top, standsede hun uden at puste, vendte sig om og så endnu et øjeblik ufravendt ud over havet. Men pludselig funklede hendes øjne med en næsten overnaturlig glans. Hun gjorde et par skridt fremad, som ville hun atter skynde sig ned ad klitten; derpå sank hun med et glædesudbrud på knæ og favnede en genstand, der for mine øjne ikke var til, men som hun dækkede med kys og kærtegn. Jeg stod som lynslagen, ikke af skræk, men af en forunderlig følelse af, at her var noget, som mine legemlige øjne ikke kunne fatte, men som måtte være til, endog i min umiddelbare nærhed. Jeg havde i dette øjeblik glemt at tale, ja, jeg formåede ikke engang at gøre en bevægelse, og først i det nu, da Marie

rejste sig op og tilsyneladende fulgte nogen ud imod klittens bratte skrænt, fik jeg mine lamslagne kræfter igen og fo'r efter hende for at drage hende tilbage fra det farlige sted. Men hun kom mig i forkøbet, for idet hun pludselig drejede sig om imod mig, sagde hun med et strålende blik, idet hun pegede langt ud over havet: "Der kommer lykken!"

Forvirret og forbavset stirrede jeg på hende; men hun lagde hånden på sit bryst, bøjede hovedet tilbage og sagde med en høst, som var den en længe indestængt ånd, der endelig fløj ud til lys og frihed: "O, nu får det luft, som længe har sukket og klaget herinde; mit hjerte sprænges derved!"

Hun blev dødbleg, trykkede hånden mod hjertet med en smertelig mine og vaklede således, at jeg fo'r til og greb hende i mine arme.

"Hvad er det, Marie?" råbte jeg.

Hun stod et øjeblik uden at kunne tale. Hele hendes legeme skælvede, hendes bryst bevægede sig voldsomt, og tårerne trillede én for én tungt ned på min hånd – de brændte som ild. Endelig samlede hun sig, så på mig med et strålende blik og hviskede op imod mig: "Nu kommer han!"

Aldrig kunne hun have sagt mig noget værre – nu blev det mig klart, at den gamle doktor havde ret. Mit blik røbede det, og hun vedblev: "Se ikke så bedrøvet på mig! Jeg er ikke syg, jeg fejler ingenting; jeg er kun så glad, så uendelig lykkelig. Kan De ikke se ham?"

"Hvor?" spurgte jeg forvirret og stirrede omkring mig.

"Der, langt ude på søen! Ser De ikke de to hvide sejl, der dukker op hist ude, lige der, hvor Solen gik ned? Det er Halvor; jeg føler, at han kommer."

Jeg stirrede ud i den angivne retning, men så kun solrødmen, der med sit lysende skær bredte sig over havet. "Jeg ser intet," sagde jeg. "Vær fornuftig, Marie, og følg med!"

"Ak, De ser med øjet og ikke med hjertet," sagde hun med en mine, som ynkedes hun over mig. "Lad os skynde os hjem for at gøre alt færdigt til ham. Ak, længe, længe har jeg ventet!"

Hun ilede hen over det vigende sand, som var det den fasteste vej, og jeg fulgte bedrøvet efter; for nu var jeg fuldstændig overbevist om, at lægen dog havde ret, og at hendes tilsyneladende helbredelse kun var en sørgelig maske. På det sted, hvor klitbanken skrånede ned mod hulvejen, der førte til Lars Hansens hus, vendte hun sig om og sagde med bønlig stemme: "Sig intet til fader eller moder! Fortæl ingen, at han kommer tilbage; det kunne blive til stor skade for ham og os alle. Bliv her et lille øjeblik og følg ikke efter mig, før De ser, at jeg har nået huset. Tal endelig ikke til nogen; jeg vil så nødig spottes i min glæde."

Jeg lovede hende det på samme måde, som man lover et barn et legetøj for at dysse det til ro; men hun så mig fast ind i øjet og sagde: "Tal ikke!" Dermed ilede hun ned, og kort efter så jeg hendes lette skikkelse atter komme til syne længere nede i hulvejen og forsvinde bag den banke, hvor Lars Hansens hus lå.

På det punkt, hvor jeg stod, havde jeg udsigt ikke alene til fiskerlejet, men også til Rørvig toldsted, hvor Palle Ibs kutter *Najaden* lå fortøjet ikke ret langt ude. Jeg lagde mærke til, at der ved toldstedet havde samlet sig en gruppe af sømænd og betjente, og jeg troede at skimte Palle Ibs skikkelse imellem dem. I en hast fik jeg kikkerten frem og så, at der også var folk på fartøjet, hvilket bebudede, at en sejler var i sigte. Hastigt

rettede jeg kikkerten mod nordvest, og hvad skildrer min overraskelse – i de dæmrende aftentåger så jeg de hvide mærssejl på en skonnert tegne sig uklart mod horisonten.

Nede ved det lille toldsted, hvor jeg kort efter befandt mig, herskede der travlhed og livligt røre; for på et så afsides sted er en sejler altid en velkommen gæst, der giver anledning til allehånde udtalelser og formodninger, såvel fra toldvæsenets som fra fiskernes side. Palle Ib stod med kikkerten for øjet, omringet af en flok fiskere, af hvilke en, idet jeg nærmede mig, bemærkede: "Det er fanden ingen amerikaner det!"

"Luk dine glugger op og din mund i!" brummede Palle Ib og tog kikkerten fra øjet. "Jeg vil lade mig hænge, hvis det ikke er en amerikaner. Kan du ikke se, at han har bomuldssejl og den korte fokkemast?"

"Hvorfra er den?" spurgte jeg, idet jeg nærmede mig Palle Ib, som i den grønne tolduniform og med den messingbeslagne kikkert i hånden tog sig helt statelig ud mellem fiskerne.

"Ja, spørg den ad," sagde Palle Ib. "Vidste vi blot altid, hvorfra et fartøj kommer, og hvad det har inde, kunne vi lade dem klarere ladningen på toldboden. Ventelig er den fra Rio eller en anden oversøisk havn."

"Kan De se, hvad det er for en landsmand?"

"Det er ingen landsmand det," sagde Palle Ib og satte atter kikkerten for øjet, "ellers havde den tonet flag for længe siden. Den ser ud, som kunne den have lyst til at give købmændene i Nykøbing nogle fade rom til billig pris. Så for satan, der går allerede et par kadrejere ud til den fra Ebbeløkke. Havde vi blot en hatfuld vind, kunne vi overhale ham endnu i aften, men den

er løjet svært af. Den fordømte skonnert ligger for langt ude til at nås med fartøjet."

"Går De ud i morgen?" spurgte jeg.

"Før sol står op," sagde Palle Ib bestemt. "Den ser mig ud til allehånde."

"Så kunne De gøre mig den tjeneste at tage mig med; jeg kunne have lyst til at se, hvorledes det går til, når et fartøj bliver overhalet."

"Hjertelig gerne," sagde Palle Ib og sænkede kikkerten; "når blot professoren vil være parat til at tage sin overhaling med; skønner jeg ret, får vi så megen vind i morgen, at professoren gerne kan tage reb i sin hat i aften."

Jeg kendte Palle Ib for godt til at blive stødt over den hentydning, der lå i hans ord, og var for nysgerrig til at lade mig skræmme, selv om vi skulle få en ordentlig storm. Maries besynderlige adfærd og sikre håb havde vakt en vis stemning også hos mig, og nu var der jo den ønskeligste lejlighed til at se, om hun havde ret eller ikke. Jeg aftalte altså med Palle Ib, at jeg skulle holde mig parat til at møde ved daggry nede ved toldstedet, og mens jeg grundede på, hvorledes jeg bedst skulle binde min vært en lille historie på ærmet, slentrede jeg op til huset bag klitbakken. Lars Hansen havde også set den fremmede sejler og mente, at den kom fra Rio med kaffe. Karen sukkede, da hendes mand udmalede hende, hvor let folkene fra Ebbeløkke kunne komme til en sæk eller to; men Marie gik omkring med et strålende, jeg kunne næsten sige overjordisk udtryk i sit ansigt, og da hun efter aftensbordet tog den gamle historiebog frem, læste hun med en sådan inderlighed, at jeg mere end nogen sinde måtte sande Karens bemærkning. Først

henad midnat brød vi op, og det lykkedes mig ved hjælp af Karen at komme i besiddelse af Eriks stortrøje og sydvest, uden at Lars Hansen anede det forræderi, hvori hans nærmeste tog del.

6

Allerede før de første solstråler den næste morgen tittede ind ad mit vindue, var jeg på benene og nede ved toldstedet, hvor Hans Torden ventede mig i kutterens fartøj. Lidt efter kom Niels Ilde tillige med John, den tjenstgørende betjent, som venligt bød mig god morgen; men idet jeg sprang i fartøjet, tilkastede Niels Ilde mig et hadefuldt blik og tørnede, tilsyneladende uforsætligt, sådan imod mig, at jeg nær var gået udenbords. Jeg noterede mig dette lille venskabsbevis, der nær havde gjort min udflugt til intet, og idet jeg satte mig ned på toften, spurgte jeg John i en ligegyldig tone, om han kendte noget til Halvor Johnsen.

Niels Ildes ansigt fortrak sig på en uhyggelig måde ved dette spørgsmål, og han brummede, mens han lagde åren ud: "Her er ingen, der spørger efter Halvor Johnsen; han er gået nedenom for mange tider siden."

"Så?" sagde jeg og betragtede ham stift. "Da var der dog en mand fra Ebbeløkke hos lodsoldermanden, lige som jeg gik herned; han sagde, at han havde talt med Halvor Johnsen om bord på skonnerten."

Niels Ilde slap åren, ganske bleg i ansigtet, men Hans Torden råbte: "Så skod, for satan! Vi render jo mod bolværket."

Niels tog atter til åren, men John sagde: "Så har de fandens karle fra Ebbeløkke været derude i nat og malet kaffe. Nu ved da hver kæft på skonnerten, at vi ligger ved Rørvig, så får den ben at gå på."

"Er det da et mistænkeligt fartøj?" spurgte jeg.

"Å," svarede betjenten, "de prøver jo somme tider, om de kan kaste et par sække kaffe eller nogle kister tobak i land til købmændene i Nykøbing. Det er mest sådan henad efteråret, når nætterne er mørke. Nu smugles der kun af kadrejerne, og det har ikke stort at betyde. Hvad var det ellers for en mand fra Ebbeløkke?" tilføjede han med et lunt blik.

"Jeg kendte ham ikke," sagde jeg afvisende, for i virkeligheden havde der ingen været hos Lars Hansen. Jeg havde blot villet prøve at stoppe munden på Niels Ilde. Delte var også lykkedes mig; for han mælede ikke et ord den hele vej til kutteren.

Oppe på dækket, hvor alt lige til de små falkonetter var så pudset og blankt, at man mindedes om en orlogsmand, travede Palle Ib op og ned med kikkerten under armen og en mine, som viste, at nu var han i sit rette element. Han bød mig hjerteligt velkommen, og da jeg meddelte ham det puds, som Niels Ilde havde villet spille mig, sagde han: "Det er en studs karl og en helvedes brand mod den, han engang har fået kig på. De må have gjort ham noget imod, det tør jeg frit bande på."

Jeg ville give en længere forklaring, hvilket er en slet forretning til søs; for Palle Ib vendte sig fra mig og råbte: "Hiv hjem! – Skrub jer forude! Hejs fokken!"

Disse ord i forbindelse med den derved tilvejebragte hiven og halen ville have overdøvet en kraftigere stemme end min, og få øjeblikke efter stod vi, efter at have fået storsejl og klyver sat, med en stiv kuling af nordvest ud gennem Isefjordens indløb, idet vi kastede det sidste afskedsblik til det venlige fiskerleje og de fjerne skove ved Jægerspris.

Inde i fjorden, hvor klitbakkerne gav læ, havde vi haft smult vande, men knap havde vi klaret det høje Spotsbjerg, fer sagerne tog en anden gænge, så at jeg i en hast fik en praktisk forklaring af, hvad en "overhaling" vil sige. Vi havde næppe gjort en vending på den første bov, før vi havde søerne over dækket, og nu krydsede vi på lige så meget under som over vandet, idet jeg priste Eriks stortrøje og sydvest; for Palle Ib gjorde ikke mine til at rebe.

Imidlertid lå skonnerten en mil til luvart af "Grønne Revle", men næppe havde vi halet en kvartmil ind på den, før vi så den hejse sine forsejl, og Palle Ib udbrød: "Nu går han, djævlen gale mig, til søs! Men bi lidt, vi skal vise ham, at *Najaden* mageligt kan have hans kram."

Heri tog han imidlertid fejl; for vel var *Najaden*, som de fleste af vore krydstoldkuttere, et letløbende, hurtigsejlende fartøj, men her traf det sin overmand, og vi havde næppe gjort et par vendinger til, før Palle Ib til sin store ærgrelse mærkede, at han sejledes agterud af sin overlegne modstander.

"Sæt gaffeltopsejl! Hejs flag og stander!" råbte Palle Ib.

Hans Torden og Niels Ilde sprang til for at udføre ordren; men den sidste brummede, idet han strøg forbi: "Det bærer hun ikke."

"Spør' jeg dig, flab!" råbte Palle Ib, som havde opfanget Niels Ildes ord. "Hun *skal* bære det!"

"Det går ad helvede til!" mumlede Niels, mens han stak faldet på.

Til held for ham hørte Palle Ib ikke denne i øvrigt meget rigtige bemærkning; for han var allerede agterude, og et øjeblik

efter så jeg ham lede tilberedelserne til at lade de små pjecer, som kutteren førte.

"De vil da ikke skyde på ham?" spurgte jeg leende.

"Ikke det?" svarede Palle Ib og langede selv en kardus ti! En af folkene. "Hvad fanden tror De da, vi har de tingester til? Først et skud løst, og så en kugle foran boven – det er efter instruksen. Det øvrige kan komme efter konduite, som man siger."

Koparrene i Palle Ibs ansigt glødede, mens han udtalte disse ord med en bestemthed, som var han chef på et orlogsskib, der jagede en sørøver. Jeg sprang til side, og nu knaldede den lille falkonet lystigt af, uden andet resultat end det skarpe knald, som hurtigt bortførtes af vinden tillige med krudtrøgen.

Fra skonnerten kom der intet svar. Den fortsatte roligt sin kurs uden så meget som at tone flag; men vi halede øjensynligt ind på den, og endelig kom det store øjeblik, hvor man kunne lade en kugle vande foran dens bov. Denne gang stillede Palle Ib selv falkonetten, og tog så nøjagtigt sigte, at kuglen dansede hen ad vandet næppe ti favne foran boven. I det samme gjorde skonnerten mine til at tone flag, og Palle Ib udbrød med fornøjet mine, idet han snappede kikkerten foran nathuset: "Nu skal De se, hun stikker sin tyske pjalt ud; det er altid de lybækker købmandsskuder, som morer sig med at drille os."

I det samme tonede skonnerten flag – en underlig gråsort, laset tingest, lige ubestemmelig i form og farve, fo'r op under rånokken. Niels Ilde tilkastede sin overordnede et blik, som det vistnok var heldigst for ham, at denne ikke bemærkede, men John udbrød: "Nu skulle da den onde tordne i ham, hr. assistent! Det er jo en kaffesæk, der går til vejrs."

Palle Ib så lige så arrig ud som en dogge i hundedagene og fo'r selv til roret for at holde kutteren bedre op til vinden. Pludselig krængede vi så stærkt, at hele lønningen lagdes under vand, et bygekast fo'r susende hen over os, der hørtes en lyd som et piskesmæld oppe fra masten – gaffeltopsejlet gik over bord, mens vi rejste os igen.

"Så til helvede!" sagde Palle Ib og så efter det bortfløjne sejl, der et øjeblik hævedes af søerne. "Nu kan vi gå hjem og lægge os, og sige, at vi er blevet grint ud af en tysker."

Heri tog han heller ikke fejl; for i samme øjeblik satte skonnerten mere sejl, og mens den gentagne gange kippede med den tomme kaffesæk, som for at håne toldkutteren endnu mere, stod den Kattegattet udefter, bestandig ladende et større rum imellem os og sig.

Palle Ib var imidlertid ikke den mand, der opgav en forfølgelse så let, og først henad eftermiddagen, da skonnerten fjernede sig ud over grænserne for hans station, standsede vi forfølgelsen og huggede med desto større kraft ind på de tarvelige retter, som Hans Tordens kogekunst havde forsynet kahytten med. Så vendte vi og stod nord om Hesseløen med aftagende kuling. Her ankrede vi under fyret for at være parate ved daggry, hvis den mistænkelige skonnert på ny skulle vise sig og ikke stå Storebælt ind, som Palle Ib formodede. Det var den første dags overhaling, og den kom der ikke meget ud af, hverken for Palle Ib eller mig.

Uagtet en køje om bord på en toldkutter ikke kan anses for noget særdeles bekvemt eller luksuriøst udstyret leje, sov jeg dog udmærket den nat, blideligt vugget af Kattegattets bølger. Ja, så fast var min søvn, at jeg først, da jeg tørnede ud,

mærkede, at vi allerede var under sejl og et godt stykke fjernede fra den lille ø, der havde tjent os til skjulested om natten. Vinden var sprunget mere vester i, men den var tillige løjet betydeligt af, så at vi, med alle sejl oppe, kun for en svag brise bevægede os over Kattegattet i nordvestlig retning. Luften var, trods morgenen, usædvanlig trykkende og lummer; et tyndt, gråt skytæppe dækkede med en fortvivlet ensformighed hele himlen, og langt ude i horisonten mod vest lå nogle tykkere banker, der syntes at tyde på kommende regn. Niels Ilde, Hans Torden og de to andre matroser, der hørte til kutteren, var i færd med at skaffe forude, John stod til rors, og Palle Ib tog som sædvanlig med kikkerten under armen og begge hænder begravede i pjækkerten mål af dækket fra roret til spillet.

"En net ekspedition, jeg har fået professoren ud på," brummede han med et ærgerligt udtryk i sit ansigt og rakte mig hånden. "Var det forbandede gaffeltopsejl ikke gået over bord, havde vi haft skonnertens dæk under os i går aftes, og havde kunnet løbe tilbage til Rørvig med dens papirer. Nu kan vi risikere at komme til at ligge og drive her på observation den ganske dag og få os en våd trøje inden aften."

"Får vi regn?" spurgte jeg.

"Kan nok hænde, det løser sig op i tåge," sagde Palle Ib og så ud; "men vinden flover mere og mere af; det kulede ganske friskt i morges. Bliver det stille, får vi regn, og så kan vi drive i det en times tid eller to – det er en sølle fornøjelse!"

"Så må vi overhale skonnerten med fartøjet," sagde jeg, "hvis vi træffer den."

"Måske," sagde Palle Ib, "og måske ikke. Får vi tyk luft, hvad det ser mest ud til, må vi lade fartøjet blive, hvor det er.

Desuden har De vel ingen lyst til en ny rotur med Niels Ilde?"

"Å," sagde jeg, "der kommer vel andre i fartøjet end han."

"Sig mig," sagde Palle Ib og satte sig på kahytskappen, "hvad er der egentlig i vejen mellem Niels Ilde og Dem. Han glor efter Dem, som havde han lyst til at give Dem en lussing."

Jeg tog plads ved siden af ham og begyndte på min beretning med en omstændelighed, der stod i forhold til de gode stunder, vi havde, idet jeg dog ganske fortav mit sidste møde med Marie. Palle Ib hørte opmærksomt efter, kun af og til afbrydende min fortælling med et tvivlende eller opmuntrende "det var som satan!" Da jeg havde endt, spyttede han skråen ud over rælingen, tog sig en frisk og brummede: "Egentlig talt kan jeg dog ikke se noget, som skulle gøre Niels Ilde hadsk imod Dem. De har jo ikke rendt ham i vejen."

"Jeg skal have en tilfældig lighed med Halvor Johnsen," bemærkede jeg. "Måske er det nok til at vække hans uvilje."

"Ved han det om ringen?" spurgte Palle betænkelig.

"Nej," svarede jeg, "men jeg fortryder, at jeg i går morges truede ham med Halvor Johnsen, fordi han rendte på mig. Det faldt mig sådan ind i øjeblikket; for der har ingen fra Ebbeløkke været hos Lars Hansen."

"Ikke det?" sagde Palle Ib forundret og så på mig. "Jeg troede ikke, at professoren kom om bord med en pose løgn. John sagde forvist, at den mand havde truffet Halvor Johnsen om bord på skonnerten, og her på kutteren tror hver kæft det; måske er det derfor, at Niels skuler så ilde."

"Lad ham det!" sagde jeg. "Så kan han mærke, at man tit får det tungt på sin ryg, som man tager let på sin samvittighed. Hvad mener De ellers om det?"

Palle Ib stirrede dybsindigt ned i dækket og sagde: "Hvad man ikke har set, skal man tage sig i agt for at høre. Har Niels Ilde fået onde ord, som han har givet lussinger, så får han en stor regning at opgøre. For resten tror jeg, at hele historien er løgn fra ende til anden; jeg har også kendt Halvor Johnsen."

"Førte De kutteren dengang?"

"Javel gjorde jeg så," brummede Palle Ib; "og Halvor Johnsen husker jeg meget godt. Han var noget af en springfyr og aldrig fornøjet i tjenesten. Aftenen før han gik i land, havde jeg givet ham en visker; ventelig var det af den grund, han rømmede kutteren med dens eget fartøj og gik om bord i russeren. Halvor Johnsen – –"

"En sejler ret forude, hr. assistent!" brummede en dyb stemme.

Vi fo'r begge op, og Niels Ildes svære, mørke skikkelse stod lige bag ved os. Han havde upåtvivlelig hørt Halvor Johnsens navn blive nævnet; for hans ansigt var blegt, og dets skulende udtryk trådte i dette øjeblik endnu stærkere frem.

Palle Ib snappede kikkerten med en ed og stirrede ud over rælingen.

Jeg fulgte retningen af kikkerten, og omtrent tre fjerdingvej forude så vi i nordvest skonnertens elegante rejsning og kridhvide sejl, som næsten hang døde ned.

"Nu har vi den!" brummede Palle Ib og gned sine hænder med en veltilfreds mine. "Om en halv time har vi ikke en hatfuld vind mere. Lad dem gøre fartøjet klar, Niels, og sig til Hans, at han holder sig rede; du og han får trække på åren."

Niels kastede et mørkt blik ud mod den fintbyggede skonnert; derpå stak han hænderne i lommen og sagde:

"Assistenten må have mig undskyldt; jeg tager ingen åre i dag."

"Plager den lede satan dig, Niels?" råbte Palle Ib hidsigt. "Hvad skal de optøjer betyde!"

"Assistenten må have mig undskyldt," sagde Niels Ilde og tog med en tvær mine den ene hånd op af lommen for at føre den til kasketskyggen; "men jeg har fået sådan et værk i den venstre skulder, at jeg ikke kan røre armen."

"Det er nok kommet flyvende på dig," sagde Palle Ib spydigt.

"Ja, det er så, hr. assistent!" sagde Niels. "For det er flyvegigt, skal jeg sige os. Det flyver på, men det kryber af, det skab. Ret nu får vi forandring i vejret."

"Så lad Hans Torden og Ole Skalle gå i fartøjet!" sagde Palle Ib ærgerlig og vendte sig fra ham. "Selv kan du skrubbe dig ned og skrubbe din skulder med værk."

"Tak, hr. assistent!" sagde Niels Ilde med et hæsligt blik i sine ondskabsfulde øjne. "Men mod det værk, jeg har i dag, hjælper al verdens værk lige så meget som en dråbe i Helvede; det går kun over i solskin."

"Hvad fanden mente han med den passiar?" spurgte Palle Ib og så efter Niels, der drev forud for at meddele folkene den givne ordre. "Lige så meget som en dråbe i helvede," sagde han. "Næsten skulle jeg tro, at De har ret, og at han går omkring med mørke syner. Han ser ilde ud i dag, og er derhos dobbelt så studs som sædvanlig – der må være noget i vejen med ham."

"Hed den kaptajn, som blev dræbt i Shanghai, ikke Jensen?" spurgte jeg. "Jeg syntes Lars Hansen kaldte ham således."

"Jovel gjorde han," sagde Palle Ib. "Jeg kendte ham godt; en stolt gut, men hård mod sine folk, som Satan selv. Der var ingen, der fik lov til at stikke hænderne i lommen, når de talte

til ham. Han har sin familie endnu inde i København, så vidt jeg ved."

"Jeg er overbevist om," sagde jeg, "at Niels Ilde har haft noget med det drab at gøre og måske med et til. Man kan jo se, at det menneske går om med noget, som tynger ham."

"Bedst er det at lade, som man ikke mærker noget," sagde Palle Ib og rejste sig. "Halvkvædet vise kan nok forstås; men under den føres ingen mand til galgen. Ret nu er de klare ved fartøjet. Vil De med, hr. professor? Eller vil De blive om bord og drikke skaller med Niels Ilde?"

Da jeg ikke så nogen rimelig grund til denne forlystelse, og da jeg tilmed mindedes Lars Hansens ord i Tisvilde skov, modtog jeg det første tilbud, og steg tillige med Palle Ib og betjenten i det lette fartøj, som gyngede ved vor styrbords side. Lige i det øjeblik, vi kastede los, og lige som årerne sænkede deres skarpe blade første gang i vandet, stak Niels Ilde hovedet op af lugen og knyttede hånden ad os med et sådant udtryk af had og forbitrelse i sit ansigt, at jeg stødte til Palle Ib, som sad til rors. Han vendte hovedet, men i samme øjeblik havde Niels hånden til huen og forsvandt i lukafet. Palle knuste en ed mellem tænderne, lagde roret til bagbord, og nu gled vi med raske åretag hen over Kattegattet.

Alt som vi nærmede os skonnerten, lagde jeg mærke til, at Hans og Ole hviskende meddelte hinanden deres bemærkninger, idet de ofte, til ærgrelse for Palle Ib, vendte hovederne, som om de målte distancen og ventede at se nogen om bord; men jo tydeligere dens lange, smalle skrog og smækre rejsning tegnede sig for os, desto mere lagde vi mærke til, at intet liv rørte sig om bord. Den lå nu omtrent en halv mil fra os

med nedhængende, døde sejl, men hverken ved rattet eller forude mærkede man det mindste spor til, at et fartøj nærmede sig, ja ikke engang skibshunden lod sin røst høre – som et dødt skib flød det på vandet.

Pludselig drejede John hovedet, stak hånden i vejret, som for at prøve vinden og udbrød med en ed: "Der har vi den! Nu kan vi vende næsen hjemad, hr. assistent!"

"Endnu ikke," sagde Palle Ib roligt og føjede til: "Hal ud, manne, i djævelens skind og ben!"

Ole og Hans lagde sig på årerne; men det var for silde. Den tykke banke, der længe havde stået ubevægelig imod vest, syntes med ét at få liv og forvandle sig til et halvt gennemsigtigt, gråguld, skytæppe, der foldede sig ud over havet. Som en uhyre skylavine rullede den frem, ligesom båret af bølgernes toppe, og få øjeblikke efter væltede den ind over skonnertens rejsning, indhyllede dens skrog og skjulte den for vore blikke. Kun svag brise rejste sig som forløber for den alt opslugende havguse, hvis yderste bræmme dannede sælsomt udtungede tågefrynser, der, vekslende i form, erobrede havet lige for vore øjne. Få øjeblikke efter var også vi inde i den – tågeskyerne lagde sig rundt om os, kolde, klamme, dækkende og tilslørende alt, forvildende hver kurs og bindende selv det skarpeste øje, og kort efter var også kutteren forsvundet for vort blik. Så pludseligt og uventet kom den, så tæt og uigennemtrængelig var den, at folkene holdt på årerne uden at afvente nogen kommando fra Palle Ib, der arrigt råbte: "Hvad djævlen glor i efter? Hal ud, for satan! Jeg skal nok holde kursen! Læg jer på årerne, folk!"

Folkene så uvisse på hinanden; men uvilkårligt adlød de Palle Ibs barske tilråb, og årerne sænkede sig atter i vandet, men ikke så livligt som før. En stund gled vi således frem gennem tågen i spændt forventning, lyttende efter den svageste lyd, der kunne lede vor kurs; men alt var dødstille, tågen knugede sig tættere og klammere omkring os, og kun en enkelt måge, der ilsomt søgte mod land, angav ved sine skærende skrig, at den på sin enlige flugt havde følt sig overrasket af os. Da hørte vi fra det fjerne en langtrukken, hul tuden, ikke ulig den, som vogteren i gamle dage lod høre fra blegdammene, og jeg sagde: "Vi må have skonnerten agter for os; det var skibshunden, der tudede."

Atter holdt folkene på årerne, og Palle Ib udbrød: "Den hund har jeg hørt før, hr. professor! Han hedder Niels Ilde; jeg kender hans tudehorn på røsten. Om lidt hører vi nok skibsklokke fra skonnerten – ro væk, manne!"

Hans og Ole vekslede et betydningsfuldt blik, mens de på ny lagde årerne i vandet. Palle Ib så ud, som han kunne æde skonnerten, hvis han traf den, men John udbrød: "Han holder nok sin knevl i, hr. assistent, kender jeg ham ret. Der er flere øren, som hører grant end vore. Vi kan rende lige under hans spryd uden at blive ham va'r."

Palle Ib tav og stirrede lige ud for sig; men pludselig spyttede han skråen ud, lagde roret hårdt i borde med den indholdsrige bemærkning: "Djævlen gale i det!"

Atter hørte vi den hule, langtrukne tuden, som gav et alt for tydeligt bevis på, hvor langt vi havde fjernet os fra kutteren uden at nå vort mål. Hans og Ole trak flinkt på årerne; men alligevel var det en mislig sag at ro efter lyden alene, og dog var der ikke andet at gøre. Med korte mellemrum, men bestandig

tydeligere lød den hule, klagende tuden fra kutterens dæk, og i den kolde, klamme havguse med dens grågule belysning var der i denne melankolske lyd en særegen klang, som var det hunde, der tudede over et lig. Endelig var vi kutteren så nær, at vi kunne skimte dens skrog, og lige idet Palle Ib lagde til, hørte vi den fjerne klang af en skibsklokkes toner lyde hen over vandet. Palle Ib rejste sig, spyttede agterud og sagde: "Nu fik de munden på gang!" Dermed entrede han op på kutterens dæk, og våd og forfrossen fulgte jeg hans eksempel.

Lige så livligt som det dagen i forvejen havde været at stryge hen over Kattegattets bølger, mens vinden sang i takkelagen, og søerne i sprøjtende skum brødes foran kutterens bov, lige så dødt og melankolsk var det nu at ligge stille i den hule dønning, mens havgusen hyllede fartøj, land og hav i sit klamme, grågule dække, for snart efter i tunge dråber at dryppe ned fra sejl og tovværk. Vindstille er altid en kedelig sag til søs; men vindstille og tåge, det er utåleligt. Forgæves spejdede jeg ud i det grå skydække for at finde en eller anden lysere rift, der kunne bringe vind; forgæves fløjtede Palle Ib og bankede på masten – tågen syntes tværtimod al blive tættere og tættere, så at det til sidst så ud, som om kutterens rejsning var forkortet til det halve. Palle Ib havde lagt sin nu unyttige ven, kikkerten, og gik med korslagte arme og et arrigt ansigt frem og tilbage på den styrbords side, mens John med hænderne på ryggen foretog den samme manøvre til bagbord. Folkene krøb sammen forude, og selv sad jeg under lugen på kahytstrappens øverste trin og lyttede til en sagte brasen fra kabyssen, som på en glædelig måde forkyndte, at Hans Torden var i færd med at riste flæsk ligesom den foregående dag. Endelig var hans gastronomiske

forberedelser til ende, og trylleordet "skafning" skaffede vel for øjeblikket en blidere stemning til veje; men da beskøjterne, de gule ærter og flæsket tillige med en ekstra ranzon rom var gået al kødets gang, indfandt kedsomhedens tågeagtige spøgelse sig på ny og drev os op på dækket, hvor vi langsomt svingede frem og tilbage, ikke ulig tre penduler, som sættes i gang af den samme bevægende kraft.

Pludselig standsede Palle Ib, betragtede mit modfaldne ansigt og spurgte med fortvivlet ro: "Kan De pilke torsk, hr. professor?"

Jeg meddelte ham så vidtløftigt som muligt, at jeg flere gange havde haft lejlighed til at iagttage denne idræt ved Langebro og på Toldboden, samt at jeg antog, at det under de givne omstændigheder kunne være en sand fornøjelse.

"Vi har ingen pilke om bord," sagde Palle Ib og vendte sig fra mig, "ellers kunne vi pilke torsk."

Atter svingede de tre penduler hen over dækket fra roret til spillet og fra spillet til roret, hvert sættende sine egne tankehjul i kedsommelig bevægelse; men for mig havde Palle Ibs ord åbnet en hidtil ikke kendt idérække, der strakte sig lige fra urindvånernes "pilkesænke" til ulkene på Langebro, og uvilkårligt gentog jeg ved mig selv den uomstødelige sandhed, der lå i Palle Ibs ord: "Hvis vi havde pilke om bord, kunne vi pilke torsk." Jeg må vel til slutning have udtalt eller udnynnet disse ord; for Hans Torden, der strøg mig forbi på en af mine svingninger, tog til hatten og sagde: "Hvad behager?"

Jeg meddelte ham trylleformularen tillige med mine erfaringer fra Toldboden, og til min store glæde mente Hans, at der vist lå nogle pilkesnører i Hans og Ole Skalles skibskister,

men at de nødigt ville frem med dem, da han vidste, at assistenten ikke kunne lide, at folkene pilkede om bord. Hurtigt meddelte jeg Palle Ib dette interessante fund, og hvad han ikke kunne tillade folkene, syntes han, under de for hånden værende omstændigheder at burde tillade sig selv og mig, og snart havde vi hver sin pilk i gang, idet jeg med fortvivlet nøjagtighed efterlignede Palle Ibs taktfaste ryk og tålmodigt halede den ene store dusk blæretang efter den anden op på kutterens dæk. Jeg stod længst forude, temmelig nær ved lugen til folkenes lukaf, og endelig lykkedes det mig til min store forbavselse at hale en temmelig stor torsk indenbords. Idet jeg ville fri den fra krogen, trådte Niels Ilde pludselig hen til mig og sagde:

"Med forlov! De tager så akavet på den. Jeg får nok hjælpe Dem en kende."

Inden jeg kunne forhindre det, greb han den sprællende fisk og rev med et hårdt ryk den tvehagede krog så heftigt ud, at både øjne og indvolde fulgte med. Derpå huggede han med en modbydelig ed dens hoved mod rælingen, så at blodet sprøjtede mig lige i ansigtet.

"Skammer De Dem ikke over at handle således?" sagde jeg forbitret, idet jeg betragtede det mishandlede dyr, som vred sig ved mine fødder, og endnu i dødskampen drog lange strimer af blod hen ad dækket.

"Sådan et bæst har ingen følelse," brummede Niels Ilde med et udtryk af grumhed i sine blodskudte øjne. "Det er jo ikke noget menneske."

"Det lider lige så meget som et menneske; ja måske mere," sagde jeg harmfuldt; "og et menneske ville De vel ikke behandle således?"

"Det kom ganske an på, hvem det var," sagde Niels Ilde; "det kunne nok være, at der var dem, jeg ønskede at drikke sådan en skalle."

"Så skal De også stå til ansvar for det på den yderste dag," sagde jeg og så ham lige ind i øjnene. "På den er der ingen, som går ram forbi."

Han blegnede, idet jeg sagde disse ord, og trådte et skridt tilbage; men han fattede sig hurtigt og sagde med en rå latter, som dog forekom mig lidt tvungen: "Det præstepræk kan man proppe børn og gamle kællinger med. Der er ikke nogen yderste dag, hverken for Dem eller mig. Den mand, der får sådan en skalle, står aldrig op; han er så død, som den torsk der!" Og med disse ord sparkede han fisken hen ad dækket.

"Da ved jeg dog én, som er stået op igen," bemærkede jeg.

"Så har professoren måske været i Himmerige?" sagde han med et spottende grin, men blev dog bleg i det samme.

"Nej," sagde jeg roligt. "Jeg tænkte ikke på dem, der opstår i Himmelen, men på de døde, der kommer igen allerede her på Jorden."

Han stirrede på mig med et udtryk af skræk i sit ellers så vilde ansigt og sagde i en næsten lav tone: "Så De kanske noget derude?"

Lige i det samme tonede skonnertens skibsklokke klarere og tydeligere end nogen sinde før. Dens afmålte, dumpe slag lød i dette øjeblik som ligklokken i de katolske lande, og jeg så, at der gik en skælven gennem ham.

"Nej, Niels Ilde," sagde jeg, "jeg så intet derude. Skonnerten lå så stille, som kunne det være dødssejleren selv; men det kunne dog være, at den sendte et bud, når De mindst ventede det. Så

kan De huske mig, og måske hitte ud af, hvad jeg mener med de døde, som opstår på Jorden."

Han tumlede tilbage; men rettede sig pludselig, som ved en kraftanstrengelse, og sendte mig et rasende blik, idet han knyttede sine hænder.

"Vogt Dem!" sagde jeg dirrende af forbitrelse, for han gjorde en håndbevægelse, som om han ville slå. "Det kommer op i tø, som lægges ned i sne, og tågen ligger ikke hver dag over vandene."

Med disse ord rev jeg min pilk til mig og gik agterud til Palle Ib, hvor jeg mente at finde en sikrere ankerplads. Men længe efter så jeg endnu Niels Ildes mørke skikkelse stå forude og stirre hen efter mig, og mens jeg mekanisk halede den tunge blypilk til mig og atter lod den synke, tænkte jeg på, hvor uhyggeligt hans blik havde mødt mit, og hvordan jeg næsten mod min vilje var kommet til at sige de sidste truende ord. Det var, som om en anden havde talt igennem mig.

Timerne sneg sig således hen i tung og trykkende stilhed, der kun blev afbrudt, snart af den tungsindige klemten fra skonnerten, snart af de klagende toner af tudehornet, som Ole Skalle trakterede med en virtuositet og lungestyrke, som ikke gav Niels Ildes noget efter. Endelig havde vi med stort besvær pilket nogle forvildede torsk, og omtrent ved solnedgang viste Hans Tordens glade ansigt sig atter i tågen og meldte på ny, at der skulle skaffes. Atter klavrede jeg ned i den lille, lumre kahyt, hvor Hans havde dækket bordet med sin sædvanlige omhu, og nu med et bredt grin indbar vor tarvelige fangst i dens forandrede skikkelse – da stak Palle Ib sit hoved ned gennem

lugen og råbte: "Kom herop, hr. professor! Her er noget, som De kun får at se én gang."

Jeg entrede atter op, og i sandhed, det syn, som nu viste sig for mig, var lige så ejendommeligt i sin art, som spøgelsesagtigt i sin virkning. Langt ude i horisonten lå i nordvest en tågesløret, blodrød kugle, som svømmede den på vandet, og rundt om denne sås endnu tre andre, lige så store, men mattere halvsole, der sendte store, brandrøde, vifteformigt spredte stråler højt op gennem luften. Tågen selv skiftede farve derved; fra grågul var den gået over til brandrød. Den lugtede af svovl, og idet den synkende sols matte stråler brødes igennem den, virrede det i tågemasserne, der på sine steder oplystes stærkere, på andre svagere, så at der dannedes lysere og mørkere partier, der tog sig ud, som om gigantiske, men ubestemt formede skikkelser væltede sig i luften. Efterhånden som Solen sank, tabte disse atter deres farver, smeltede sammen og forsvandt i hinanden, og nu blev der kun et ensartet, brandgult skær tilbage, som rasede der langt ude mod vest en uhyre ildebrand, der væltede sine røgskyer imod os. Lidt efter lidt tabte himlen dette uhyggelige udseende, der i troperne siges at tyde på jordskælv, og tågen antog atter sit grålige, ensartede præg. Men illusionen havde været så stærk, og den hele fremtoning så uhyggelig, at jeg virkelig troede at spore brandlugt, og sagde dette til Palle Ib.

"Det siger intet, hr. professor!" svarede han. "Vi sporer så tit den lugt, når brandtågerne kommer. I dag har vi kunnet skære den med en kniv; men om en halv time, tænker jeg, at den letter."

"Tror De?"

"Så kommer Månen op, og den æder tågen, som var det røg. Ventelig får vi kuling af nordost, og i morgen har vi frisk kuling og klar luft, så sandt jeg hedder Palle Ib."

"Jeg synes, brandlugten tager til," bemærkede jeg.

"Det er det sidste stød af Djævelens regimente, hr. professor!" sagde Palle Ib og tørrede sine våde bakkenbarter med sit ærme. "Jo mere hun knuger sig sammen, før hun skal lette, desto værre stinker hun. Kom nu ned og lad os se, om der er orm i torsken; det er *De* jo mand for."

Med disse ord dukkede Palle Ib sig ned under lugen, og snart havde vi i den lave kahyt glemt tågesynerne fra dækket.

"Sig mig, Palle," sagde jeg, da vi havde ladet fisken vederfares fuld retfærdighed og nu ved et glas grog drøftede søen og dens fremtoninger, "har De nogen sinde på Deres togter hørt noget om dødssejleren? Jeg kom til at tænke på den, da jeg stod deroppe og så Solen gå ned."

"Det var s'gu kuriøst," sagde Palle Ib; "for jeg tænkte ret det selv samme. Ventelig er det i et sådant vejr, at man skal blive overhalet af den. Desuden har vi fuldmåne i aften."

"Fuldmåne?" gentog jeg overrasket. "Er det virkelig fuldmåne i aften?"

"Bliver professoren så forundret over det?" sagde Palle Ib. "Hun skal drikke sig fuld én gang om måneden, det er jo naturens orden; i denne måned gør hun det to gange; så er ånderne løse, siger man."

"Å, jeg kom blot til at tænke på noget," sagde jeg. "Viser dødssejleren sig da helst ved fuldmåne?"

"Kun ved fuldmåne," sagde Palle Ib med overbevisning, "og helst i de store farvande. Sådan en skude, som rummer alle de

sømænds sjæle, der er faret heden på søen, kan ikke gå i vore småvande, dertil stikker den alt for dybt. Jeg ved nu godt," vedblev han, "at i vore dage er der næsten ingen, der tror på det slags krøniker, som man dog ikke skal fornægte, fordi man ikke har set det med sine egne øjne. Min farfader fo'r som styrmand i det asiatiske kompagnis tjeneste, og en aften just som de lå og drev for vindstille inde under Kap, kom der en svær tåge fra land og svøbte sig så tæt om dem, at de ikke kunne se deres egne mærseræer. Min farfader sad nede i kahytten tillige med kaptajnen i en jævn passiar, ligesom vi sidder her; for der var jo ikke andet at bestille. Der var ingen sejler, hverken fjern eller nær, i det mindste var der ingen, før tågen kom. Nu, sådan som de sidder allerbedst, siger kaptajnen: 'Hvad fanden er det for et fartøj, der sætter sin jolle i søen?' Min farfader lyttede, og han sagde mig, at han ganske tydeligt hørte, hvorledes det peb i bommene, da de firede fartøjet ned, og hvordan det væltede i vandet for dem. Så siger kaptajnen: 'Hør du!' siger han, 'dette hersens holder jeg ikke af. Har du observeret nogen sejler fra dækket? For jeg har det, tordne mig, ikke!'– Så siger min farfader – –" På dette spændende sted gjorde Palle Ib et ophold og ville lange til romflasken; men han kom ikke videre end til at tage proppen af; for lige i det samme hørte vi den pibende lyd af bommene, idet et fartøj firedes ned, og kort efter det dumpe plask, da dets bund tørnede mod vandets overflade.

"Djævlen stå i det!" udbrød Palle Ib og satte proppen i. "Tror jeg ikke, skonnerten sætter sit fartøj ud lige for næsen af os?"

"Ja, når det blot er skonnerten!" hviskede John med lav stemme og skottede gennem halvmørket hen til lugen.

"Hvem djævlen skulle det ellers være?" brummede Palle Ib og rejste sig. "Så, nu lægger de årerne i vandet! Lad os høre, om de hiver noget i fartøjet."

Vi lyttede alle med tilbagetrængt åndedræt, men hørte ikke andet end de fjerne, taktfaste åreslag af et fartøj, der øjensynlig nærmede sig os.

"De fører seks årer, hr. assistent!" sagde John endelig efter en pause.

"Ja, de gør så!" sagde Palle Ib, idet han opmærksomt lyttede efter. "Kun undrer det mig, at de tager så let på dem. Hør, hvor de falder glat i vandet."

"Ventelig har de viklet blår om toldene," sagde John, "og vil luske sig forbi os i tågen."

"Passiar, John!" svarede Palle Ib. "De kommer jo klods på os. Om et øjeblik må vi ha' dem ret for boven af os; jeg synes jeg hører stemmer."

Vi lyttede, men hørte kun en mumlende susen eller plasken, der bares gennem luften forude, og lige så godt kunne være spillet af bølgerne mod kutterens bov. Derimod lød åretagene nu ganske nær, men alligevel underligt dæmpede. I det samme kom Hans ind for at tænde lampen.

"Hvorfor satan prajer I ikke det fartøj?" spurgte Palle Ib.

"Det er ikke mig, som har vagt," sagde Hans og tog ærbødigt til hatten.

"Hvem er det da, der snuer deroppe?"

"Niels Ilde har vagten, hr. assistent!" sagde Hans.

"Så skrub op, og bed ham bruge sine glugger!" sagde Palle Ib. "Kom så ned og bring melding."

"Hvem der?" klang det i det samme oppe fra dækket; men det var ikke Niels Ildes stemme.

Ligesom hans Torden forsvandt op ad kahytstrappen, hørte vi, hvorledes det kommende fartøj lagde sine årer ind. Derpå gled det stille og lydløst langs kutterens side; men idet det tørnede mod os, hørtes der intet stød – det var, som om dets ræling var overtrukket med filt, så blødt og lydløst gled det hen langs styrbords side.

"Død og helvede!" råbte Palle Ib og snappede en huggert, som hang under dæksbjælken. "Jeg tror, min salighed, at de vil smugle om bord på en kongelig toldkutter!"

Betjenten og jeg rejste os ligeledes, begge grebet af en underlig, uhyggelig fornemmelse. I det samme kom Hans tumlende ned, mere på hovedet end på benene. Han havde tabt sin hat deroppe, og håret hang i uordentlige tjavser ned om hans ansigt, der havde et forvildet udtryk. Han tørnede forover mod bordet, så lang han var; men Palle Ib greb ham ved skuldrene, rystede ham op og råbte: "Rider Satan dig, Hans! Hvad er det for et fartøj?"

Hans Torden var bleg af skræk, og den blå stribe på hans kind sås i dette øjeblik tydeligere end nogen sinde. Tænderne klaprede i munden på ham; men endelig fik han samlet sig så meget, at han kunne sige: "Det er ikke noget fartøj, hr. assistent!"

Palle Ib tumlede tilbage og lod for et øjeblik huggerten synke; men pludselig hævede han den igen og råbte med en truende bevægelse: "Fanden stå i din krop, Hans Torden! Tror jeg ikke, du begynder at lære mytteri af Niels Ilde? Sig straks, hvad det var for et fartøj, ellers har du, så sandt jeg hedder Palle Ib,

kutterens dæk under dig for sidste gang i nat! Hørte du ikke selv det fartøj, der kom?"

"Jo, hr. assistent!" sagde Hans med dirrende stemme. "Men det var ikke noget fartøj. Tågen er i færd med at lette, og vi kan se over tre kabellængder til alle sider; men der er ikke mere fartøj end bag på min hånd."

"Sludder, din slubbert!" råbte Palle Ib. "Vil du gøre nar ad mig? Sig straks, hvad det er for et fartøj!"

"Gud hjælpe mig, hr. assistent!" råbte Hans og tog for sig. "Der er intet fartøj! Ligesom jeg stak hovedet op af lugen, hørte jeg det lægge til ved vor styrbords bov, og i det samme så jeg en tågeklat komme op over rælingen og trække over dækket agter. Da var det, som om noget slog hatten af hovedet på mig. Niels Ilde – –"

"Passiar, din dosmer!" råbte Palle Ib og kastede Hans til side. "Lad mig komme forbi og se på de løjer, I har for deroppe."

Med disse ord sprang Palle Ib med huggerten i hånden op ad trappen, og i næste øjeblik hørte vi et tungt fald på dækket. John og jeg fulgte efter, og da vi kom op, så vi Palle Ib ligge, så lang han var, mens huggerten var fløjet ham langt ud af hånden. Et par alen fra lugen lå Niels Ilde udstrakt på dækket med knyttede hænder og vildt opspilede øjne. Det var over ham, at Palle Ib var styrtet; men med undtagelse af Niels, var der ellers intet usædvanligt. Tågen havde ganske rigtigt lettet betydeligt, Månen stod i sin opgang som en stor rødlig skive på den østlige horisont. Der begyndte at komme lidt luft i sejlene, og forude stod folkene, som om de endnu spejdede efter noget.

"Hej der forude, manne!" råbte Palle Ib, ikke blidere stemt ved sit fald. "Går fartøjet tilbage til skonnerten?"

"Der er ikke noget fartøj, hr. assistent!" lød Ole Skalles dybe stemme.

"Så, i helvedes skind og ben, så lang mig en pøs, I dosmer-asener!" råbte Palle Ib, næsten kvalt af forbitrelse over at få det samme lakoniske svar.

Hans kom springende med en pøs, og Palle Ib slog dens indhold med en sådan kraft lige i ansigtet på Niels Ilde, at denne fortumlet satte sig over ende, idet han udbrød: "Hvor er fartøjet? Hvor er kaptajnen?"

"Passiar, Niels!" sagde Palle Ib og bøjede sig over ham. "Der er ingen kaptajn her! Kender du mig?"

"Hvor er kaptajnen?" stønnede Niels Ilde med hæs stemme og lod sit forvildede blik løbe rundt til alle sider. "Så I ham?"

"Stik ned i kahytten, Jans, og lang mig den flaske rom op, som står på bordet!" sagde Palle Ib, mens han opmærksomt betragtede Niels Ildes dødblege ansigt; "han snakker i vildelse. – Drik det!" føjede han til, da Hans kort efter kom farende med flasken og et snapseglas.

Medicinen gjorde en overraskende virkning. Næppe havde Niels Ilde sunket den sidste dråbe, før han kom på benene og med usikker stemme lallede, idet han ravede som en drukken mand: "Tak, hr. assistent! Nu går den igen!"

"Stop, Niels!" sagde Palle Ib og greb ham ved armen. "Du behøver ikke at være så hastig med at liste forud! Hvordan fanden kommer du til at ligge ved roret?"

"Det kom sådan over mig," sagde Niels og undveg skulende Palle Ibs blik. "Det er sådan et slags faldende syge, hr. assistent."

"Det ved jeg aldrig, at du har haft før, Niels," bemærkede Palle Ib. "Hvad var det for et fartøj, der kom?"

"Fartøj?" sagde Niels Ilde med en tilsyneladende dum mine. "Kom her et fartøj, hr. assistent?"

"Ja, fanden gale mig, gjorde der så!" bruste Palle Ib atter op. "Hvad var det for en kaptajn, du snakkede om?"

Farven veg atter fra Niels Ildes kinder; men han betvang sig og sagde med sit sædvanlige brutale udtryk: "Kaptajn? Har jeg talt om en kaptajn? Det må være sket i vildelse, hr. assistent; jeg ved ikke af nogen kaptajn."

"Hvordan kom du da til at ligge her agter? Du havde jo vagt forude," fortsatte Palle Ib.

"De må ha' mig undskyldt, hr. assistent!" svarede Niels og sænkede hovedet et øjeblik. "Jeg har været syg lige fra i morges og gået med kolden i kroppen. Før det sådan kommer over mig, bliver jeg altid urolig i blodet, skal jeg sige Dem, og så er jeg vel gået agter, kan jeg tænke. Vel var det, at jeg ikke gik udenbords."

"Ja vist, din løgnhals!" mumlede Palle Ib, da Niels atter drev forud. "Så havde man da været af med dig med det samme! – Gå forud, Hans," føjede han til, "og tag vagten for den mand! Han kan gå ned og lægge sig, kan du sige ham; vi har ingen brug for folk med den faldende syge her på kutteren. Nu lufter hun en kende op; om en halv time har vi vind, hr. professor."

Atter krøb vi ned i kahytten, og da vi havde bænket os, spurgte jeg: "Hvad blev det så til med dødssejleren, Palle?"

Palle Ib så på mig med et underligt blik og sagde langsomt: "Hvad det blev til? Ja, nu kan jeg spare professoren for al vidtløftig passiar. Det blev til det, De så deroppe. Alt, lige så grangiveligt, som min farfader fortalte det – før troede jeg sgu, historien var løgn."

"Ja, hvad mener De?" spurgte jeg. "Vi så jo egentlig ingenting."

"Det har De ret i!" brummede Palle Ib. "Vi så ingenting; og ham, som det gjaldt, forstår at sætte lås for bøtten. Tror De, at det var for løjers skyld, han lå og vrøvlede om kaptajnen. Han har fået melding, har han."

"Hvad mener De?"

"Hør!" sagde Palle Ib. "De kan nu gerne grine ad mig og har på en vis måde lov til det; men De skal se, at jeg får ret. Sådant noget kommer ikke forgæves; det var hans forrige kaptajn, der kaldte ham."

"Å, hvor kan De tro sligt, Palle!" udbrød jeg. "Rimeligvis har det været skonnerten, som har sat sit fartøj i vandet, og er roet os forbi, skjult af tågen."

"Javist!" sagde Palle Ib med et betydningsfuldt blik og nippede til sit glas. "Nej, det var fanden ikke skonnertens fartøj, det."

"Nej, det var det ikke!" sagde John og styrkede sin grog.

"Ja, hvad var det da?" spurgte jeg. "Noget må det jo have været."

"Nej, det er netop det, det ikke var," sagde Palle Ib. "Var det noget, måtte vi have hørt det gå, ligesom det kom; men det var borte i et nu – ganske, som min farfader fortalte det."

"Lad os da høre det, Palle!"

Palle Ib miksede sit glas og sagde: "Ja, egentlig er der intet videre at fortælle. De hørte fartøjet komme på samme måde, som vi, og da de sprang op på dækket, var der ingenting; men agterude lå anden styrmand som død henne ved rattet. Da de fik liv i ham, snakkede han om, at han havde set et stort fartøj

komme roende gennem tågen hen imod skibet. Det var som spindelvæv i planker og bund, men dets spanter og tofter var sat sammen af dødningeben på hver en led. På tofterne sad fire indtørrede lig og roede med kistefjæle, og agter styrede kaptajnen med liglagen om skuldrene, en livagtig dødning, på det nær, at han kunne kende hans ansigt, som den kaptajns, han sidst havde faret med. Han ville råbe om hjælp, men var ikke i stand til at få mælet, og lige idet fartøjet tørnede mod skibet, løste det sig op, sank og var borte med det samme. Kun kaptajnen gled om bord som en skygge, tog ham i hånden og sagde noget i et sprog, som han ikke forstod. Da blev alt sort for hans øjne, og han vågnede først i sin køje. Den næste dag havde han den gule feber, på den tredje var han død; men han tog følge med sig – de havde kun en tredjedel af besætningen tilbage, da de nåede hjem."

"Det hele lader sig forklare ganske let," bemærkede jeg. "Tågerne fra land har naturligvis bragt sygdommen med sig, og rimeligvis har han allerede haft et febersyn, da han stod på dækket."

"Ja, hver kan jo tro sit!" sagde Palle Ib og tømte sit glas; "men der har været torden i luften lige fra i morges, og jeg har en fornemmelse af, at det vil slå ned et eller andet sted, hvad det nu bliver. Du har da ikke kastet tannen på gulvet, da du pudsede lampen, John? Her lugter så forbandet brændt. Se efter, om det ikke ulmer i halmmåtten!"

John dukkede sig ned under bordet og sagde: "Hans må ha'e svedet noget i kabyssen; måtten fejler ingenting."

"Vi får vist snart vind," sagde Palle Ib og rejste sig. "Jeg kan mærke, at det trækker gennem lugen. Skal vi gå op, hr.

professor? Det nytter ikke at grublisere over det længere."

Vi rejste os – da hørte vi larm og råb forude, tunge trin trampede hen over dækket, og Hans Torden kom styrtende ned, næsten lige så hovedkulds som første gang.

"Hvad er der nu?" spurgte Palle Ib.

"Ild i skonnerten, hr. assistent!" sagde Hans med hånden til hatten.

Det gav et sæt i mig; for også jeg havde haft den underlige, trykkende fornemmelse af noget uvejrsvangert, noget, som ville komme – jeg vidste ikke selv, hvorfra.

"Død og plage! Er du vis på, at det er skonnerten?" spurgte Palle Ib, og snappede kikkerten fra slagbænken.

"Enten den eller et andet fartøj til luvart af os," sagde Hans. "Nøjagtigt kan jeg ikke observere det, desformedelst at luften endnu er for tyk; men røgen kommer ret forude, og der er lysning i luften på det sted, hvor skonnerten drev i formiddags."

"Har vi vind til at nå ham?" spurgte Palle Ib hurtigt.

"Knapt nok endnu," sagde Hans; "men det frisker mere og mere op."

I et spring var Palle Ib på dækket, og vi andre var ikke sene til at følge hans eksempel. Rundt om i horisonten lå endnu tunge tågemasser, men de veg tilbage og fortyndedes mere og mere for den opgående månes lysende skive, der allerede nu havde kraft til i matte sølvstænk at kaste sine stråler hen over bølgerne. Brandlugten var umiskendelig, og langt ude i nordvest så vi et svagt gulrødt skær, som var en ny måne imod naturens orden i færd med at stige op over vandene. Sejlene begyndte at fyldes, og vandets riplen foran boven forkyndte, at der kom gang i farten; men endnu kunne vi ikke tænke på at nå

op mod det brændende fartøj. Folkene stod forude ved spillet, hvert ansigt havde et spændt udtryk, men i Niels Ildes læste jeg en trodsig ro, parret med et udtryk af skadefryd, idet jeg nærmede mig. Han så ud som en mand, der smilende sørger over, at hans dødsfjende ligger for døden.

"Hold fartøjet klart, manne! Tag roret, John, og hold hende så tæt til vinden, som muligt!" kommanderede Palle Ib, endnu med kikkerten for øjet. "Gud hjælpe mig, er det ikke skonnerten, der brænder!"

"Kan De se den?"

"Nej, men lysningen tager til, og det flakker i tågen. Ilden har endnu ikke nået rejsningen, dertil ligger skæret for lavt; men de har den i lasten. Jeg synes røgen lugter af brændt bomuld."

Jeg måtte give Palle ret, og han vedblev: "Så hjælpe Gud ham! Han kan gå til bunds, før vi kan give ham en håndsrækning. Måske var det dog skonnertens fartøj, der gik fra borde."

"Er da bomuld så farlig?"

"Det er det værste kram af alt," sagde Palle Ib; "jeg sejler lige så gerne med ulæsket kalk, som med det. Er den fugtig, skal den brænde, hvordan fanden de så stuver den. De kan sejle med ild i lasten, uden at en kat ved besked om det."

"Kan De da ikke kvæle den ved at lægge lugerne over?"

"Det hjælper kun lidt," svarede Palle, "og her må ilden allerede have ædt sig vej. Får den først rigtig luft, vider bomulden sig ud og sprænger skroget fra hinanden, som var det en nøddeskal. Havde vi blot en kende vind!" Og Palle Ib fløjtede, mens han kløede masten på agterkant.

Denne gang syntes luftens ånder at adlyde formularen. Et vindstød, der fik månens svage sølvstribe til at sitre, fo'r hen

over vandet og fyldte sejlene i et nu. Kutteren tog fart, et nyt vindstød fulgte efter, vi krængede over i læ, og i det samme splittedes tågemasserne forude, idet de som uhyre bolde rullede hen over havets overflade. Det var et imponerende, men rystende syn, som de hidtil havde skjult for vort blik. Skonnertens slanke skrog og smækre rejsning steg pludseligt frem for os som ved et trylleslag. Månens klare stråler fo'r som en sølvstribe hen over vandene og belyste dens kridhvide sejl; men forude brød en mægtig ildsøjle højt i vejret og kronedes foroven af en kulsort, langsomt hendrivende røg – det så næsten ud som et krater, der var i begyndende udbrud, således regnede gnisterne ned, genspejledes og slukkedes i vandet. På kutteren herskede der en dødlignende tavshed. Alle stirrede forud, og alle, måske på én nær, ønskede, at brisen måtte tage til.

Dette skete. Med hvert øjeblik nærmede vi os det brændende fartøj; men hvad der hjalp os fremad, øgede ildens rasen på skonnerten, og for hver kabellængde vi gjorde, mærkede vi bomuldslugten tydeligere, og snart faldt enkelte sorte, forbrændte fnug ned på vort dæk. Palle Ib havde selv taget roret, og efter hans miner at dømme, var det et væddeløb på liv og død. Vi var vel næppe en halv kvartmil borte – da brød en klar og mægtig lue frem midtskibs, snoede sig som en slange op ad vanterne, slog op i undersejlene, og fik derpå de øvre sejl til som en regn af gnister at løsne sig fra deres ræer og flagre højt gennem luften. Et skarpt, rødligt skær oplyste hele kutterens dæk, og i dette øjeblik så jeg Niels Ildes ansigt vende sig imod mig med et udtryk af hoverende glæde. Da hørtes tydeligt en drønende bragen. Skonnertens fokke- og stormast svajede

styrbord over. Skibet selv krængede, som lå det i hård sø; en ny bragende rullen tonede hen over vandet. Dækket syntes at hæve sig, de brændende master hældede mere og mere – da kom et kort, hult drøn – masterne gik over bord, og det brændende fartøj sank lige for vore øjne, mens en gråhvid dampsøjle hævede sig i dets sted.

"Gud være dem nådig!" sagde John og holdt hånden for øjnene.

Hvor forunderligt! Først i dette øjeblik, da det brændende skær afløstes af et uhyggeligt halvmørke, kom jeg til at tænke på besætningen, over hvis drivende lig Månen nu måske for sidste gang kastede sine stråler. Jeg ved ikke, om det usædvanlige syn ganske havde fængslet min opmærksomhed, eller om det måske snarere lå i en ubestemt forudfølelse af, at mandskabet i tide havde reddet sig i fartøjerne; men jeg skammede mig ved den ærlige Johns deltagende udbrud, og tilføjede uvilkårligt: "Amen!"

"Hold skarpt udkig forude, folk!" råbte Palle Ib. "Måske kan vi bjerge nogen endnu. Det gælder en flaske rom for den, der først ser en mand imellem vragstumperne."

Brisen holdt, og snart nåede vi den sørgelige valplads, hvor ildens ånder havde kæmpet mod alt det, som menneskesnilde formår at frembringe – sodede dæksbjælker, sværtede spir, forkullede planker opfyldte luften med en sveden, brændt lugt, og mellem disse flød bomuldsballer, fustager og halvbrændte køjeklæder i kaotisk forvirring. Længere ude drev begge masterne med deres ræer og takkelage uklar af hinanden; de duvede svært i den endnu hule sø, og når de løftedes, syntes jeg at se en mørk genstand, som klyngede sig til, hvad jeg antog for

enden af fokkemasten. Vi nærmede os så meget som muligt, og pludselig udbrød Palle Ib, idet han gik fra roret: "Der rider en mand på den ene mast! Gør fartøjet klart! Hvem har lyst at gå ud og tage ham?"

Lige idet Ole og Hans trådte frem, skubbede Niels Ilde dem til side og udbrød med sin dybe stemme: "Med forlov, hr. assistent, så bjerger jeg den mand alene."

"Jeg mente, du havde værk, Niels, og dertil kolden i kroppen," sagde Palle Ib, idet han målte den svære sømand.

"Ikke mere, end at jeg nu kan føre begge årer, hr. assistent! Det var tågen, der knugede mig; nu kan jeg nok røre mig igen."

"Så skrub dig!" sagde Palle Ib med et mistænksomt blik og føjede til: "Gå med i båden, John! Du har vel ikke noget mod den tørn?"

John svarede intet, men skrævede over rælingen med et meget sigende blik, og Ole fulgte ham. Niels ville gøre indvendinger; men betjenten puffede ham med en ed forud, satte sig selv på den midterste tofte, og et øjeblik efter gyngede det lette fartøj hen imod de drivende vragstumper.

Vi gjorde en vending med kutteren, som bragte os endnu nærmere, og nu så vi tydeligt, at der på et af rundholterne red en mand, og kort efter syntes vi at kunne høre hans nødråb, men trods måneskinnet kunne vi ikke se flere på vragstumperne. Folkene i båden halede rask ind på ham, men måtte, for at undgå fokkemasten, gøre et sving omkring den, og nu så vi, at han hævede sig op fra rundholtet og viftede med en stump sejldug.

"Nu kipper han flaget på en anden manér!" sagde Hans Torden med et grin, men stirrede dog deltagende ud mod

vraget.

"Hold din kæft, Hans!" sagde Palle Ib. "I nød håner man ingen mand."

"Den, som vandet står i munden, lærer vel at svømme," brummede Hans sagte til mig. "Han har ingen nød, han; ret nu når jollen ham."

Virkelig havde kutterens fartøj klaret fokkemasten og strøg nu langs stormasten, der duvede op og ned. Så vidt vi kunne se, havde Niels og Ole taget årerne, og John stod forude med en hage, parat til at tage imod. Manden på vraget havde arbejdet sig så langt hen imod fartøjet som muligt; nu så vi ham hæve sig i vejret – da hørte vi ham udstøde et håb, og i samme øjeblik så vi Niels hæve begge hænder i vejret og med et råb forsvinde i bølgerne, mens jollen drev af. Inden vi kunne komme os af vor forfærdelse, blev jollen løftet af en sø, hvorved den tørnede over mod stormastens øverste del med en sådan kraft, at begge folkene tumlede over ende.

"Nu sætter de, fanden ta'e mig, fartøjet til!" råbte Palle Ib. "Hold redningsbøjerne klare, manne!"

Atter gjorde vi en vending, som bragte os i næsten umiddelbar nærhed af vragstumperne, og til vor store glæde opdagede vi, at det var den skikkelige John og Ole, som af al magt søgte at klare for sig med årerne. Inden vi kunne hive redningsbøjerne ud, så vi en mand blive løftet af søerne, derpå kom et hoved til syne ved siden af ham, og næsten i samme nu havde han fat i den ende, som John tilkastede ham. Vi så fartøjet krænge over. Manden kom om bord, hvorpå de begge i forening halede et tredje, tilsyneladende dødt legeme ind til sig. Umiddelbart derpå stod jollen atter fra vraget, og få øjeblikke

efter lagde den til ved kutterens side, hvor alle stimlede sammen for at hjælpe den forulykkede om bord.

"Er han død?" spurgte Palle Ib, idet John entrede om bord.

"Nej," svarede en fremmed stemme nede fra fartøjet; "men der er ikke meget liv i ham. Fartøjet tørnede over mod stormasten, lige idet han kom op over vandet; bare det ikke har knust hovedet på ham!"

"Hvem fanden er du?" spurgte Palle Ib forbavset; for først nu gik det klart op for os alle, at den skikkelse, som livløs hang over tofterne i fartøjet, ikke var manden fra vraget, men derimod Niels Ilde.

"Halvor Johnsen, første styrmand på skonnerten *Corinna*, som I nys så synke!" lød den samme stemme nede fra fartøjet.

"Hvad fanden, Johnsen! Er det dig?" råbte Palle og rakte hånden ned til ham. "Jeg troede dig død for mange tider siden. Velkommen tilbage, skønt du bringer en af mine folk i en bedrøvelig tilstand!"

"Kan ikke gøre for det, hr. assistent!" svarede den fremmede sømand. "Jeg gjorde alt, hvad jeg kunne, for at bjerge ham; men inden jeg fik tag i ham, fik han det knubs af fartøjet. Han sank ikke en favn fra mig, og havde jeg ikke taget ham, var han blevet dernede. Let lidt varligt på ham, manne! Han er svært messeret."

I tavshed og med spændte miner halede mandskabet Niels Ilde om bord. Han så frygtelig ud. Al huden var næsten skrabet af hans ansigt, og i baghovedet havde han et stort, gabende sår, hvoraf blodet vældede frem. Langsomt og forsigtigt blev han båret ned i kahytten, hvor der i al hast var redt ham et bekvemt leje på en af slagbænkene, og først da dette var sket, entrede

den fremmede sømand om bord, idet han overlod jollen til kutterens besætning.

Nu først var der lejlighed til at se ham. Han var ikke ret høj, men stærk og kraftig bygget, og hver af hans bevægelser forrådte den øvede sømand. Hans hår, som drev af vand, havde en smuk, blond farve og faldt, trods væden, i tætte naturlige krøller. Hans pande var høj og bred, hans øjne forrådte en usædvanlig livlighed og energi, der ligesom fik et kraftigere udtryk ved hans mørke hudfarve, som viste, at han kom fra fremmede, mere solvarme lande. Han havde derhos et vist præg af frejdig godmodighed og rask djærvhed omkring den velformede mund; men i øvrigt må jeg tilstå, at jeg i min fantasi havde dannet mig et helt andet, måske mere ideelt, men mindre sandt billede af den med så megen længsel ventede sømand. Fraregnet hans hudfarve, den noget buede næse, og det skarpe, gennemtrængende blik, så Halvor Johnsen ud som så mangen brav og ærlig dansk gut; men noget specielt ejendommeligt kunne jeg ikke opdage hos ham.

"Nu får De være badskær, hr. professor!" sagde Palle Ib, som lige kom op af kahytten. "Forstår De at lægge et bind?"

Jeg havde dengang så mange medicinske kundskaber, at jeg nok kunne påtage mig en foreløbig forbinding, skønt der vel i hovedsagen ikke var meget at stille op med den forulykkede; men jeg gøs, da jeg trådte ned i kahytten og i det svage lampeskær så Niels Ildes forfærdelig lemlæstede ansigt, og uvilkårligt måtte jeg tænke på hans ord: "Den mand, der får sådan en skalle, står aldrig op!"

"Hvor det værker!" stønnede han, idet han åbnede øjnene. "At et menneske skal pines således! Til helvede med John, som tog

mig op! Havde han blot ladet mig blive torskeføde med det samme!"

"Det var ikke John, som reddede Dem," sagde jeg, idet jeg bøjede mig ned over ham.

"Hvem da?" stønnede han. "Jeg vil forbande ham i min dødsstund."

"Det skal De ikke," sagde jeg. "Hvis De skal dø, skal De ikke gøre det med forbandelser på læben."

"Hvem var det da, der tog mig op?" spurgte han, idet han gjorde et forsøg på at rejse sig, men atter sank tilbage. "Var det Ole, der stak ud efter mig? Jeg vil vide det."

"Nej, det var Halvor Johnsen," sagde jeg.

Han udstødte et svagt skrig, lukkede øjnene og sank bevidstløs tilbage mod puden. Jeg undersøgte ham og fandt, at sårene i hovedet, hvor frygtelige de end tog sig ud, dog ikke var af nogen absolut dødelig beskaffenhed. Derimod havde han fået tre ribben knækkede med en sådan kraft, at den venstre lunge havde lidt betydeligt ved det, og dette forekom mig langt farligere. Jeg var imidlertid for lidt læge til at turde træffe nogen afgørende foranstaltning, og efter at have forbundet såret i baghovedet så godt det lod sig gøre, gik jeg op til Palle Ib og meddelte ham, at han gjorde bedst i at søge tilbage til Rørvig så hurtigt som mulig, da jeg anså Niels Ildes tilstand for meget betænkelig.

"Hum!" sagde Palle Ib. "Så skulle det dog sådan komme! Ja, det fartøj hørte vi ikke for ingenting. Hvordan gik det egentlig til, John, at han sprang over bord? Han kunne jo være blevet i fartøjet."

"Ja," sagde John langsomt, "man kan ikke sige andet, end at han selv er skyld i sin ulykke, og nær havde han bragt den over os alle. Vi klarede vraget, så godt vi kunne med årerne, mens Niels stod forude for at tage imod ham. Vi var ikke en favn fra ham, og ligesom Niels vil til at tage ham, rejser han sig og råber: "Du, Niels!" Han sagde noget mere; men det kunne jeg ikke høre, for i det samme gav Niels et brøl og satte fra borde, som ville han springe lige i synet på ham. Vi drev af med fartøjet og fik søerne tværs, så vi tumlede derved; men da vi kom på benene og fik fartøjet klaret en kende, så jeg ham slå et tag i Niels Ildes pjækkert og hale ham op til jollen – så fik jeg tag i dem begge to."

"Det var flinkt gjort af Halvor Johnsen," bemærkede Palle Ib. "Så meget mere som han må have kendt Niels fra vraget."

"Er den bjergede mand Halvor Johnsen?" udbrød John forbavset.

"Javist er det så! Kendte du ham ikke?"

"Nej," sagde John; "det er længe siden, jeg så ham. Men røsten synes jeg nok at have hørt før."

"Så kender du mig vel nu, John? Tak for din stortrøje og de øvrige dele! De varmer godt oven på den overhaling," lød en frisk stemme, og Halvor Johnsen trådte frem mellem os.

"Selv tak," sagde John mut. "Den overhaling kan du tage, fordi du kippede flaget i går morges."

"Jeg var ikke med til den drengestreg," sagde Halvor med et uvilligt blik. "Det var kaptajnen, som fandt på de løjer, fordi han i krigen havde fået en overhaling af vore kanonbåde og måtte lægge bi inden for toldbodbommen."

"Hvad hed han?" spurgte Palle.

"Jakob van Haaven!" sagde Halvor. "Egentlig var han nok mere hollænder end tysker; men lige gal blev han, når han så flaget. Han kunne aldrig glemme, at det havde vajet over ham i otte og fyrre."

"Hvordan fik I ild i fartøjet, og hvad er der blevet af mandskabet?" spurgte Palle.

"Den historie er snart fortalt," sagde Halvor. "Vi gik fra Hongkong til Shanghai og derfra til Calcutta med te. Derfra gik vi med en ladning bomuld, og fik noget havari under Kap, så at vi måtte gå ind og losse ladningen om. Så havde vi gunstigt vejr og god vind, til vi kom i Nordsøen, hvor vi fik en tre dages storm og tog meget vand over. Først da vi stod Skagen ind, mærkede vi, at ladningen var blevet varm, men kaptajnen mente at kunne nå havn alligevel. I går henad aften følte vi, at dækket var varmt, og vi fik lagt presenninger over alle luger og stoppet, så godt vi formåede; men så lagde vinden sig, og i dag, lidt efter middag, som vi lå og drev i tågen, mærkede vi, at dækket forude blev så hedt, at man ikke kunne sætte sin fod på det. Kaptajnen ville blive, og det holdt jeg med ham i; men anden styrmand, som var en flab, fik folkene til at gøre mytteri, og allerede klokken tre gik han og halvdelen af mandskabet fra borde. Henad solnedgang brød ilden ud og sprængte lugerne forude. Jeg stak ned i kahytten for at hente mine papirer og lidt, som jeg havde lagt til side; men røgen var allerede så stærk, at jeg havde ondt ved at finde min kiste og få den åbnet. Rimeligvis er jeg blevet for længe dernede, for da jeg kom op, havde kaptajnen sat af med den anden jolle og var ikke til at se i tågen. Så gik jeg agter og tænkte på at holde mig så længe som muligt, for jeg havde hørt tudehornet fra kutteren, og mente jo

nok, at den ville komme op, når vi fik vind, eller sætte et fartøj ud; men heden blev snart så svær, at jeg kappede takkeladsen væk fra bommen, for at jeg kunne bjærge mig på den, når masterne gik. Så sank fartøjet under mig, og – nå, resten ved I; den er det ikke værd at tale om."

"Du har haft uheld med dig, Halvor!" sagde John tørt. "Lyver rygtet ikke, har du allerede forlist to gange."

"Å ja, det kan nok hænde," svarede Johnsen; "men denne gang kunne jeg have hyttet mit skind i tide. Jeg sejler aldrig mere med lig om bord."

"Da kan det dog hænde, at De kommer til det her," sagde jeg. "Den mand nede i kahytten ser næppe Rørvig levende."

Halvor Johnsen vendte sig om og betragtede mig fra øverst til nederst med et blik, der mest syntes at tilkendegive forundring over, at en usøvant var om bord på kutteren.

"Jeg ønsker ham ikke døden," sagde han; "men skulle det komme på, er det en fri og ærlig sag, som ingen sømand behøver at gøre sig skrupler over. En anden ting er det, når man tager lig om bord fra land, navnlig når de kunne have hvilet i god kristen jord og ikke behøver at flyttes."

John spyttede skråen ud, tørrede sig om munden med bagen af hånden og sagde: "Strandvaskerne er de værste; de kan aldrig ligge roligt, kommer de om bord."

"Strandvasker!" sagde Halvor Johnsen med et udtryk af foragt. "Strandvasker? Nej, han var ingen strandvasker, men så stolt en sømand, som nogen sinde har trådt på et dæk. Hans kiste stod støttet og stivet i lasten – nu er den gået til bunds, og det hover ham vel bedst. Hans fine familie i København satte sig i stor bekostning for at få ham hjem; men kendte jeg kaptajn

Jensen ret, og jeg har faret med ham i tre år, så var han ikke den mand, der holdt af at flyttes."

"Nå, sådan!" sagde John, lagde hænderne på ryggen og gik forud.

"Sig mig, hr. assistent," sagde Halvor efter en pause; "har De set noget til lodsoldermanden i Rørvig? – Han er vel død, kan jeg tænke?"

"Å, nej," sagde Palle Ib. "Vi skændtes godt forleden dag, og det var ikke døde ord, der røg af munden på ham."

Halvor så lidt usikkert hen for sig, stødte med foden til en ende reb, der lå på dækket, og sagde: "Lever konen?"

"Å, jo," sagde Palle Ib. "Jeg har ikke hørt, hun er død."

"Hum!" sagde Halvor og blev ganske bleg. "De har jo en datter; er hun gift?"

"Nej," sagde Palle Ib; "men hun var bandsat nær ved det. Hendes fæstemand ligger nede i kahytten."

"Det er løgn!" tordnede Halvor Johnsen og så pludselig Palle Ib lige i øjnene. "Aldrig har Niels Ilde været Maries fæstemand!"

"Nå, nå!" brummede Palle Ib. "Godt ord igen! Ventelig ved du det bedre, som kommer så langvejs fra. Har hun ikke været det, er det ikke hendes skyld; hun har været ussel og ilde i lang tid."

Halvor bøjede hovedet og tav; men Palle Ib, som syntes at få medlidenhed med ham, sagde: "Der står professoren. Han har boet hos Lars Hansen en rum tid og kan vel bedst give dig den besked, du ønsker." Dermed bukkede Palle Ib sig ned under lugen og forsvandt i kahytten.

Den unge sømand så på mig med et udtryk, som havde han forud været fattet på, at hans jordiske håb var tilintetgjort og nu skulle høre stadfæstelsen. Jeg tog til orde, og snart vandrede vi i

den klare, månelyse nat op og ned ad dækket, idet jeg meddelte ham alt, hvad jeg havde set og hørt angående Marie, lige fra den første dag, da jeg satte min fod i lodsoldermandens hus. Han lyttede opmærksomt, og hans træk røbede, til hvilken grad han fulgte enhver af min fortællings enkeltheder; men da jeg talte om det guldkors, han havde sendt Marie, og om det brev, som Niels Ilde umiddelbart derpå havde sendt lodsoldermanden, trampede han i dækket og udbrød: "Den kæltring! Aldrig har jeg sendt noget kors fra New Orleans – han har villet ha'e, at det skulle se ud, som om jeg endnu levede."

"Troede han Dem død?" spurgte jeg.

"Det gjorde han forvist," sagde han, "og heller ikke havde han da grund til andet. Havde han troet mig levende, var han vel ikke sprunget i søen, da han så mig. Aldrig tilgiver jeg ham den rævestreg – – nej aldrig!"

Jeg havde stor lyst til at fritte ham lidt nøjere; men hans sindsbevægelse var så stærk, at jeg opgav mit forsæt. Tavse vandrede vi dækket endnu et par gange op og ned, da standsedes vi pludseligt af Palle Ib, som ilsomt kom op af kahytten og sagde: "Nu tror jeg, hr. professor, at han dernede synger sit sidste vers. Han har spyttet en farlig hoben blod og orker næppe at tale mere. Så vidt jeg kan forstå, vil han snakke med dig, Halvor, og meddele sin sidste vilje. De, hr. professor, er jo stiv i pennen og kunne måske kradse sådant noget op, som John og jeg kunne sætte vore navne under som vitterlighedsvidner. Han ejer jo den gård i Rørvig. Den synes at ligge ham svært på sinde, skønt han aldrig har gjort noget for den, mens han levede. Det er ikke nogen glædelig ende på

togtet; men De gør det vel nok, hr. professor? Gå med, Johnsen, nu bider Niels Ilde dig ikke."

"Tror De, jeg er bange?" sagde Halvor, som var trådt et skridt tilbage, men nu med en mørk rødme på sine kinder nærmede sig kahytten. "Bedst var det måske, om jeg og den mand ikke sås oftere; men vil han det, skal han få sin vilje."

Vi steg alle tre ned ad den snævre trappe og trådte ind i den lumre kahyt, der kun oplystes svagt af den under dæksbjælken hængende lampe. Niels lå til højre på slagbænken med lukkede øjne; ved siden af ham stod et bord, og ved dette sad John og badede hans pande med vand. Hans stod i baggrunden af kahytten med betænkelige miner, og da Palle Ib havde skubbet en lav stol hen til mig, for at jeg kunne komme til at skrive ved bordet, var der ikke en plads tilbage i det snævre rum, som genlød af den såredes uafladelige stønnen.

"Niels," sagde Palle Ib og stænkede noget vand i ansigtet på ham, "her er den mand, som du har bedt mig kalde, og her er en, som kan sætte din sidste vilje op, hvis du skulle ønske det. Klar nu dine tanker, min gut, og har du noget på din samvittighed, så sig det frit – her er ingen, der sladrer af skole."

Mændene bøjede tavse deres hoveder, men Niels Ilde stirrede omkring sig med et forvildet blik og sagde med hæs stemme: "Halvor!"

"Her er jeg!" sagde denne og trådte med korslagte arme frem foran kahytsdøren.

Niels lukkede øjnene helt op og stirrede et øjeblik på ham, som for at forvisse sig om, at det virkelig var ham; derpå sagde han langsomt og med besvær: "Halvor! Jeg har gjort stor uret imod dig."

"Nå, så det mener du dog!" sagde den unge sømand og betragtede ham stift.

"Ja," sagde Niels og gjorde et mat forsøg på at rejse sig, "jeg har handlet ilde imod dig, det føler jeg nu, da jeg skal herfra. Alligevel hører jeg, at det var dig, som tog mig op derude. Det var honnet og kristeligt gjort, Halvor; for havde jeg nået dig, havde du fået bådshagen gennem livet."

"Ja, det tænkte jeg nok!" sagde Halvor og stirrede på ham.

"Ser du. Halvor," sagde Niels; "nu tænker jeg anderledes, og for at vise dig det, vil jeg spørge dig, om du vil tage gården derhjemme? – Mere har jeg ikke."

Alle de tilstedeværende så på Halvor med overraskede blikke, og jeg satte allerede pennen til papiret; men Johnsen sagde: "Tak, Niels, for hvad du byder! Din gård får du give en anden – jeg tager den ikke."

Niels slog atter øjnene op, og et svagt udtryk af hans sædvanlige trods spillede om hans læber, idet han sagde: "Så er du vel blevet rig, Halvor?"

"Nej," svarede Johnsen med et stolt blik. "Hvad jeg havde, gik til bunds, og knap var det, af jeg fik bjerget min hyre; men din gård tager jeg ikke."

Palle og John så spørgende på den unge sømand, og Niels sagde: "Mener du, den er for ringe? Den kunne dog nok veje op mod det, jeg har gjort imod dig."

Alt blodet fo'r Halvor Johnsen op i kinderne. Trækkene om hans mund strammede sig, hans øjne skød lyn, og idet han trådte så nær hen til Niels Ildes leje, som bordet tillod det, sagde han med skærende slemme: "Nå, så det mener du, Niels? Da får jeg vel rette lidt på din hukommelse, og klare for de folk

her, hvad det er, du byder for min tilgivelse. Kan du huske en nat ude i Rørvig Sande? Jeg kom fra Jens Ravnstrup, mit søskendebarn, og gik alene gennem klitterne, tænkende på hende, der havde givet mig sin tro. Da kom der en bag på mig, greb mig i nakken som en hund og slæbte mig halvkvalt op ad klitbanken. Da vi kom på dens top, brødes jeg med ham på liv og død; for lige under skrænten vidste jeg, at Kogryden kogte, og den, som en gang slap derned, kom aldrig igen. Men han, der som en nidding og lumsk hund havde grebet mig bagfra, var mig for stærk; han kastede sig over mig og knugede mig sammen, som var jeg en puddel, der skulle druknes, og da jeg for hendes skyld bad ham lade mig beholde livet, svor han en dyr ed på, at netop for hendes skyld skulle jeg miste det. Så stoppede han sit tørklæde i munden på mig for at dæmpe mine råb, trak min stortrøje af og bandt den sammen over mit hoved, og så rullede han mig som en sten ned ad skrænten, til kviksandet lukkede sig over mig. Husker du den mand, Niels? For skulle din hukommelse kanske svigte dig i dette højtidelige øjeblik, så skal jeg sige dig, hvem det var – han hed Niels Ilde af Rørvig."

Et dæmpet udbrud af forbitrelse hørtes blandt besætningen, men Niels stønnede: "Forlad mig. Halvor, som jeg – –"

"Ja vist!" afbrød denne, "som du forlader dine skyldnere. Den skurkestreg kan jeg forlade dig, al den stund, jeg fik stortrøjen smøget af mig og kom op under birkerødderne, hvor du ikke så mig; men du turede frem i synd og lagde skyld til skyld, som jeg ved, at du i de lange, mørke nætter har lagt sten til sten for at holde mit syndige legeme bundet i kviksandene, hvor du mente, at det lå begravet. Hvad du har gjort mod mig, tilgiver jeg dig

og forlader dig i denne din dødsstund; men hvad du har gjort mod hende, skal du stå til ansvar for, når vi engang modes sammen for Guds, den Almægtiges domstol. At tage mit liv, var det end at tage det som en hunds, det lader jeg gå; men at tage en stakkels piges fred, røve hendes forstand og gøre hende mere ussel ved at lyve mig død for at skjule sine kæltringestreger – ved den levende Gud, Niels Ilde, det tilgiver jeg dig aldrig!"

Vi stirrede alle på den unge, djærve sømand, som stod midt imellem os som en hævnens dæmon med ligblege kinder og højt opløftet hånd; men der var ingen, der mælede et ord. Niels Ilde var sunket tilbage med et udtryk af gru, der tilsyneladende havde gjort ham bevidstløs. Men pludselig fo'r han i vejret med opspilede øjne, åbnede armene vidt fra hinanden og råbte: "Kaptajnen! – Ser I kaptajnen?"

Med disse ord tørnede han forover mod bordet. En blodstrøm vældede ud af hans mund og farvede papiret rødt, mens hans hænder konvulsivisk knugede sig om bordkanten. Da vi løftede ham op, var han død.

7

Skonnertens brand, som i den disede luft havde lyst vidt og bredt, var også blevet set fra Rørvig, og da vi i den tidlige morgenstund stod ind gennem Isefjordens munding, så vi, at der foran det lille toldsted vrimlede af folk, som ventede at få aftenens begivenhed klaret ved toldkutterens ankomst. Halvor Johnsen stod i stævnen, og da vi gled forbi de hvide klitter, som belystes af den opgående morgensols første stråler, lagde jeg mærke til, al hans blik ufravendt søgte mod land, som om det i hver fremdukkende genstand hilste en længe savnet bekendt. Pludselig fo'r han op på spillet og svingede med sin blanke hat, idet ban udstødte et jublende hurra. Jeg greb kikkerten, og inde fra land så jeg Maries ranke skikkelse stå oprejst på Havfruestolen, hvorfra hun vinkede med sit hvide forklæde, som hun havde løst af sit liv. Jeg gik hen til Halvor, trykkede hans hånd og ville ønske ham til lykke; men tårerne stod den ærlige sømand i øjnene, og han vendte sig fra mig med et tavst håndtryk.

Inde ved den lave landingsbro foran toldstedet var de fleste af de Rørvig fiskere og lodser samlede, og foran dem skelnede jeg Lars Hansens skikkelse i hans mørke pjækkert og med den gule kabuds på hovedet Johnsen steg først i fartøjet, så fulgte jeg, derpå Palle Ib og John; men lige idet hans og Ole lagde årerne i vandet, tonede der fra land et kraftigt, ofte gentaget hurraråb, så at folkene holdt på årerne, mens kutteren kippede flaget. Halvor var allerede blevet kendt fra land, og den modtagelse,

han fik, viste noksom, at hele Rørvig kendte hans forhold til lodsoldermandens datter, og at man ved en festlig demonstration ville vise, hvor megen deltagelse man nu følte for "Bruden fra Rørvig", den samme, som man havde hånet i ulykkens dage. Alle rivninger mellem "krydserne" og fiskerne var i dette øjeblik glemt, og i et sandt triumftog bevægede den brogede skare sig op imod Lars Hansens hus, hvor Karen fik såre travlt med at modtage og beværte alle, og hvor til min store forbavselse Palle Ib, John og kutterens øvrige mandskab blev sat til højbords mellem lejets gamle lodser og fiskere. Denne gang var der ingen usynlig hånd, som lagde sig på munden af Lars Hansen, heller ikke hørte jeg noget pusleri, uagtet jeg virkelig bestræbte mig derfor. Derimod lyste Maries dybe, mørkeblå øjne med hele den glans, som kun lykken formår at give, og da Lars Hansen havde drukket et provisorisk jaord og holdt en mere end provisorisk tale, hvori han indbød alle til bryllup, stødte han sit glas mod mit, idet han tilgav, at jeg havde vist mig som en "fordømt krydser", dog med det forbehold, at jeg ikke oftere måtte råbe med "ribs i rejetiden", en frase, hvis uforståelighed voldte mig en del bryderi, og tillige med Lars Hansens gammeltøl gav mig nok at tænke på for resten af dagen.

Da aftenen kom – og en dejlig, varm juliaften var det – stoppede lodsoldermanden sin kridtpibe, langede kabudsen ned fra sømmet, nikkede til mutter og blinkede til mig. Jeg forstod signalet, og lidt efter stod vi i den venlige have, hvor bierne summede i blomsterne, mens svalerne havde travlt med at fodre deres halvt befjedrede unger under stråtagets skæg. Lars Hansen så ud mod den klare aftenhimmel med et

befrielsens udtryk i sit ansigt, som var der ikke sorg eller ulykke mere på Jorden. Så tog han sindigt et par drag af sin pibe, bøjede bag om huset, hvor duerne kurrede på slaget, og besteg så ganske langsomt klitbanken, hvorunder havet hvilede i spejlklar ro, og hvorfra vi havde udsigt langt ind over klitterne, bag hvilket kirken hævede sit smækre spir. På toppen af banken standsede han igen, drog et dybt suk og sagde: "Jeg synes, egnen er blevet ligesom lysere i aften. Husker De, da vi stod her sidst?"

"Ja," sagde jeg og trykkede hans hånd, "da var tiderne onde."

"Det var de," sagde han med en dybfølt betoning; "og meget har jeg døjet siden den nat; men nu har alting vendt sig til medbør, og derfor takker jeg Dem."

"De har intet at takke mig for," sagde jeg. "Her har været andre magter, stærkere både end De og jeg."

"Det ved jeg," svarede han tankefuldt. "Han, som jeg i mit hjertes hovmod og hårdhed vendte mig bort fra, har på en besynderlig måde skaffet lys der, hvor der før kun var vildfarelse og mørke; men De har dog gjort mere for mig, end De måske ved af."

Jeg rystede på hovedet; men han vedblev med dyb inderlighed i sin stemme: "Det ene menneske kan stundom være for det andet som en hjælp, hvorved man føler Herrens hånd nærmere end ellers, og det har De været for mig. Havde jeg ikke haft Dem den stormnat ude i klitterne, var hun måske begravet i kviksandet, og jeg havde da ligget hisset inde bag kirkegårdsmuren. Havde De ikke den aften ved Tisvilde strand talt til mig godt og trøstende, havde jeg ikke stået her; for ved

De, hvad jeg tænkte på, da jeg sad dernede på stenen og så ud over søen?"

"Nej!" svarede jeg forundret over det sælsomme udtryk i hans ansigt.

"Jeg tænkte den aften på," vedblev han med sagtere stemme, "at nu havde Herren ganske forstødt mig, og at det vel heller ikke kunne være anderledes, såsom jeg havde handlet mod mit barn langt værre, end skovens umælende kreaturer mod deres unger. Jeg mente den aften forvist, at der hverken gaves lise eller ro for mit stakkels, svagsindede barn uden i døden, og da den tanke ret var kommet over mig, syntes jeg, at enten måtte der slet ingen Gud være til, eller også kun en, som frydede sig over at se os vandre i møje og elendighed, for siden at straffe os for vore synder. Hvordan det så var, syntes jeg ikke, at det var værd at leve, og da jeg sad på stenen og så ud over de mørke vande, og hørte bølgerne sukke mellem stenene, da fik jeg en ret inderlig lyst til at blive af med alt det, som tyngede mig, og tænkte på, at jeg blot behøvede at gøre et spring for at finde den samme grav, som så mangen sømand har fundet. Alt lå så tungt og mørkt om mig, og jo mere jeg grublede, desto mere tydeligt blev det mig, at der dog var en Gud, men at han havde vendt sig fra mig. Da, ligesom jeg sad i anfægtelsen, bad jeg ret inderligt til Vor Herre, at han ville sende mig en rådgiver og en trøster, og lige i det samme hørte jeg trin og bød "gudsfred og godaften". Da så jeg først, det var Dem, og jeg fik på en gang sådan en underlig fortrøstning til Vor Herre; for sandt at sige vidste jeg i det øjeblik ingen bedre, han kunne sende mig, end netop Dem. De talte også ord til mig, som gik mig nær, og da De kom om natten til graven og lagde fæstensringen på Maries bryst, så at

hun kom sig som ved et mirakel, da fornam jeg grant, at det havde De ikke af Dem selv, men at Guds hånd synligt huggede os sti gennem skoven; og når jeg nu lægger til, hvad De har fortalt mig om Deres sejlads med *Najaden*, og ser, hvor forunderligt det har føjet sig sammen, som før var skilt og skjult, da måtte jeg vel være værre end en tyrk og hedning, hvis jeg ikke så, at vi mennesker er som myrer, der løber i blinde, mens Han deroppe lægger vej selv for det usleste kryb, som blot betror sig til Hans nåde. Jeg hovmodede mig af min kløgt og ville med menneskelig forstand bringe den fremad, som jeg elskede højest; da tog han hendes lykke, og det eneste han lod hende beholde tilbage, var troen og håbet. Derfor kunne hun ikke dø, og derfor så hun mere end vi med al vor forstand. Gud velsigne hende for det! Hun holdt ud, mens jeg var nær ved at svigte."

Hans læber bævede, da han udtalte de sidste ord, og idet han lagde hånden over øjet, stirrede han ud i aftenrøden og sagde: "Tænkte jeg det ikke nok! Der sidder de nede ved Havfruestolen og taler med hinanden, som før de onde dage kom. Vil De som jeg, går vi ned til dem, inden Solen synker."

Lige som vi nåede den store grå sten, hvor Halvor og Marie sad, sank Solen og kastede sit rødmende skær over dem begge. Johnsen kom hen imod os med en hilsen, men Marie blev siddende og stirrede med sit forunderlige, drømmende blik hen over bølgerne, der skvulpende gled ind mellem de store sten, idet de farvedes af solglansen. Mens Halvors ansigt udtrykte sorgløs glæde og frejdig tilfredshed over at være kommet hjem og have fundet den, han havde bundet sit hjerte til, var der derimod i Maries blege træk og sjælfulde øjne et udtryk af

vemod, som var hendes længsel endnu ikke stillet, eller som anede det hende, at en så overvættes lykke ikke kunne vedvare. Således som hun der sad, med det fine ansigt belyst af aftenrødens sidste skær, og med det vemodige blik fæstet på bølgernes legende dans, forstod jeg først ret, af hun og Halvor måtte være meget forskellige: Han energisk optaget af menneskelivet og dets travle virksomhed, hun sky for dette og på en forunderlig måde bundet til naturånderne, som usynlige udfolder deres virksomhed i de golde, øde klitter. Og hvor kunne det også være anderledes? Han havde færdedes i alle verdens riger og lande, tumlet med elementerne og tumlet med menneskene, som ofte raser værre end hine; hun kendte kun denne lille plet af sand og lyng med skvulpende bølger og rislende væld, hvor marehalmen grønnedes i stedet for de palmer, Halvor havde set, og hvor gråpilens gule blomster hang ned fra klitbanken i stedet for bananen og de frodige mangrovelunde. Kunne de to forstå hinanden?

Just som jeg i mit stille sind opkastede dette spørgsmål, sprang Marie ned fra sit lavbegroede sæde og kastede endnu et afskedsblik langt ud over havet, der ude i horisonten begyndte at hylle sig i dæmrende tåger. Halvor og lodsoldermanden var allerede et stykke i forvejen, men desuagtet blev hun stående lige på havstokkens yderste rand og stirrede ned i bølgerne med et besynderligt udtryk, som lyttede hun til, hvad de skvulpende vande fortalte. Så vendte hun sig for at gå, men da hun opdagede, at jeg endnu stod ved hendes side, blev hun blussende rød, og sagde med et udtryk af undselig forvirring: "De tænker vist, at jeg er en tosset pige!"

"Nej," svarede jeg; "men hvad tænkte De på, Marie, mens De således stirrede ned i vandet?"

Hun rødmede på ny og sagde: "Jeg ved det næppe selv; men når jeg således rigtigt ser ned i bølgerne, som skvulpende skyder sig ind mellem de store sten, omfavner dem med et længselssuk og atter viger tilbage, for at andre kan komme til, da bliver jeg tit ret underlig til mode; for det forekommer mig, at bølgen fører et utroligt, rastløst liv, så at det kun forundes den én gang at nå det land, hvortil den så længe har stræbt, for lige i lykkens højeste øjeblik at dø bort og afløses af andre, der på ny deler dens skæbne. Da hænder det mig ofte, at jeg hører et klagende suk for hver bølge, der viger, og når jeg længe bliver stående og lytter til det, da synger det inden i mig, og det er, som jeg hører de samme suk lyde inde i mig selv, uden at jeg formår at finde ord for den smerte, de frembringer derinde. Det er, som var det hele en gammel sang, jeg havde hørt i længst forsvundne dage, men som aldrig vil komme mig på læben."

"De er jo digter, Marie!" sagde jeg smilende. "Kunne De føje Deres ord så godt i vers, som her i Deres tale, kom der et helt digt ud af det. Har De aldrig tænkt på det?"

Hun så forlegen, næsten lidt sky på mig og sagde: "Præstens datter læste tit noget op for mig, som hverken var viser eller salmer, og som ikke kunne synges, hvor megen umage jeg end gjorde mig. Var det digt?"

"Det må det vel have været," sagde jeg; "men hvorledes var det ellers?"

"Det kan jeg ikke forklare," sagde Marie rødmende; "men det løftede mig, så at jeg fløj højt i tankerne ved det. Det fortalte om store, dybe skove, om solstrålernes blinken i duggen, om

hjorten, som fløj hen gennem den mørke skov, og om hybenrosen, som hang over stengærdets væg. Det fortalte også om svalen og storken, om den brune lyng og humlebien, der summede mellem kløverblomsterne på de lyse banker – jeg selv blev altid lys og glad ved det; men jeg har glemt det meste, da jeg var borte, og nu er også hun borte, som læste det for mig."

Hun drog et suk og stirrede ned for sig, som frygtede hun for at have sagt noget, der kunne gøre hende latterlig i mine øjne; men jeg tog hendes hånd og sagde: "Sig mig, Marie, hvad hed han, som havde skrevet det? Så skal jeg sende Dem bogen fra København."

"Det var sådan et mærkeligt navn," hviskede hun. "Derfor kan jeg huske det endnu. Han hed Vinter, og det var underligt; for det blev altid lys sommer inden i mig, når præstens datter læste op, var dagene end aldrig så mørke."

Jeg måtte uvilkårlig smile ad denne naive bemærkning, men hun så det heldigvis ikke, og jeg svarede: "De har ret, Marie! Ser De, det er ham, der synger inden i Dem, når De står nede ved stranden og ser ned i bølgerne; som ham blev det kun givet få at synge."

"Nej, det er ikke," udbrød hun hurtigt; "for jeg kan selv lægge ord til i det samme; men når jeg så kommer hjem, er det borte, og jeg må på ny gå ud til Havfruestolen for at finde det igen."

"Så skulle De skrive ordene op, når de er der," sagde jeg.

"Det har jeg også gjort," svarede hun nølende. "Den aften, da De sidst traf mig ved Havfruestolen, fik jeg skrevet dem; men jeg tør ikke vise det til nogen."

"Vis mig det, Marie!" bad jeg. "Jeg skal ikke sige det til nogen og heller ikke spotte Dem for det, hvis det skulle mangle et eller

andet."

"Det er ganske kort," sagde hun og drog rødmende en lille bog frem af sin lomme. "Ja, det er min katekismus," føjede hun hastigt til, da hun så mit forundrede ansigt. "Jeg skrev det her inden på bindet med rødkridt, for jeg havde ikke andet."

Jeg lukkede hastigt den lille, forslidte bog op og så på bindets indvendige side. Med en stor, uøvet hånd stod der blot de tre ord: "Bølge mod kyst."

"Er det det hele?" spurgte jeg.

"Det hele?" sagde hun med et udtryk af skuffelse. "Er det ikke et digt?"

"Nej, Marie," sagde jeg så mildt som muligt; "det er det rigtignok ikke. Det er kun tre løse ord."

"Ja, men det klinger dog inden i mig, når jeg synger dem," sagde hun, "og jeg ser meget ved dem. Hvad er da et digt?"

"Det er vanskeligt at forklare," sagde jeg; "men et digt har mange linjer, der alle står i forbindelse med hinanden og flyder over i hinanden, ligesom bølgerne ved stranden. For at kunne få klang, må linjernes endeord desuden ligne hinanden, og stavelserne i linjerne må være føjet således, at de vugger sig i takt, ligesom det ene bølgeslag, der følger oven på det andet. Så må der endelig i det hele være et billede eller en lignelse, der ligger som en undergrund, hvori det øvrige spejler sig, som solrødmen og skyerne spejler sig i havet – så først er det et digt."

"Det forstår jeg slet ikke," sagde hun, "og det er også meget for svært. Man kan jo skrive det ganske kort, uden at bryde sit hoved med det meget, De sagde; så kan enhver gætte sig til resten."

"Ja, det er godt nok," svarede jeg; "men alligevel ville det være meget få, som kunne forstå det."

"Den, der ligner mig, vil forstå det," sagde Marie bestemt. "Jeg behøver blot at læse disse tre ord, så ser jeg det alt sammen og hører bølgerne skvulpe. Hvorledes kunne jeg da gøre det bedre?"

"Vent lidt, Marie!" sagde jeg og tog min lommebog frem. "Den aften, da jeg mødte Dem ved Havfruestolen, kom jeg lige fra Klintebjerg, hvor jeg havde ligget oppe på skrænten og hvilet mig. Derfra kunne jeg også se ned i bølgerne og høre dem skvulpe, og da skrev jeg et digt om dem. Vil De sætte Dem et øjeblik her under bakken, så skal De høre, hvorledes sådan et digt skal være, så vil De bedre forstå mig."

"Ja, men hurtigt; ellers kommer Halvor og fader for langt i forvejen," sagde hun.

Hun satte sig ned og stirrede opmærksomt på mig. Jeg tog plads ved hendes side på det hvide korallav og læste følgende:

Bølge mod kyst, hvor kommer du fra?
Hvor er din hjemstavn, hvor er din vugge?
Hvem mon de gælde, de klagende sukke,
Bølge mod kyst?

Har du en elsker, hvor solen går ned,
Hist over hav i de solgyldne banker?
Sender du ham dine bristende tanker,
Bølge mod kyst?

Nej, du er kold, og dit væsen er gråd;
For du må dø, just som livet dig skænkes,
Atter i glemselens vande du sænkes,
Bølge mod kyst!

Billed du blev på den skiftende tid,
Billed på lykken, som kommer og viger,
Bristende netop, når højest den stiger,
Bølge mod kyst!

Giv mig din lod, så klager jeg ej,
Løft mig blot højt og bær mig et stykke
Frem mod den lyse, livsalige lykke,
Bølge mod kyst!

Sænk mig så kun i det evige hav!
Selv kun en bølge, som dækkes af andre,
Vil til forglemmelsens lande jeg vandre.
Bølge mod kyst!

Hun havde foldet sine hænder, mens jeg læste, og hendes øjne havde hvilet på mig med en særegen tindrende glans. Da jeg var færdig, drog hun et dybt suk og sagde, ligesom med smerte, parret med lidt uvilje: "Det har De jo alt sammen taget fra mig!"

"Hvad behager?" udbrød jeg overrasket. "Fra Dem? Deres var jo kun tre ord."

"Ja, men dem har De taget!" sagde hun, "og så alt det øvrige, som jeg har tænkt, men ikke kunne få skrevet. Det er mit digt- De har ingen ret til det! Jeg har tænkt det alt sammen, længe før De."

"Ja, men jeg har skrevet det," sagde jeg.

"Det hører dog den til, som har tænkt det," sagde hun med en dyb overbevisning og fik tårerne i øjnene. "De må endelig give mig mit digt; nu, da jeg har hørt det, kan jeg ikke være det foruden. Jeg skal aldrig sige, at De har skrevet mine tanker."

Jeg rev bladet ud af lommebogen og gav hende det. Hun læste det endnu en gang igennem med en hemmelig glæde i sit ansigt, så foldede hun det sammen, stak det inden i sin katekismus, og ilede med hurtige fjed efter de andre.

Henne ved klitdraget, dør fører ned til Kogryden, stødte vi til lodsoldermanden og Halvor, der begge var fordybede i en ivrig samtale om skonnertens brand, om assuranceselskabets tab og om muligheden af at få den tilgodehavende hyre udbetalt af rederiet, så at der faldt ord, der dannede den grelleste modsætning til dem, jeg havde vekslet med Marie. Hun lod sig imidlertid slet ikke forstyrre af det, men tog sin fader ved hånden, og således vandrede vi, til vi kom til den vej i klitterne, hvor kløften med birkene og ellene skyder sig ned mod Kogryden. Her standsede Halvor et øjeblik, lod Marie og lodsoldermanden gå i forvejen og sprang så i ét spring over mod klitten, hvor han kort efter skjultes af de frodige birke- og ellebuske.

Jeg fulgte langsomt efter på den lille sti, der langs klitbakkens side løb ned imod vældet, og da jeg havde arbejdet mig igennem det tætte birkekrat, kom jeg atter til den uhyggelige plet, hvor der havde stået en kamp på liv og død om Halvor Johnsens tilværelse. Vældet lå ganske som forhen, kredset af yppigt græs; men det lave pilekrat dannede nu en hel lille skov, og vandet boblede ikke som før, men flød trægt og langsomt uden den kogende lyd, som før havde været dets særkende. Ved

klitranden stod Halvor Johnsen og så med korslagte arme ned i vældet, ganske som jeg for tre år siden havde set Niels Ilde, kun var der ikke det udtryk i hans ansigt.

"Her var det!" sagde han langsomt og vendte sig imod mig.

"Ja," svarede jeg, "jeg kender stedet." Og nu fortalte jeg ham, hvorledes Lars Hansen og jeg den nat havde søgt efter Marie, og hvor nær hun havde været ved at miste livet, netop på det samme sted som han, noget, jeg tidligere havde fordulgt af frygt for, at det skulle ryste ham for meget.

Det lod imidlertid slet ikke til at gøre den virkning på ham. Vel lyttede han til min fortælling med kendelig interesse, og takkede mig for min hjælp; men kort efter sagde han: "Hun har altid været synsk, og somme tider tog det magten fra hende; men det lægger hun nok af, når hun bliver gift, vil jeg håbe. Jeg gad ellers vide, hvor mange sten Niels har slæbt her til Gryden, før han fik løbet stoppet så meget. Jeg stod just og regnede efter, hvor stærkt han havde lagt ryg til, dengang De kom. Jeg synes, at jeg kan skimte dem nede i vandet."

Jeg nægter ikke, at jeg blev forundret over den mærkelige ligegyldighed, som disse ord røbede; men endnu mere blev jeg det, da han tilføjede: "Jeg ville blot ønske, at vi havde dem ovre hos Lars Hansen; så kunne vi lægge grund til et svinehus med dem, det har han længe trængt til. Vi talte just om det nede ved stranden – nu ligger alt det skab der til unytte."

"Synes De ikke, at det er underligt at stå på dette sted igen?" spurgte jeg.

"Jo," svarede han, "det er et forbandet hul. Var jeg, som Lars Hansen, i sognerådet, lod jeg det fylde; så kunne vi lægge vej ret

herover langs gennem kløften – det blev altid en kvart mil mindre gennem sandene."

"Sig mig," spurgte jeg lidt utålmodig, "hvorfor gik De den morgen om bord i russeren, i stedet for at gå ned til Nykøbing og gøre melding til byfogeden?"

Han så på mig med et fiffigt blik og svarede: "Hvad havde jeg vel fået for det? Der var ingen vidner, og Niels var en hård hund at lovtrækkes med, det vidste jeg i forvejen. Desuden havde jeg selv gjort alting uklart for mig. Lars Hansen havde jaget mig af sit hus, Palle Ib havde lovet mig afsked fra kutteren, og Niels Ilde havde undsagt mig og ville tage mit liv, så snart han kunne komme af sted med det. Jeg syntes den morgen, at der ikke var en sjæl i den vide verden, som brød sig det ringeste om mig, og dagen i forvejen havde jeg talt med den russiske kaptajn, som havde lovet mig god hyre, hvis jeg ville tage om bord i fartøjet. Så kom dertil, at jeg måtte tjene noget, hvis jeg ville melde mig igen hos Lars Hansen og stikke Niels Ilde ud, og da jeg i den tidlige morgen, våd og forfrossen, luskede ned til fartøjet, fik jeg sådan en glubende begærlighed efter at komme ud og tjene penge, at jeg ikke engang gik tilbage til Rørvig for at sige Marie farvel. Jeg skrev et par ord om bord på russeren og bad hende vente tre år, så ville jeg komme hjem som en rig mand – og dermed syntes jeg, at den sag var vel klaret."

"Det brev fik hun desværre ikke," bemærkede jeg.

"Nej, hun sagde det," svarede Halvor roligt. "Selv forliste vi i Seanske Sø, og da jeg kom til Lissabon fik jeg hyre på Indien. Derfra skrev jeg igen; men mine breve havde nok lige så lidt held, som jeg selv; for hver gang, jeg havde tjent en smule, gik

det galt med spekulatsen, og nu, da jeg kommer hjem, er det kun med tyve pund i lommen."

"Så var det dobbelt smukt af Dem at afslå Niels Ildes tilbud."

"Å, man skal ikke tage fra Djævelen, hvad man venter af Vorherre. Marie og jeg hugger os nok igennem uden mordbrænderhjælp!"

Vi fulgtes ad op gennem kløften, og under vor samtale mærkede jeg mere og mere, at han var en god, ufordærvet natur, ærlig, djærv – kort sagt en ægte sømand; men jeg følte tillige, at han kun havde sans for livets rent praktiske side, og at han ikke kunne opfatte Maries mærkelige syner og anelser som udsprungne af en poetisk naturs og en dyb kærligheds uforståelige kilder, men at han tog dem som noget sygeligt, noget rent materielt, der bedst helbrededes ved kolde omslag, som den gamle læge havde rådet. Når jeg da tænkte på den uvilje, hvormed Marie havde udtalt sig mod lægen, der så hendes syner netop fra denne side, blev jeg dobbelt ængstelig for, at han skulle tage det på samme måde, og advarede ham mod det; men han syntes ikke at kunne forstå mig, og med en bange anelse trådte jeg ind i Lars Hansens forrestestue – det var den sidste aften, for jeg tog til København.

Marie havde i anledning af Halvors tilbagekomst dækket bordet så festligt som muligt, og der var en stille, mild fred udbredt over hende, som harmonerede godt med hendes fæstemands djærve, frimodige væsen. Som de der sad med hinanden i hånden, og blikket fæstet strålende på hinanden, gjorde de indtrykket af et rigtig lykkeligt par, og Lars Hansens veltilfredse ansigt strålede over dem begge som en sol, mens Karens var den tilsvarende måne. I glad tilfredshed indtog vi

alle vort måltid, men da vi havde spist, og dugen var taget af bordet, satte Marie sig hen i et hjørne af stuen, trak den lille katekismus frem og gav sig ivrigt til at læse. Halvor sad henne på bænken og så længe på hende. Endelig sagde han: "Hvad for noget, Marie? Jeg troede for længst, du var vokset fra katekismen!"

Hun blev rød og svarede: "Det er heller ikke den, jeg læser."

"Hvad er det da?" spurgte Halvor og rejste sig.

Marie blev endnu rødere, stak hurtigt bogen i lommen og lagde sin hånd ovenpå; men Halvor greb hende om livet, bøjede hende bag over og gav hende et dygtigt kys, idet han sagde: "Op med lektien! Har du noget at skjule for din fæstemand?"

Marie strittede alvorligt imod; men Halvor fik bogen op af lommen, lukkede den op og snappede behændigt det løse blad, som han læste, mens han med sin anden arm holdt Marie tæt ind til sig, så at hun ikke kunne tage det fra ham. Han havde næppe læst et minut, før han kastede bladet fra sig på bordet og råbte: "Sikke noget forbandet sludder! Det er jo et ligvers."

"Et ligvers!" udbrød Marie og blev ganske bleg. I næste øjeblik styrtede tårerne ud af hendes øjne; hun snappede papiret og flygtede, som en skræmmet hind, med det op i øverstestuen; men idet hun vendte sig i døren, tilkastede hun Halvor et blik, som jeg forstod bedre end han.

"Der gjorde I Marie vred," sagde Karen. "I må lade hende have sine drømmerier for sig selv."

"Ja, var livet en drøm, så var det godt at sove," sagde Halvor; "der skal andet til her i verden."

"Så passer Marie ikke for dig!" svarede Karen. "Du må tage varligt på hende og huske, hvor meget hun har lidt for din

skyld."

"Det skal jeg nok! Aldrig skal hun finde bedre mand end mig," sagde Halvor og kyssede Karen til hendes store forskrækkelse lige på munden. "Men syner og drømme passer kun slet for en sømands brud; hun får andet at tage vare."

Lidt efter var det lille optrin glemt, og Marie kom ind med den tændte lampe i hånden. Lars Hansen nikkede, og efter sædvane tog hun "Tusind og én Nat" ned fra hylden og gav sig til at læse. Hendes stemme skælvede endnu lidt af bevægelse, men den havde sin bløde, melodiske klang, sin friskhed og fylde – det var en ren fornøjelse at høre, hvorledes det gamle, arabiske eventyr foldede sig ud og fik liv og bevægelse i hendes mund. Halvor sad længe og lyttede med en mine, som blev der læst en prædiken om bord, så gabede han adskillige gange, flyttede sig nærmere hen imod krogen ved bilæggerovnen og sagde endelig: "Ja, I må ikke tage det fortrydeligt op; men jeg har ikke været til køjs i nat, og når jeg sådan hører en læse, falder jeg altid i søvn – det er en vane, jeg har."

"Du må ikke sove," sagde Marie med et næsten forskrækket blik på mig. "Så vil jeg hellere holde op med at læse."

"Nej, læs du kun væk!" svarede han. "Hvad gør det, at jeg sliber en skraber?"

"Vist ikke!" sagde Lars Hansen. "Hvad ligner det at sove, når vi andre læser?"

Marie læste videre med usikker stemme. Halvor gabede på ny, men endelig sprang han op og sagde: "Hør Lars, har I ikke kort i huset? For har I det, skal vi min salighed, ha'e os en schaus; det er længe siden, jeg fik den, og den kan da holde gluggerne oppe."

Lars Hansen rejste sig, åbnede bogskabet og udtog et spil fedtede kort. Marie læste videre, men med sagte, næsten hviskende stemme. Lidt efter rejste hun sig på Lars Hansens anmodning og gik for at hente en flaske ekstrakt ovre hos købmanden, og nu blev der drukket punch og spillet schaus til langt ud på aftenen. Karen, Marie og jeg sad ved den anden bordende, og samtalen faldt sagte og hviskende, som den kunne. Var det derfor, eller var det måske punchen, der virkede – men denne gang syntes jeg virkeligt at høre det pusle i krogene, som om noget let flyttede ud, og noget andet, mere tungt og blyfast rykkede ind. Ja, jeg mente endog at kunne spore det, da jeg kom til sengs; da sad det som en mare og red tungt på mit bryst.

Den næste morgen holdt der en ekstrapost fra Nykøbing uden for døren, og børnene fra lejet betragtede med dyb ærbødighed postillonens røde kjole og opkrampede hat. Jeg tog en hjertelig afsked med alle og lovede at komme til brylluppet, som var bestemt til efteråret. Da jeg sprang ind i vognen, stod Marie nærmest; hun havde været usædvanlig tavs og tankefuld denne morgen. Da jeg endnu en gang havde budt alle farvel, tog jeg hendes hånd gennem det åbne vindue, trykkede den hjerteligt og sagde: "Så fik De dog ret, Marie! Så kom dog lykken!"

Hun besvarede mit håndtryk, men rystede i det samme på hovedet og hviskede: "Få fanger lykke; men alle fanger død."

Inden jeg kunne svare, knaldede postillonen, fiskerdrengene råbte hurra, og så længe jeg kunne se det venlige hus under klitbakken, stod Marie i døren og vinkede til afsked.

8

Jeg kom ikke til bryllup det efterår, men derimod på rejser, og intet udsletter som dem begivenheder og tidligere indtryk. Vel glemte jeg ikke Marie under min fraværelse; men mindet om hende og hendes omgivelser tabte dog lidt efter lidt sit fantastiske skær, så at jeg knap syntes det umagen værd, da jeg tre år efter kom tilbage, at forny mit bekendtskab i Rørvig. Atter gled nogle år, da førte et tilfælde mig til Sølager, og da jeg fra bankerne ved Lynæs så de hvide huse ovre i Rørvig, kunne jeg ikke modstå fristelsen, men lejede en båd og sejlede derover.

Det var en frisk, solvarm oktober formiddag, at jeg vandrede gennem Rørvigs Algade og efter sædvane tog vejen til Lars Hansens hus; men jeg lagde snart mærke til, at byen var mere mennesketom end sædvanligt, hvorimod jeg mødte flere og flere folk, alt som jeg kom ud ad landevejen. Endelig øjnede jeg Lars Hansens gamle hus under klitbakken; det havde måske fået lidt mere mos på taget, end da jeg var der sidst, men ellers var alt som sædvanligt på den store undtagelse nær, at en broget flok af fiskere, købstadfolk og bønder trængte sig ud og ind ad den lave dør, mens andre grupper stod samtalende på vejen, hvor flere vogne holdt, belæssede med senge, borde og andet bohave – ja, på en genkendte jeg min gamle ven, billardet, der havde fået afsked fra sin ansættelse som himmelseng og nu vandrede en eller anden uvis fremtid i møde. Med langsomme skridt og fuld af bange forventninger nærmede jeg mig huset; da hørte jeg en auktionshammer og en

skrattende stemme, som råbte: "En risbensdaler for hele stadsen! For skibet og verset og hele skilderiet! Rammen alene er ærligt de penge værd! Nå, får jeg et bud?"

"Tou ma'ark!" lød en drævende bondestemme inde fra stuen, og en høj latter fulgte oven på en vittighed, som jeg ikke kunne høre.

Jeg banede mig vej ind i huset, hvor alt lå hulter til bulter, hvor dørene stod på vid gab, hvor en vammel tobaksluft opfyldte rummet, mens auktionsholderen fra et ophøjet stade viste et skilderi frem, der forestillede et brændende skib med en lang indskrift under.

"Havfruerne går med i købet!" råbte auktionsholderen. "De er, min salighed, hver en mark værd. Nå, hvem byder på skonnerten *Corinna* med ildebrand, havfruer, brudevers og det hele? Får vi ikke tre mark, hænger vi det op igen."

"En specie!" sagde jeg, idet jeg skubbede mig ind mellem klyngen.

"Et honnet tilbud og en anstændig betaling!" skrattede auktionsholderen op og rakte skilderiet hen imod mig. "Der er vel ingen, der byder den herre fra København over?"

En almindelig fnisen påfulgte, og alles blikke rettedes mod mig, idet jeg trak mig tilbage til vinduet for at betragte mit købmandsskab.

Således skulle altså minderne møde mig! Det var skonnerten *Corinna*s brand tegnet af en ikke uøvet hånd, og under den stod det vers, jeg havde skrevet til Marie, mens havfruer, najader og sælsomme søuhyrer dannede en fantastisk ramme omkring det. Under verset stod: "Skrevet af Marie Larsdatter på hendes

sygeseng," og Halvor Johnsens navn, tæt under skibets bov, tilkendegav, at han havde tegnet det øvrige.

"Er Lars Hansen død?" spurgte jeg en bonde, der stod ved siden af mig.

"Næj," svarede han tvært, "men han flytter."

"Er han da her?"

"Næj."

"Hvor er han da?"

"Huo' sku' jæ vidde det? Jæ æ jou fra Nakkeby," sagde bonden og fæstede sine øjne begærligt på en blåstribet dyne, der nu blev råbt op.

Jeg gik ud i haven med en kvalm fornemmelse om hjertet, og her fik jeg da at vide, at Lars Hansen var gået ud i klitterne, fordi det ynkede ham at se sit bohave komme under hammeren. Så bragte jeg mit kostbare køb i sikkerhed og vandrede derpå ud ad de sandede veje for at opsøge ham.

Uvilkårligt styrede jeg min gang langs stranden, for det forekom mig, at jeg måtte træffe ham ude ved Havfruestolen, hvor vi havde siddet så mangen en stund; men forgæves spejdede jeg efter den mægtige, grå granitblok, og da jeg kom til stedet, fortalte et endnu ikke fyldt hul og en mængde små skærver, at den måtte være ryddet, så meget mere som der var lagt en vej langs stranden, som ikke havde været der før. Vejen drejede ind gennem klitdragene og førte til kløften, som var blevet fyldt, mens birkene, pilene og ellene var forsvundet. Der, hvor Kogryden forhen havde kogt, gik nu vejen over en stenkiste med rækværk på begge sider, og på dette sad Lars Hansen med bøjet hoved og ridsede figurer i sandet med sin stok. Knap var det, at jeg kunne kende ham igen; for hans hår

var blevet hvidt, hans holdning bøjet, og om munden lå der dette træk af indfaldenhed, som tyder på, at den sørgelige alderdom nærmer sig. Kridtpiben var desuden borte, og stokken kommet i dens sted; kun den ufravigelige gule kabuds og pjækkerten med de store hornknapper mindede om tidligere dage.

"God dag og velkommen!" sagde han med en sørgmodig, tom betoning. "Nu er jeg alene, hr. professor."

"Alene?" udbrød jeg. "Hvad mener De?"

"Halvor er på togt," sagde han koldt og rejste sig op. "Han tog bort i tirsdags."

"Men Marie?" spurgte jeg.

"Hun er hos sin moder!" sagde han med dirrende læber. "De bor nu histovre."

Med disse ord hævede han stokken og pegede mod Rørvig kirke. Jeg stirrede på ham og udbrød: "Døde?"

"Ja, døde!" gentog han og tørrede sine øjne med bagen af hånden. "Nu har hun fred."

"Og hvor flytter De hen?"

"Til Nykøbing," sagde han med tiltvungen fasthed. "Heroppe blev så øde og tomt; ødere og tommere vil det blive. I aften siger jeg far vel til klitterne, til søen og til Kogryden – nu løber hun en anden vej."

"Alt er blevet meget forandret," bemærkede jeg, idet jeg så mig om.

"Ja, det er så," sagde han; "og det hover mig heller ikke. Somme tider er det, som kendte jeg det ikke rigtigt igen. Nu skal der grøftes af, plantes skov og lægges vej; snart kan man blive vildfarende i sin egen barndomsegn!"

"Hvor fører denne vej hen?" spurgte jeg.

"Den smøger ned forbi kirken og går så over Lynghusene til Nykøbing," sagde han. "Pajesø har de fået tørret ud, og de andre går vel snart med, kan jeg tænke. De regerer svært heroppe, siden Halvor kom ind i sognerådet; han var mand for at sætte dem i arbejde."

"Er han styrmand endnu?" spurgte jeg.

"Styrmand?" sagde Lars Hansen med en vis stolthedsfølelse. "Nej på det lav! Nu fører han fartøj selv; han har tjent en svær hoben penge på de sidste år."

"Nej virkelig, det fornøjer mig," sagde jeg trøstende.

"Ja, når penge kunne gøre det," sagde Lars Hansen med et suk. "Han havde stor lykke med sig; hvad han tog på, det gik. Først hjalp han sig frem med lån, så købte han smålodder, dyrkede dem op og solgte dem igen med profit. Så gik han i kompagni med købmanden inde i Nykøbing og købte en stor del af overdrevsjorden herude, og nu har han igen solgt det til skov og fået eget fartøj. Søen var ham dog kærest – det mærkede vi tit."

Vi havde under denne samtale fulgt den nyanlagte vej og stod nu ved kirken, der ligger som en eremit midt ude på heden. Lågen til kirkegården stod åben, og over den lave mur hang hylden med sine mørkegrønne blade, frisk og duftende, mens de andre træer straks bøjede af fra nordvest, så snart de var kommet over det hegn, der gav dem læ. Lars Hansen skottede til den sorte låge; det var som om en hemmelig magt drog ham derhen, og snart stod vi inde på kirkegården, hvor brogede asters og fløjlsblomster prangede, mens resedaen og en enkelt rose hist og her endnu ikke var veget for det begyndende

efterår. Lars Hansen gik forbi de lave tuer med deres sorte kors og simple evighedskranse uden at sige et ord. Først henne ved det andet hjørne af kirkegården standsede han ved to grave, hvoraf den ene bar en rosenbusk, mens den anden var dækket med afblomstrede kornblomster.

"Der ligger hun!" sagde han med et suk og pegede på det simple trækors, der smykkede den ene af de to grave. "Hun ville nu ha'e kornblomster. Halvor syntes, at det var noget underligt noget og lod en rose komme fra København; men jeg syntes, at hun skulle have sin vilje, og så kom der kornblomster – ja, det passer måske ikke rigtigt?"

Op imod korset stod en simpel stentavle, halvt skjult af de frodige planter. Jeg bøjede dem til side og læste:

> Sænk mig kun ned i det evige hav!
> Selv kun en bølge, som dækkes af andre,
> Vil til forglemmelsens lande jeg vandre.
> Bølge mod kyst!

"Stakkels Marie," sagde jeg. "Så skrev jeg dog hendes gravvers."

"Så?" sagde Lars Hansen med et mistroisk blik. "Da sagde hun ellers, at hun selv havde prentet det. Ja, det vers holdt hun svært meget af. Da hun lå på det sidste, bad hun så mindeligt om, at vi ville sætte det på hendes ligsten – og så gjorde vi det, skønt Halvor ville have en rigtig skrift. Nu står der jo hverken, hvad hun hedder, eller når hun er død; men det brød hun sig ikke om, sagde hun, og så gav Halvor efter. Ja, de var nu så forskellige."

"Var de da lykkelige med hinanden?" spurgte jeg.

"Jo, det var de," sagde lodsoldermanden med dyb overbevisning. "I det mindste har jeg aldrig hørt et ondt ord dem imellem, skønt Halvor ofte kunne have grund nok til at klage."

"Så? Hvorfor?"

"Å," sagde Lars Hansen, "hun var jo sådan egen i mange dele; hun skøttede helst om at være ene med sig selv og sine drømmerier. Det første år mærkedes det ikke så meget, for da var Halvor mere hjemme og havde også bedre tid til at følge hende, når hun gik sine egne veje. Men alt som han fik mere at bestille, blev hun mere og mere stille, og det gik hende nær til hjertet med de mange forandringer, han satte i gang her på egnen. Hun kendte hver sten og hver busk herude i sandene og sørgede over, at de gik bort, som havde det været hendes egne børn. Selv fik hun ingen, og det tror jeg var en stor fejler; for havde hun fået dem, havde de holdt hende mere til huset og givet hende noget at tænke på. Hun var jo så svag, at hun ikke kunne tage sig nogen grov gerning på, og da Halvor fik bedre kår, fik de en pige fra Nakkeby, som skulle hjælpe i huset. Så begyndte hun igen at gå herud i sandene, og når Halvor kom hjem, fandt han huset tomt og kunne hente hende ude ved Havfruestolen. Men værre var det, at de gamle syner kom igen, så hun til sidst syntes bedre om stranden og sandene herude, end stuen hjemme i hendes eget hus. Jo mere tiden gik, jo mere synsk blev hun, så at Halvor til sidst mente, at det kunne blive rent galt. Han troede nu, at det hele kom fra Havfruestolen, og mente, at der var noget kogleri ved den sten, som han tænkte, det var bedst at skaffe af vejen. Så – det var just i dette forår – lod han stenen undergrave og udbore, og han sprængte den

selv, for der var ingen anden, som ville gøre det. Om middagen kom han hjem og sagde ingenting om det til Marie; men om eftermiddagen skulle han i sognerådet for at få den ny vej lagt over Kogryden, og han var så ivrig over det, at han rent glemte sit forsæt, selv at vise hende, hvad han havde gjort. Til mig havde han heller intet sagt, og henimod solnedgang gik Marie som sædvanlig derud. Hun kom ikke hjem den aften, og da Halvor kom over til os for at spørge, fik jeg sådan en underlig fornemmelse ved at høre, hvad han havde gjort, og så gik vi begge derud. Der fandt vi hende da også. Hun sad midt mellem de sprængte stykker, og det eneste, hun sagde, var: 'Halvor, hvor kunne du gøre det?'

Så tog vi hende hjem og fik hende til sengs; men doktoren kunne ikke finde noget på hende. Kræfterne tog af dag for dag; det var ligesom hun visnede hen, og spurgte vi hende, sagde hun blot, at hun havde en fornemmelse, som var der sprængt noget bort ved hendes hjerte. Men mild og tålmodig var hun som et barn, og Halvor holdt hun lige fuldt af til det sidste. Jeg husker så grant den dag, da han tegnede skonnerten, og hun satte sit vers under. Da tror jeg, han forstod hende – men da var det for silde."

"Og det har De kunnet lade sælge?" sagde jeg bebrejdende.

"Sælge?" fo'r Lars Hansen op. "Nej, krone død, om jeg har! Det skulle ikke med på auktionen."

"Da har jeg købt det."

"Så giv mig det igen for gammelt venskabs skyld!" sagde han og greb min hånd. "Når jeg er død, kan det hænge i Deres storstue, men ikke før."

Jeg lovede ham det, og tavse forlod vi den stille kirkegård og vandrede tilbage ad Rørvig til, hvor Lars Hansen tilbød mig logi hos en af sine venner. Men også hos mig var det, som om noget var sprængt bort, noget, der havde fængslet mig til de øde klitter med deres viftende marehalm og hviskende birke, og da jeg om aftenen vandrede forbi Lars Hansens døde hus under klitbakken, følte jeg, hvad det var at være alene. Jeg bestilte båd hos en forbigående fisker, og mens den blev gjort klar nede ved stranden, besteg jeg for sidste gang den høje klitbanke ved Kogryden og kastede et afskedsblik ud over egnen. Efterårsvinden fo'r sukkende gennem de mørke fyrre under mig; det halvvisne marehalm hviskede sælsomt i skumringen, og flyvesandet, der rislede ned med en sagte, snigende lyd, mindede mig om det rindende sand i et timeglas. Underlig blev jeg grebet af denne mørke, øde egn, og bedre end nogen sinde før, forstod jeg Marie og hendes syner. Hun var et barn af den natur, der havde fostret hende, og hendes lod var blevet som bølgens, der bryder sig mod klitbakkens fod, som sandets, der stille risler ned fra dens top for at svinde med det samme. Men turde jeg klage over det? – En dåre den, som tror på den faste, varige lykke; kun i det bestandigt vigende og på ny sig fødende ligger den evige lov.

Om "Bruden fra Rørvig"

Forfatter: Vilhelm Bergsøe (1835-1911).
Org.udgave: *Bruden fra Rørvig*. Gyldendalske Boghandel (F. Hegel), København 1872 .
Denne udgave baseret på: Vilhelm Bergsøe: *Poetiske Skrifter. Samlede og udgivne af Forfatteren*. Bd. 4. Gyldendalske Boghandel/Nordisk Forlag, København 1906.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter Vilhelm Kyhn (1819-1903): *Agnete og Havmanden* (1861).

ISBN 978-87-7979-932-5

2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-169-5 (Ølstykke 2009).

© 2023 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk